PRO ŠTĚPÁNA.

Mrs. G. L. HILL-LUTZ.

Class PS 3515
Book I486B44
Copyright No.

COPYRIGHT DEPOSIT.

Grace Livingston Hill-Lutz-

Hill, Mrs. Grace (Livingston)

PRO ŠTĚPÁNA.

Idylla z divokého západu amerického.

Napsala

Mrs. Grace Livingston Hill-Lutz.

Přeložila T. Fransée.

S obrázky.

Americká Traktátní Společnost,

150 Nassau St., New York.

Boh. *Because of Stephen.*

PS3515
I486B44

LIBRARY of CONGRESS
Two Copies Received
JUL 31 1906
Copyright Entry
Apr 11.1906
CLASS a XXc. No.
142993
COPY B.

COPYRIGHT 1906.

BY AMERICAN TRACT SOCIETY.

I.

Překvapení v dopise.

Světnice byla plna modrého kouře ze smažící se na kamnech slaniny, když Filip vešel.

Měl hlad, ale chuť k jídlu ho poněkud přešla následkem nešťastné, neměnící se vůně vždy těchže jídel, jež se mísila s kouřem slaniny.

I lampa se přičiňovala, aby ji bylo cítit; co jiného měla na práci nebylo lze v dýmu pozorovati. Stála na malém prkénku, přibitém na stěnu a pod ní v oblaku nejhustším stál sehnut nad kamny ještě jeden mladík.

Ve světnici nebylo nic pěkného. Podlaha, stěny, strop, vše z neoblovaných prken; starý skládací stůl, několik židlí, laciné lože přikryté šedou vojenskou houní a velmi opotřebovaný psací stůl, na němž bylo něco knih mezi množstvím nepořádně nakupených papírů. Na lavici u kamen odpočívalo plechové umývadlo a něco kuchyňského náčiní.

Několik kabátů, klobouků a přikrývka na koně viselo na hřebících různě zaražených. Řada bot a střevíců stála podél stěny. Sud a několik beden doplňovaly nábytek.

Stůl byl připraven k večeři. Ležel na něm bochník chleba, dva šálky, nože a lžice, kornout sucharů, džbán vody a nádobka fazolí.

Filip k tomu přidal ještě několik balíčků. Pak postavil bič do jednoho kouta a do druhého hodil svůj plstěný širák.

"Psaní pro tebe, Štěpáne!" řekl, posadiv se a vjel si oběma rukama do hustých, černých vlasů.

Štěpán vystoupil z oblaku a prohlížel poštovní známku.

"Hm, myslím, že jest na to dost času až po večeři," řekl nedbale. "Nevypadá důležité. Mám hlad!" a postavil na stůl velikou mísu slaniny, scvrklá a učouzená vejce vedle kávové konvice a posadil se.

Oba jedli mlčky a s chutí — byliť venku po celý den. Štěpán očekával, že Filip bude vypravovati, jak prodal dobytek a zda nalezl několik kusů, které jim zaběhly. Ale času na to bylo dosti.

Zatím Filip myslil na něco docela jiného. Na rukopis adresy Štěpánova psaní, nebo na vůni fialek, jíž vydechlo na něho, když je vyndal z kapsy a jež mu připomněla staré časy? Nebo byl pouze tak hladov a nespokojen?

"Štěpáne", pravil, postavuje svůj vyprázdněný koflík, "pamatuješ se ještě na hostinu v '95'?"

Mrak přešel Štěpánovo čelo. Jeho přítel ani nevěděl jaké měl příčiny pamatovati na ni.

"Co s ní?" zabručel.

"Nic. Jen jsem tak myslel, že by bylo hezké míti zde ona holoubátka a jiné drobnosti, jež jsem tenkráte nechtěl. Chutnaly by nám výborně po takovém dni jako dnes".

Po té vzal si nový kousek sýra a dávku fazolí.

Štěpán se drsně zasmál. Nechtěl vzpomínati na onen večer a hostinu. Aby obrátil hovor, vzal do ruky své psaní.

"Bude to asi od mé vzácné sestřičky," řekl, "která vlastně není mou sestrou, ale časem dělá, jakoby jí byla. Nevím, za jakým účelem. Já jí ničeho nezanechám! Ostatně jí na její dopisy neodpovídám, než jednou za několik let."

"Ty nevděčný tvore," řekl Filip. "Mohl bys býti rád, že ti někdo na světě píše. Já už chtěl kolikrát hledati někoho v novinách, kdo by si chtěl se mnou dopisovati; — nad tož abych měl sestru! Jak by to oblažilo můj život! Nechápu tvé předsudky proti ní. Co ti udělala? Ona za to nemůže, že její matka byla druhou ženou tvého otce. Jí po tom nic nebylo a tobě také ne. Kdy jsi ji viděl naposledy?"

"Jen jednou jsem ji viděl a tu byla takový malý, červený křikloun v dlouhých šatech a

všichni ji obsluhovali."

"Kolik ti bylo let?"

"Asi deset," odvětil Štěpán zamračeně, nevšímaje si veselého smíchu Filipova, "byl jsem dosti veliký, abych chápal, co znamenalo její bytí v mém domově. Tam jsem měl já býti, ale její matka mne zatím poslala do škol, aby se mne zbavila. Na svou vlastní matku jsem se dobře pamatoval, Filipe. Netrvalo to ani rok po její smrti, co se otec oženil."

"Nebyla to její vina, jak vidím," bavil se Filip, "a konečně jest přece tvojí sestrou a právě tak dítětem tvého otce jako ty."

"Ničím více, než nevlastní sestrou," rozhodl Štěpán, "pro mne bez nejmenší zajímavosti. Nechápu proč mně píše svá dlouhá psaní! Teprve po smrti otcově začala. Nejspíše její matka usoudila za nejlepší, uchlácholiti mne, abych nedělal obtíže s dědictvím; nemusí se báti; však beztoho vím, že otec pro mne měl náramně málo. Jeho vzácná druhá žena se o mne postarala hned, jak mne poprvé spatřila. Už je také mrtva. Kdyby mně nebyla moje matka něco zanechala, nebyl bych dostal ani centu."

"S kým bydlí ono děvče?" ptal se Filip.

"Ah, s nějakou tetou, sestrou své matky, starou pannou v Nové Anglii."

Štěpán roztrhl obálku dopisu a odstrčil svou židli na zad, blíže k světlu.

Ticho zavládlo ve světnici; začal čísti a

Filip, vyprázdňuje kávovou konvici, zamyslil se nad životem sirotka v domě staré, svobodné tety v Nové Anglii.

V tom s hřmotným odstrčením židle a prudkým slovem vstal Štěpán.

Měl bohaté vlasy, původně zlatohnědé, ale sluncem a deštěm do běla vybarvené. Štíhlý, pěkně urostlý, s pletí do hněda opálenou a hluboké modré oči jeho hleděly nevesele. Byl by krasavcem, kdyby nebylo výrazu nepokojné slabosti kolem jeho jemných, skorem dívčích úst.

Teď se zlobil a byl v nesnázích. Žluté jeho brvy byly staženy v mrak, hlava zdvižena a oči tmavší než jindy.

Filipa bavil pohled na něho a očekával vysvětlení.

"Nu, je tenkráte příliš sesterskou?" zeptal se.

"Více ještě!" řekl Štěpán. "Přijde nás navštívit!"

Výraz zábavy zmizel náhle s tváře Filipovy. Vyskočil a temné jeho líce zbarvily se do ruda.

"Navštíviti nás?" zvolal, rozhlížeje se a pozoruje pojednou všechny nedostatky bytu.

"Navštívit nás!" opakoval jakoby svému sluchu nevěřil. "Zde?"

"Zde!" potvrzoval Štěpán s roztaženými pažemi a oba hleděli kolem s náhlým uvědomě-

ním bídnosti místa, které jim po tři roky bylo domovem.

"Kdy?" zaskuhral Filip zmalátněle, hledaje, kterak utéci, anižby opustil svého druha.

Štěpán zdvihl psaní, které byl prve rozčileně zahodil.

"Já nevím," odpověděl sklíčeně, "tu máš, přečti si to; snad to tam najdeš."

Filip vzal psaní ochotně a usadil se na židli k lampě, cítě se pojednou velmi unaven.

"Musíme tomu zabrániti," pravil Štěpán zamyšleně, usedaje na lože a hodlaje vymysliti, co by měli činit, "nebo je-li už pozdě, musíme ji vrátit. Sem nemůže přijít, to jest jisté."

"Jistě!" přisvědčil Filip rozhodně. Pak četl:

"Můj drahý bratře Štěpáne: —

Filip pocítil náhle proudkou žárlivost na svého přítele. Jak krásné by bylo dostati podobné psaní!

"Už jest tomu dávno, co jsem ti nemohla psáti, ale přece po celý ten čas jsem na tebe vzpomínala. Den po té, co jsem ti posledně psala, roznemohla se teta Priška. Po celou zimu byla odkázána na svůj pokoj a bývala velmi nevrlá. Měla podivné nápady. Tak myslila mezi jiným, že jí chci utéci a vdáti se za nějakého Španěla. Chtěla mne míti stále na očích. Byla jsem jako svázána, ač jsme měli ošetřovatelku a já sama jí nemusela posluhovati.

Ani psáti jsem nemohla, neboť tu myslela, že kuji nějaké tajné pikle, abych ji dostala do chudobince, jehož se hrozně bála.“

“Nerada vzpomínám na ty dlouhé, smutné měsíce; ale to vše už přešlo a nebudu tě omrzovati vypravováním o tom. Tetička Priška zemřela před měsícem a já teď nemám nikoho na světě mimo Tebe. Tušíš-li, milý Štěpáne, jak drahým jsi se mně stal? Někdy se mně zdálo, že se ani nemohu dočkati, abych tě spatřila. Bývalo mně útěchou, že mám milého, velikého, dospělého bratra, k němuž se mohu uchýliti.“

Filipovi zvlhly oči a hrdlo se mu sevřelo a když obracel list, pohleděl pokradmo na nelaskavého bratra, který seděl zabrán v hněvné myšlenky, maje lokte opřené o kolena a bradu v dlaních.

“Nyní tedy, milý Štěpáne, učiním, co jsem si již přála učiniti hned po smrti matčině, když jsem dokončila kolej a přišla k tetě Prišce. Přijdu k Tobě! Nic mně nemůže zabrániti. Starý dům jsem prodala. Hodila se dobrá příležitost a mně by bylo nemožno zůstati zde. — Jest tu tak pusto. (Filip si pomyslil — co by asi řekla o jejich domě.) — “Nemohu si představiti, že bych zde mohla zůstati samotna a vím, že Tebe bych nedostala sem z Tvého milovaného západu. Všechno mimo prodané věci mám složeno a vyjedu hned. Snad nebudeš ani rád, snad mne nebudeš chtít; tu ovšem se

mohu zase sem vrátiti. Nemohla bych žíti bez toho. Vzpomínám na poslední slova, která ke mně mluvil náš milovaný tatínek. Nepsala jsem ti to. Vždycky jsem myslela, že počkám, až Ti to budu moci ústně zjeviti, ale nyní ti to pošlu jakožto přímluvu za sebe. Bylo to poslední odpůldne jeho života. Matinka si lehla a já s ním byla samotna. Spal; najednou otevřel oči a zavolal mne. "Nezapomeň, že máš bratra, až mne tu nebude," řekl a za minutu opět vzhlédnuv, pravil: "Řekni mu, že se bojím, že jsem nejednal s ním vždycky dosti moudře. Řekni mu, že jsem ho miloval, i tebe miluji a chci, aby jste se oba dva milovali."

"Tentokráte jsem tě začala milovati, drahý Štěpáne, a moje touha, abych tě znala a spatřila, rostla s léty, s těmi pěti léty od smrti tatínkovy. Mamince jsem o tom neřekla. Nebyla dosti zdráva na mnoho řečí, nežila dlouho potom. Tetě Prišce jsem ovšem také ničeho neřekla, neboť nebyla z takových, kterým se rádo povídá. Neměla jsem jiné příležitosti ucházeti se o Tvou lásku než psaním; někdy jsem si myslívala, že o mé dopisy nestojíš. Nyní sama uvidím; nebudu-li vítána, mohu jíti zpět. Drahý bratře, nechci Ti býti břemenem; mám dosti, abych mohla býti živa. Nebudeš-li mne chtíti, můžeš mi pouze říci a zase odjedu. Ale doufám, že mne budeš moci míti rád — už pro tatínka."

"Četl's to celé, Štěpáne?" zeptal se Filip, vzhlédna, když přečetl jeden list a začínal druhý.

"Ne. Četl jsem ale dost," odvětil Štěpán hrubě.

"Čti dále!" poroučel Filip, podávaje mu prvý list a sám pokračuje na druhém.

"Teď již nemohu odvolat, milý Štěpáne, a jen jedno ještě. Toto psaní Tě dojde pouze několik dní přede mnou; nebude Ti nic platno telegrafovati, abych nepřicházela, protože už budu na cestě a bude pozdě. Prosím odpusť mně; schválně jsem tak učinila, protože cítím, že Tě musím alespoň viděti, než se svého plánu vzdám, nebo se ho nebudu moci nikdy vzdáti. Mimo to přece jen doufám, že mne rád uvidíš a že Ti snad budu moci býti užitečnou a zpříjemniti Ti život. Nikdy jsi mně nepsal, zdali chodíš někam na stravu nebo sám hospodaříš. Je podivno věděti o svém bratru tak málo jako já, ale už brzy se dozvím vše. Všechny maličkosti, které jsou mně milé, přináším s sebou, abych nemusila pro nic posílati, když u Tebe zůstanu; pojedu-li zpět, ovšem že pojedou ony také. Přijedu na vaši stanici s tím podivným jménem v pátek večer o osmé hodině a doufám, že mně budeš moci přijíti vstříc, neboť zajisté mně bude nevolno v cizím místě. Odpusť mně, že Tě tak překvapuji. Teta Priška by řekla, že provádím něco hrozného; ale já si to nemyslím a vůbec mám teď jiné starosti. Tedy s Bo-

hem do pátku večer příštího týdne a prosím, rozmysli se, abys byl trochu rád, až uvidíš

svou sestru

Martu."

Filip podal list Štěpánovi, a usedl, se zrakem upřeným na zeď. Nemohl si zapříti, že jest získán. Bylo cosi svěžího a prosebného v onom dopise, psaném ze srdce opuštěné dívky a cosi smělého a statečného v tom, že vydala se na cestu, aby hledala bratra odpadlého, který nikdy neukázal, že by jí chtěl býti bratrem. Ale co s ní tady? Jistě musí jíti zpět. I líto mu jí bylo, že srdce své oddala takové věci. Zůstat zde nemůže, bylo by to hrozné sklamání pro ni. Filip smutně pohlédl na Štěpána. Bude nejlépe, půjde-li zpět hned aby se nedozvěděla, jak málo je hoden její lásky a obdivu tento její neznámý bratr. Byl dobrák. Litoval dívku onu, že neměla nikoho, kdo by se o ni staral.

Náhle ho něco napadlo, když pohlédl na obálku psaní, které Štěpán nedbale odhodil. Datum bylo týden staré.

Rozčileně ji zvedl.

"Štěpáne, kdy byl napsán dopis?"

"Dvacátého osmého," řekl Štěpán divě se neobyčejnému tonu Filipovu.

"Člověče!" zvolal Filip, "to psaní leželo na poště více, nežli týden, nebo se povalovalo u Homsteadových, až měl někdo čas vrátit je na poštu. — Vůbec tady máme poštmistra! — Vstaň, Ště-

páne, a dělej něco. Tohle je pátek večer! Nechápeš, že tvá sestra je už skoro zde? Kdyby nebylo toho, že Northern Central se vždy nejméně o hodinu opozdí, stála by teď samotinká na perroně, patrně, uprostřed davu hulákajících povalovačů, kteří se tam na blízku zdržují. Co uděláš?"

"Já nevím," řekl Štěpán omráčen.

Filip vypjal se nad ním prudce.

"Raději hleď, abys věděl! Vstaň! Je tam pět mil a vlak je už snad na místě, neopozdil-li se."

II.

Podivná noční cesta.

Marta stála samotinká na úzkém prkenném perronu, který se zdál plouti jako maličký člunek na moři pláně a tmy.

Vlak, na němž vykonala svou dlouhou a zajímavou cestu, složil její zavazadla a naložil nějaké zboží, pak odplazil se do tmy a nyní i poslední paprsky jeho červených světel zmizely v husté rouše mlhy.

Noční větérky poletovaly kolem ní, dotýkajíce se jejích vlasů, tváře i oděvu, pečlivě zkoumajíce její obličej, jako by chtěly zvěděti, jaká že to podivná, jemná bytost octla se tak samotna mezi nimi a pak, ježto se jim líbila, políbily měkce její líce a spěchaly k řece dáti zprávu o jejím příští.

Několik světel proráželo tu a tam temnotu a silné, necvičené hlasy zněly z malého baráku, který, jak Marta soudila, sloužil bezpochyby za čekárnu. Děsila se jíti tam, jakás hrůza se jí zmocnila potmě, když přívětivý vlak zmizel jí s očí.

Vzpomněla si, jak nosič byl úzkostliv, když ji měl zanechati, aniž by bratr její byl pro ni přijel, jak zůstal státi vedle ní, až poslední vagon přejížděl; pak teprve pohlédl nejistě na peníz,

Shledání na nádraží.

který mu vtiskla do ruky a na zrychlující vlak, dotknul se své čapky a vyšvihl se naň, volaje, aby se šťastně dostala na místo. Až po tu chvíli nechápala, co znamená, býti ponechánu v noci o samotě, v neznámém místě, bez všeho ujištění — s pouhou vírou, že bratr její obdržel její psaní a snad přijde pro ni.

Pojednou porozuměla a naplnilo ji hrůzou, jak nerozvážné bylo, že vydala se přes půl světa za svou touhou.

Co dělat nyní? Snad měla jíti tam k těm surovým mužům a zeptati se jich něco? Což vysadili-li ji na jiné stanici? Již se obracela v tu stranu. Však v tom divoký křik a hned za ním výstřel z pistole otřásl vzduchem a ona zůstala, polekána a šeptem modlila se o pomoc. Celou tuto cestu vykonala, přesvědčena v srdci, že je to jejím posláním a teď že by bylo vše marno a ona opuštěna? — —

Filip jeda cestou, zaslechl tichou nocí onen povyk.

I Štěpán jej zaslechl a pobídnul svého koně.

Tu z prostřed tmy a hrůzy dotkly se sluchu dívčina pravidelné zvuky koňských kopyt a skoro v témže okamžiku objevila se v mlze dvě tmavá tělesa, která se rozdělila a ukázala se býti dvěma muži a dvěma koni.

Ucouvla se srdcem tlukoucím, nevědouc kudy utéci; v tom ale zaslechla silný, příjemný hlas:

—"Nebojte se! To jsme my! " a obr ně-

jaký přistoupil blíže.

S polovičním vzlykem řekla:

"Štěpáne drahý! To's ty!" a obě ruce podavši Filipovi, skryla tvář svou na jeho rameni, ještě se chvějíc přestálým strachem.

Blaživé vědomí síly naplnilo Filipa a mžikem zjevilo se mu, že jsou ještě jiné milé věci, než jakých on se nadál.

Mimoděk nebránil se jí okamžik a veliká vlna závisti k jejímu bratru dotkla se jeho srdce. Zachtělo se mu políbiti ji na přivítanou, tak jak to očekávala; ale zdržel se, napjetím své pevné vůle.

Ukvapení dívčino a to, že byla hostem neočekávaným a jeho soudruhu nevítaným, kdežto jemu sympatickým, působilo mu rozpaky. Blahořečil tmě, jež je zrakům ostatních zakrývala. Již za okamžik přistoupil Štěpán a Filip způsobil to, (jak nemohl si později vzpomenouti) že dívka otočila se k pravému svému bratru i obrátila k němu svou pozornost a on sám pak zůstal státi pozadu a pozoroval, jak Štěpán, vznětlivý, vítal ji s otevřenou náručí.

To Štěpán dovedl. Ač se hněval a huboval po celou cestu k dráze, jaká to bude obtíž, až přijde, nyní pojednou se změnil vlivem příjemného hlasu a milých způsobů.

Filipovy rty byly suché, cosi ho dusilo.

Cítil stisk malých měkkých, rukavičkami oděných ruček ve svých tvrdých rukách. Hněval se na sebe, že tak snadno může na něho účinkova-

vati někdo, s kým se setkal v neprostupné tmě. Však v tom, co si to vyčítal, věděl, že tvář dívky bude v souhlase s hlasem i ručkami.

Tak, ačkoliv Filip, maje bystřejšího koně, byl prvý na místě, ač chladnokrevně se připravoval na uvítání hosta a na vysvětlení obou opozdění, Štěpán to byl, který vysvětloval a vykládal horlivě ostrým hlasem:

"Víš, my dostali tvé psaní právě před hodinou. Snad ho donesli jinam nebo co, a my málo kdy jdeme na poštu. Tak, když jsem poznal, že chceš opravdu přijeti a podíval se na datum, už byl čas, kdy vlak měl býti zde; a kdyby toho nebylo, že se vždy o dvě hodiny opozdí, stála bys tu sama po celý ten čas."

Povídal to vesele. Začalo se mu líbiti, že má sestru. Docela zapomněl, že ho Filip musil nutiti, aby jí šel vstříc a jak byl nerad a nelaskav.

Napadlo ho, aby představil svého kamaráda.

Filip se vzpamatoval, když zaslechl svoje jméno a znovu byl rád, že byla tma. Marta se zapýřila a pomyslila si, zdali tento obr tušil, jak málo scházelo, že byla by jej políbila a doufala, že si snad nevšiml, jak její hlava spočinula v ustrašení na okamžik na jeho prsou. Co by si o ní pomyslel!

Hlas její se poněkud chvěl při odpovědi, ale několik jejích určitých slov dalo Filipovi cítit, že jej poukazuje do slušné vzdálenosti a nepřipustí ho blíže. Řekla:

"Nevěděla jsem, že máš soudruha, Štěpáne. Nepsal's mi o tom." Na to dodala k Filipovi: "Bojím se, že jsem chybila, když jsem se vydala na cestu, nesnaživši se dříve zvěděti o vás."

Avšak Filip pozoroval chvění se jejího hlasu a pospíšil si, aby ji ujistil, že jemu jest co nejvíce vítanou.

Přece však panovalo mezi všemi třemi napjetí, které nedopouštělo, aby byli nenuceni; a nebýti nového výstřelu a křiku ve zmíněném baráku, byli by stáli tiše ještě hezkou chvíli.

Marta mimoděk začala a ptala se vzrušeně: "Co se tam děje? Jaké to musí býti hrozné místo!"

Ve Filipovi probudil se pud ochrance.

"Musíme odtud s tvou sestrou, Štěpáne," řekl. "Musíme ji vzíti domů."

Podivno! Slovo "domů" znělo jako útulek, když je vyslovil.

Myšlenky obou mladíků, když jeli zběsile k stanici, nesly se jedině k tomu, aby nedorazili na místo později než vlak. Neplánovali ničeho. Neměli času přemýšleti na důležitost úlohy, která jim nyní nastávala.

S mladou dívkou, přicházející z kruhů, z nichž oni vyšli sem před několika léty, jakoby je ovanula vůně těch let i cítili, jak se nehodí do tohoto místa, ani k nim.

"Nezaslouží si to příliš jména domov," omlouval bratr, "ale jest přece lepší než toto. Kdyby-

chom byli dříve věděli, byli bychom přece něco pěkného připravili.“ Řekl to lehkomyslně, ale snad to myslel opravdu. Filip se však divil, co by to asi bylo. Na padesát mil nebylo domu, kde by byla mohla bydleti pohodlně.

“Jak myslíš, abychom jeli?” ptal se Štěpán, vida, že rozhodnutí naléhá.

“Víš,“ vysvětloval sestře, “neměli jsme času zapřáhnouti, kdybychom hned na to byli mysleli. Zasloužím za to já sám — ani mně nenapadlo, že se nám do kapes nevejdeš. Filipe, co myslíš, půjdu si vypůjčiti Foxův vozík.“

“Foxy odjel na vozíku do B. s matkou; viděl jsem je odpoledne,“ odpověděl Filip.

Štěpán zahvízdl.

Řeknu Dunnovi o jeho vůz,“ pravil hotově se jíti.

“Počkej!“ řekl Filip krátce. ”Já půjdu. Ty zůstaň zde.”

“Nemohli bychom vyzvednouti má zavazadla, pane Earle?” promluvila Marta plaše. A jméno jeho neznělo nikdy sladčeji jeho sluchu.

“Dejte mi své lístky a zůstaňte zde, prosím,“ odpověděl docela jiným tónem, než jakým mluvil k Štěpánovi; otočiv se, zanechal je ve tmě a mlha zavřela se za ním, jako by byl se světa.

Octnuvši se sama s bratrem, pozdvihla Marta ruce prosebně k němu, hovoříc: “Jsi přece alespoň trochu rád, že jsem přišla, že ano, Štěpáne!“

"Jsem nekonečně rád," odpověděl, vybíraje se ze svého vzdoru, že ho Filip nenechal jíti. Věděl, že měl proto dobré důvody.

"Ale my jsme tu náramně hrubá čeládka. Nevím, jak to s námi vydržíš."

Hlas jeho pozbyl veselosti a Marta se bála, že má starosti. Proto pospíšila s ujištěním:

"Ó, toho nebudu dbáti. A budu se snažit, abych to tobě zpříjemnila. Myslíš, že budu moci?" dodala hlasem úzkostlivým.

"Zajisté budeš moci," řekl Štěpán srdečně. Cosi v jejím hlase dovolávalo se lepší části jeho bytosti a připomínalo mu podivuhodně jeho dětství. Ne otce, neboť otec jeho býval vždy tichý a vážný, kdežto tento hlas byl sladký a oduševnělý a řinul se jako by s radostí, že může mluviti. A přece to musila býti podobnost k otcovu hlasu.

"Tolik se těším, až přijdeš ku světlu a uvidím, jak vypadáš," pravila vřele a pak měkce dodala: "Můj milovaný bratře!"

Štěpán neobratně ji objal jedním ramenem a políbil ji na čelo. Byl při tom v rozpacích; avšak nebylo to nikterak poprvé, co líbal děvče. Vzpomínka na ony polibky vynořila se náhle před ním a zahanbovala ho. To ho činilo neobratným. Zaradoval se, když zaslechl Filipův krok, jenž se blížil.

"Dunnův vůz se zbořil a obě přední kola má ve správě. V městě také dnes nemůžeme ničeho

dostati," pravil Filip úzkostlivě. "Umíte jezdit, slečno? Myslím na koni?"

"Snad bych to mohla zkusit," odpověděla Marta trochu třesavě. Bylo to skoro příliš mnoho i pro její neohroženost. Bezděčně pohlédla ve tmě na svůj městský oděv a cítila, že jí bude překážeti.

"Je to zlé, slečno," omlouval Filip, zatím co Štěpán v mlze neviděn obdivoval jeho nový způsob i tón. "Ale není vyhnutí a doufám, že budete sama ráda, až budete míti tuto cestu odbytu." Štěpánovi pošeptal: "Dnes tamto bude veliká rvačka. Jim Peters má v hořejším patře. Pospěš."

Pak vesele povzbuzoval: "Nebude to tak zlé. Dejte nohu do třemenu a Štěpán se mnou střídavě povedeme koně. Tvůj kůň by byl lepší. Je mírnější."

Marta se cítila vyzvednuta silnými pažemi a posazena na koně. Chytla se sedla a poslušně dala si líbit, když pevná ruka uchopila její levou nohu a umístila ji v třemenu; nemohla ale zjistiti, kdo ji tak na cestu připravil, zda bratr nebo jeho přítel. Bylo to skoro příšerné, v hluboké tmě a nikdo nepromluvil slovíčka, ač oba stáli vedle ní. Byla ráda, že kůň tiše stál. Bázlivě očekávala, až se hne. Měla strach ze západních koní. Slyšela, že jsou divocí. Avšak po krátké, tiché rozmluvě s Filipem přistoupil k ní Štěpán, ovinul své rámě kolem ní a vykročili.

"Moje taška a kufřík," promluvila sevřeným hlasem.

"Filip má všecko," odpověděl bratr.

"A velké kufry?"

"Jsou zavřeny na stanici, slečno, a ráno pro ně pojedeme," slyšela v mlze hlas před sebou.

Pak bylo ticho. Dívka dívala se ustrašeně do tmy, nespatřujíc ani stopy nějaké cesty.

Cesta byla hrbolatá a ona seděla nejistě. Mužské sedlo se nehodí k sedění po straně. Plaše položila ruku na rameno svého bratra a zdálo se jí, že se tak méně bojí. Štěpánovi to dodalo podivného vědomí ochránce.

Jeli velmi zvolna, neboť noc byla tmavá a mlha hustá. Cesta pak byla tak drsná, že pouze při velmi pomalé jízdě mohli kůň a vůdce zůstati pohromadě. Zvuky výtržnosti za nimi slábly, jak se vzdalovali, ale přece chvílemi nějaký výkřik nebo zaklení přilétlo, jakoby bylo divoce vyhozeno do noci a ztratilo cestu.

Marta se zachvěla při tom a pravila uleknutě:

"Jací to musí býti hrozní lidé, Štěpáne! Není to velice nepříjemné bydleti blízko nich?"

Štěpán odpověděl poněkud rozpačitě:

"Ó, ti nás nikdy neobtěžují. Dnes trochu přebrali a v takovém případě přesnosou rozdílného mínění. To je vše."

"Jak strašné!" pravila Marta tiše a žalostně. Za chvilku dodala:

"Štěpáne, jsem tak ráda, že můj bratr není

takovým. Ovšem, že to ani není možné. Ale ti lidé musí býti také někoho bratry, a jak je asi jejich sestrám — a jejich matkám!“

Štěpán cítil, jak mu obličej hoří. Dlouho nepromluvil. Nemohl vzpomenouti, co by řekl. Hrdlo se mu stahovalo, mlha vnikala mu do očí. Byl rád, když jeho sestra začala vypravovati o tetiččině nemoci, o těch dlouhých měsících, kdy byla jako přikována u jejího lože a vystavena všem rozmarům nevrlé a vrtkavé nemocné.

Nemluvila o sobě, ale on byl pohnut její tichou obětavostí a osamělostí. Upomenula ho tak na jeho osamělost chlapeckou a jeho srdce vyšlo jí vstříc. Rozhodně bylo krásné míti sestru. Nebylo to nic podivného u Štěpána, že úplně zapomněl, co ji čeká na konci cesty, jak bídně zařízen je pro ni jeho dům, jenž se docela nehodil pro ženu, tím méně pro ženu, jež byla vychována v přepychu. Rozveseloval se cestou a hovořil volněji. Když ujeli dvě nebo tři míle a Filip objevil se před nimi, pravě, že je na čase změniti vůdce, ani se mu nechtělo opustiti ji.

Marta to také nerada viděla; ale nemohla přece žádati od svého bratra, aby šel vedle ní celých pět mil. Měl něco při sobě, co jí i potmě připomínalo jejich otce; proto jí nepřipadal cizím; ale ten druhý veliký člověk, který vlastně celou výpravu vedl, ten ji trochu lekal. Přála si viděti jeho tvář, aby věděla, jaký je. Bylo jí těž-

ko najíti, co by mu řekla a ještě tíže, mlčeti po celý čas.

Cesta se stávala stále hrbolatější. Nový vůdce musil vždy více dávati pozor na koně a ona držeti se pevněji sedla. Cesta stoupala. Cítila to podle naklonění sedla. Také se jí zdála kamenitou.

Jednou sklouzla a byla by spadla, kdyby ji byl Filip nezachytil. Po té otočil svou páž kolem ní a podpíral ji. Nemohla protestovati, neboť v jeho způsobu nebylo ničeho intimního ani osobního. Soudila z toho, že Filip byl gentleman, ať třeba ničím jiným nebyl.

Uchopila pevněji sedlo a hleděla do tmy dívíc se, bude-li kdy konec jejich cestě. Asi dvakráte zkusila začíti rozmluvu, ale mladý muž vedle ní byl roztržit a zdálo se, že si více hledí cesty a vedení koně.

Ještě příkřejší byla cesta. Marta si pomyslila, že slézají Skalné hory. Zdálo se jí, že už jeli dosti dlouho, aby byli u nich, podle svých zeměpisných představ o té krajině.

"Nebylo by lépe, kdybych sestoupila a šla pěšky?" ptala se plaše, když kůň skorem upadl, zakopnuv.

"Nebylo," odpověděl krátce Filip; "tohle už brzy přejedeme. Chyťte se mne kolem krku a držte se teď dobře. Nebojte se!" pak ke koni hovořil: "Jen dál, tak, ku předu, Jacku!"

Kůň lezl vzhůru. Markétě připadalo, jako

by kráčel pouze po zadních nohách. Slabě vykřikla a křečovitě držela se krku svého průvodce. Ten ji ale držel pevně a zdálo se jí jednu chvíli, že jede na jeho rameni a kůň jen pod ní sám se pachtí. Pak jako zázrakem octli se na nějakém vrcholu a ona zase seděla pevně na koni, a Filip kráčel klidně vedle, nepodpíraje jí více. Také zde bylo jasněji, zdálo se, že mlha se rozchází a taje jim pod nohami.

"Už je dobře," řekl Filip a v hlase jeho byl radostný zvuk, docela rozdílný od dřívějšího tichého, v sebe uzavřeného muže, který tak dlouho kráčel vedle ní.

"Doufám, že jste se příliš nebála. Já se bál, jak se Jack zachová. To je ošklivé místo. Než tam půjdete podruhé, musí býti upraveno. Kudy obyčejně chodíme, strhl se most a tak jsme si musili jinudy zajíti. Byla jste úplně v bezpečí; jen to nebylo dobré, že jsme vás lekali hned jak jste přišla a jste unavena. Ale už jsme skoro doma. A hle! Hleďte!"

Markéta pohlédla a spatřila před sebou vystupovati proud světla a na kraji obzoru objevil se světlý půlkruh. Až když ještě výše vystoupil — jakoby to byl člověk, myslila — poznala měsíc.

"Ó, vždyť jest to měsíc!" zvolala radostně. "Je vždycky tak veliký?"

Filip hleděl na ni, když se dívala. Cítil, že poprvé má společnost při tomto velebném pohle-

du, který ho nikdy neomrzel.

"Je pokaždé jiný," řekl zamyšleně, "a přece vždy stejný;" cítil, že mu rozuměla.

Se Štěpánem nikdy nemluvil o měsíci, neboť on nestaral se o takové věci, nebyly-li právě k jeho pohodlí nebo potěšení. Měsíc může býti zajímavý, když má člověk daleko jeti, hodí se tedy k potřebě a ne pro nějaké city u Štěpána.

"Ano, vidím," řekla Marta. "Nyní poznávám svého starého přítele. Zdá se, že se na mne usmívá k přivítání."

"Myslíte, že to ten pán nebo paní v měsíci? Kdo z nich se na vás usmívá?"

"Oba!" smála se Marta, obracejíc se k němu poprvé co byli na světle. Nyní mohla viděti jeho jemný profil, rýsující se v měsíci, pevnou bradu, pěkně klenuté čelo a nos a záhyb výrazných rtů.

"Teď se podívejte tamhle do zadu, odkud jsme přišli!" pravil Filip a ona se dívala.

Mlha byla pozdvižena, jakoby se byla dočekala, až ji kdosi přišel vysvoboditi, když dokonala své dílo.

"Ó", vzdychla dívka s obdivem. Je přímo vidět, jak tma utíká."

"Jistě je to vidět," řekl Filip, pilně hledě. "Nikdy jsem si toho nevšiml."

Pak jeli dále k vyhýbce, kdež čekal Štěpán až ho dojedou, a hned spatřili oblité měsíčním světlem , hrubé stavení, jež oběma mladíkům bylo domovem.

III.

Marta doma.

Měsíc snažil se, aby svým světlem co nejlépe ozlatil dům s jeho okolím, takže Marta přivítána byla pohledem krásným; ale k tomu stačila zář měsíce jen venku a oba mladíci, když jí pomáhali s koně a chystali se uvésti ji do domu, velmi nemile nesli vědomí stavu, v němž jej zanechali. Oba silně pociťovali nemožnost situace a činilo je to rozpačitými a zamlklými.

Štěpán hleděl vzdorovitě, když v paprscích měsíce otevřel dveře a rozsvítil starou petrolejovou lampičku. Nebyl naladěn vítati sestru. K čemu to? Zahodil sirku a sešlápl nějaký papír; věděl dobře, že to bylo její psaní na zemi. Opět tatáž nálada, jako když jej četl ovládla ho; a obrátil se zamračen, maje v úmyslu ukázati jí, že se dopustila vážné chyby, vydavši se k němu nezvána.

Marta obrátila zrak svůj od světla měsíčního k blikající lampičce a vážně prohlížela si místo svého poslání, které sama si zvolila.

Snad bylo jí zjevno něco odmítavého v postavě a způsobu Štěpánově, co ji zdrželo od dlouhého pohledu na něho, jímž by si byla ráda přesvědčila o tom, že je mu vítána. Viděla, že musí dříve dobýti hradeb jeho srdce a moudrost i chápavost její ji poučila, že je na ni, aby nyní nějakou oby-

čejnou poznámkou zaplašila rozpaky tohoto prvého okamžení ve světle.

Oči její bloudily s předmětu na předmět, hledajíce něco vhodného k oživení nálady, až utkvěly na starém psacím stole.

"Aj, Štěpáne! Tu je stůl z tvého pokoje!" zvolala rozběhnuvši se k němu a pokládajíc jemně svou ruku naň. "Chodívala jsem se svými úlohami do tvého pokoje k tomuto stolu. Někdy jsem postavila nahoru tvou podobiznu, tu, již jsi tatínkovi poslal z vojenské školy a hledívala jsem na ni s obdivem a radostí, že mám tak rovného, silného bratra ve vojenských šatech."

Štěpán obrátil se k ní s pohledem, v němž mísilo se překvapení s obdivem. Jeho špatná nálada zmizela. Měkký šum jejího oděvu při každém pohybu přiváděl nový svět do drsného tohoto místa. Stojíc u psacího stolu, povytáhla jehlici ze svého klobouku a sundala ho; každý její pohyb byl půvabný. A této krásné dívce stál on, Štěpán za to, aby hledívala na jeho obraz, když ještě byl hochem! Přál si, aby to byl věděl; snad by to bylo některé věci v jeho životě jinak utvářilo. Chraptivým hlasem pravil:

"Snad jsi na mne tenkrát nemyslela a nejmenovala mne bratrem?"

"Ano, myslila," řekla, usmívajíc se prostě na něho a rovnajíc si vlasy pod čelem, jež tvořily kouzelný rámec kolem jejího milého obličeje. "Ani nevíš, jak jsem tě idealisovala! Usínala jsem

v noci s představami o tobě, jak jsi statečný, dobrý a věrný a jak pro mne činíš rozličné hrdinské činy — jednou ti všechno povím. Ale ještě jsi mne ani nepřivítal ve svém domě! Budeš přece rád, že jsem přišla?“

Úzkostlivě na něho pohlédla s prosebným výrazem v líbezných očích a nastavila svou tvář. Štěpán se nemotorně sklonil a políbiv ji na čelo, odvrátil se v rozpacích, při čemž shodil umývadlo s lavice. Však Martě to stačilo k přivítání a znovu ukládala si získati ho.

Filip ušel ven v první chvíli, ale vrátil se zahanben, že opustil svého druha v nesnázích a zaslechnuv u dveří jejich rozmluvu, tiše opět odešel zamyšlen ku koním. Nikdy před tím neviděl Štěpána tak zářícího a neslyšel jeho hlasu zníti tak vesele a jemně. Přece jen bylo vidno, že míti sestru něco znamená.

Marta skládala svůj závoj právě tak pečlivě a přesně, jakoby byla přišla z koncertu kdesi na východě, pozorujíc při tom bedlivě celou světnici, spuštěnost kolem, jak je jí samé zde potřebí, nedostatek nástrojů ku práci a divila se, jak oba mladíci mohli takto žíti a býti spokojeni.

”Ale vy máte hlad,” pravila s jistotou, jakoby byla hostitelkou a mladíci hosty, “co bychom mohli večeřeti?“

Štěpán už zvedl umývadlo, které se zakutálelo pod kamna a ohlížel se po světnici, nevěda co počíti.

"Nemáme nic, než slaninu a fazole. Máme je ráno, v poledne a večer."

Marta přistoupla ke stolu a sbírala nádobí. Byla to podivná směsice a skoro se musila smát, když pod papírem, na němž byl sýr, našla kladivo a ohlížela se, kam by je položila, ale zůstala vážnou, jakoby kladivo a sýr patřily na stůl vedle sebe a zeptala se šetrně:

"Nemáte nějaká vejce? Zdá se mně, že jsi se zmínil o drůbeži v jednom svém psaní."

"Ó, to máme. Vždycky dost vajec a slaniny. Bylo by to dobré, kdyby to nebylo pořád totéž.

"Chutnala by ti omeletka? Děláte je někdy?"

"Zkusili jsme to, ale nechtí se nám dařiti," odpověděl Štěpán na konec se smíchem. "Kdybys nám nějakou chtěla udělat, přinesl bych vejce."

"Zajisté!" řekla Marta živě. "Jen mně napřed ukaž, jak se s těmito kamny zachází a přines vody do kotlíka. Užívám k omeletkám vždycky horké vody. Jsou lehčí, než s mlékem. Máte šlehačku na vejce?"

"Šlehačku?" pravil Štěpán, krče rameny. "Nevím, co to je. Kdybych ji potkal někde na ulici, nepoznal bych jí. Což se nemohou dělati omeletky bez šlehačky?" tázal se úzkostlivě.

"Ó, ano," řekla Marta smějíc se; "jen když mám vidličku. Jde to pomaleji, ale stačí to. Přines tedy vejce. Připravím je, než se voda bude vařit a než se pánev rozpálí."

Než se vrátil, Marta rychle pracovala. Vyprázdnila stůl a umyla tři talíře a tři koflíky. Pak šla ku své tašce, kterou Filip postavil u dveří. Po chvilce hledání vyňala čtyři veliké šátky, které obyčejně brávala s sebou na cesty. Ty prostřela, pod každý jeden. Alespoň trochu méně necivilisovaně to bude vypadati, než úplně prázdný stůl.

Dále nalezla netknutou sklenku zavařeniny, půl tuctu pocukrovaných koblih, dárek to jedné hodné sousedky její tety, vše, co nespotřebovala na cestě. To urovnala na stole s talířem pěkně nakrájeného chleba a právě chtěla hledati trochu kávy, když už zaslechla hlasy obou mladíků.

Štěpán vyšed hledati vejce, přiběhl hvízdaje ku stáji.

"Krištofe Kolumbe! Filipe! Ona umí dělat omeletky! Prosím tě, honem mně pomoz hledati nějaká vejce! Ať třeba všechna, co máme, padnou; dnes budeme jednou míti, co stojí za jídlo!"

Filip prvé myslel, že bude nejlépe, když už dnes se omluví a nevejde více do stavení, ale slyše tuto řeč, s velikou chutí dal se do práce.

Překvapení zůstali státi ve dveřích, hledíce střídavě na stůl jako okouzlený a pak zase na kuchařku. Zanechali ji před chvilkou jako módně oděnou dámu ze světa, který více nebyl jejich. Nyní nalezli pilnou ženu se sukní pěkně založenou a s připnutým ručníkem po způsobu zástěry,

vykasané rukávy, s bílými, kulatými pažemi, líce zrůžovělá zájmem o práci.

"Ta lampa děsně kouří", pravila pohlédnuvši vzhůru, jakoby ji chtěla potrestat a bylo v jejím

Bavilo je to, jako děti hra....

hlase cosi tak přirozeného, že oba mladíci se rozesmáli.

Napjetí mezi nimi zmizelo nadobro; ale poměr jejich se obrátil a host stal se hlavním komandérem. Ona ukládala práci a oni poslouchali. Vzala vejce, rozbila je, rozdělila bílky do jedné

nádoby, žloutky do druhé; podala jednu z nich Štěpánovi s vidličkou, aby je ušlehal, sama si ponechavši druhou a Filipa poslala najíti kávu a uvařiti ji.

Bavilo je to jako děti hra a za chvíli, když byli pozorovali, jak omeletka se znenáhla tvořila, přisedli ke stolu s velikou chutí.

Marta vypravovala malé příhody z cesty, popisovala své spolucestovatele s velikou schopností mimiky, takže se posluchači znamenitě bavili.

Bylo již pozdě, když ukončili večeři a světnici "uklidili" — což ovšem byl nedostatečný uklid v Martiných očích. Nyní nastala otázka, jak upraviti dům na noc. Marta jaksi náhle pocítila, že je velmi unavena a její příliš dlouho novými dojmy napínané nervy hrozily jí, že vypukne v pláč.

Štěpán věděl, že se něco musí udělat, ale nevěděl naprosto, co si počíti s touto sestrou, právě jakoby nevěděl, co dělati, kdyby mu byl někdo zanechal na prahu malé děťátko. Obrátil se s očekáváním k Filipovi. Ten vždy věděl, co dělati, ač by Štěpán nerad doznal, že jest odvislým od něho.

Filip už o tom přemýšlel, když venku obsluhoval koně. Chalupa měla přístavek rozdělený prkennou příčkou na dvě místnosti. Jedna z nich sloužila za ložnici jemu, ve druhé spal Štěpán. Mimo truhly s přikrývkami málo co tam bylo. Filip vešel do své komůrky, opatrně kráčel kolem stěn, sebral rychle s hřebíků všechny šaty a vyhodil je oknem. Pak rozškrtl sirku, zvedl něco po

zemi rozházených věcí, a viděl, že to bylo vše, co mohl nyní přičiniti k pořádku.

Pak pošeptal Štěpánovi, že dá tuto komůrku jeho sestře a sám půjde spáti do sena, načež se slovy "dobrou noc", odešel.

Marta se div hlasitě nerozesmála, když spatřila několik minut později svou ložnici a ve světle blikavé lampičky prohlížela své okolí. Do oka jí padl obrázek na stěně, a když se přiblížila, aby si jej prohlédla, viděla, že představoval paní s jemnou tváří, bílými vlasy a očima jako Filip, které smutně sledovaly diváka po celém pokoji. Byl to jediný majetek Filipův, jejž cenil a nyní ve spěchu zapomněl vzíti s sebou.

Ač si představovala život svého bratra primitivním, přece byla překvapena, poznavši jeho okolí tak drsné. Avšak její rozhodnutí bylo pevné. Přišla mu pomoci a nyní nepůjde zpět. Bude míti obtíže, ale konečně s Boží pomocí přece zvítězí. Filipovi poněkud nedůvěřovala a přála si, aby ho tam nebylo. Snad neměl dobrý vliv na Štěpána. Zdál se býti pánovitým a nejpodivnějším bylo, že mu Štěpán ustupoval. Možná, že dříve bude muset pomoci Filipovi, než bude moci pomoci Štěpánovi. To by stěžovalo její úlohu.

Poklekla u svého šedého lože a přinesši dílo, jež sem přišla konati ku Kříži, prosila o pomoc a vedení. A tázala se, rozjímajíc a modlíc se, zda nebyla příliš rychlá a zda nešla

cestou svou, místo aby očekávala nebeského vedení, když se vydala do této cizí země, kde při nejmenším, jak viděla, o ni nestáli. Pak dodala:

"Ó Pane Ježíši Kriste, prosím, je-li to dílo Tvé, požehnej mně; a je-li to pouhý můj divoký nápad, pošli mne tam, kde mne Ty sám chceš míti!"

Pak s pocitem uspokojení ulehla a zabalena do šedých pokrývek, téměř okamžitě usnula.

"Je tam?" ptal se větřík, tiše šepotaje. "Ano, spí," řekl paprsek měsíce, nakukuje skulinou mezi kladami a pokradmo se posouvaje k okennímu rámu.

"A zůstane tu?" zavzdychl opět noční větřík.

"Ano, zůstane a bude požehnáním," odvětily paprsky.

Ve sladce páchnoucím seně ležel Filip, ale nespal. Plánoval na zítřek. Zůstane host u nich, nebo odlétne se svítáním? Je možné, aby tu vydržela v té samotě a zbavena všeho, co ji učinilo takovou, jakou jest? Zajisté ne.

Přišla jen ze zvědavosti. Bude to rozumné, když se toho vzdá, a odjede zpět za několik dní. Ale pro ten čas ovšem, nevzpamatuje-li se hned ráno a neodejde, co by se mělo udělati?

Předně, musí se najíti nějaká žena k ruce, služka, chce-li. Na východě by ji jmenovali společnicí. Tady by to snad nebylo zapotřebí, ob-

zvláště, je-li Štěpánovou sestrou, a přece bude lépe, bude-li tu nějaká ženská. Nesmí ji nechat vařit; ale oni pro ni vařit neumí. Sami z těžka mohli jísti, co si uvařili. Jaká výborná to byla včera večeře! Omeletka mu vzpomněla na jeho matku a on rychle si zakryl rukou oči. Co by tomu jeho matička řekla, že se zde zdržuje tak dlouho v pustině? A to vše proto, že hezké děvče koketovalo s ním chvíli a pak jej odhodilo. Však jen proto? Není to pro Štěpána? Co by se stalo ze Štěpána bez něho?

Snad nyní Štěpánova sestra přinesla mu propuštění. Může jen předstírati nějakou záležitost, která jej volá a může je oba opustiti. V tom zjev poděšené dívky, jak k němu přiskočila na stanici, zavolal ho ostře: Ne! Nemůže ji nechati samotnu s jejím bratrem. Nemožno. Bylo mu jasno, že jeho matka by schválila, aby zůstal za těchto okolností. Neboť účel jeho nikterak nebyl nešlechetný.

Kde ale nalézti ženu, která by se hodila slečně Martě za služku? V mysli prohledal celé okolí, až konečně rozhodl.

Seno se pod ním slehalo a praskalo, slepice úzkostlivě ze spaní kvokaly; koně chvílemi přestupovali ve stáji a z dálky ozýval se štěkot bdělého psa. Filip na chvíli usnul a zdálo se mu o malé ručce držící se jeho šíje a o praménku hebkých vlasů dotýkajícího se jeho tváře; a probudiv se,

nalezl kousek sena visícího na jeho obličej a teplý paprsek sluneční osvěcující nebe.

Bylo ještě chladné a po vyspání svěží jitro, když vyjel pobízeje svého koně ku spěchu po zarosené cestě. Zastihl se při myšlenkách, co asi by řekla tomu a onomu pohledu Marta a hněvivě se okřikl. Ničím mu nebyla, třeba že mu rozuměla včera při měsíční záři. Ženy všechny jsou bez srdce, všechny bez rozdílu — mimo jsou-li to matky. S takovými myšlenkami hodil uzdu přes sedlo, seskočil s koně před hrubou chatrčí, kde po dlouhé obtíži dostal ku dveřím ženu tmavé pleti s černými, rozcuchanými vlasy, která na první pohled prozradila původ mexicko-indianský.

Nikdy neprozradil, jak ji konečně přemluvil, aby slíbila, že přijde, když po půl hodině se vracel k domovu s velikým, špinavě vyhlížejícím balíkem, připevněným k sedlu; usmál se sám sobě, ptaje se, proč to učinil. Možná, že v tu chvíli je jejich host připraven již k odchodu. A tato divoška s potměšilým pohledem a koktavou řečí — bude u nich pouze, aby jich bylo více?

Často přál v srdci svém místa divoké vzpouře proti oné Moci, ať se zove Bůh, nebo jakkoli, která učinila vesmír plný rozličných životů a srdcí plných hořkostí a žalů. Ani dech jitra ani zpěv ptactva nedovedly jej toho zbaviti. Nad ním tak jasné, čisté nebe, kolem nich krásná, bezvadná země — a není jiných srdcí než jako jeho a Štěpánovo a oné černé, staré čarodějnice, aby jich u-

žila. Prošel všechny známé v celé krajině a nenašel ani jednoho hodného.

A přece byla tu Marta. Ta, zdálo se, že se hodí ku krásnému a radostnému okolí. Neposkvrnila by dnešní jitro ničím, co její život nebo srdce obsahují.

Ano, Marta. Ale snad je to pouhé zdání. Bezpochyby je jako všechny ostatní. To se teprve ukáže, jaká je. Ostatně, proč vůbec jsou na světě? — — —

Tato myšlenka trápila Filipa po dlouhý smutný čas a když se zastavil u domu, brvy jeho byly staženy v mrak a celá tvář svědčila, že není šťasten.

IV.

Piano na poušti.

O něco později Marta postavila se ve dveřích, aby spatřila jitro a pohlédla na krajinu, v níž byla cizinkou.

Zaměnila svůj dlouhý, tmavý a těsný cestovní oděv z včerejška za jednoduchý prací šat, který si moudře přinesla ve své tašce; a ač byl jednoduchý a pouze přiměřeně dlouhý, a bezpochyby zabral málo místa v tašce, přece ji odíval půvabně a pěkně, jak to nebylo vídáno v oné krajině; a dívka každým pohybem prozrazovala ovzduší jemného světa východu. Otevřela dveře dokořán a stála jako v rámci; tmavá, kostnatá žena, jež seděla na schodech skrčena, vyskočila a s úžasem hleděla na ni. Zlaté její vlasy ve světle slunečném jakoby proměněné v jemné skleněné nitky, modré oči jako drahokamy chovající barvu letní noci, bílý obličej, líbezná ústa, půvabná postava v měkkém, modrém bavlněném oděvu, to vše tvořilo obraz, jenž odpovídal představám anděla.

S překvapením pohlédla Marta na ženu a pak na špinavý balík na schodech u její noh.

"Kdo jste?" zeptala se po chvilce vzájemného pozorování.

"Muž přišel pro mne. Řekl moc práce. Muž řekl moc platu."

"Ó, můj bratr vás zjednal, jak vidím. Přivedl vás, než jsem vstala. Bylo to dobré od něho. A já myslela, že ještě spí."

S překvapením pohlédla Marta na ženu.

Hovořila tak spíše k sobě, než k ženě. Filip, zahýbaje právě kolem rohu, zaslechl ji a zastaviv se přísně sevřel rty. Na tváři jeho objevil se podivný výraz a on se otočil a odešel neviděn na druhou stranu domu. Ať si myslí, že to učinil její bratr, chce-li. Mělo by tomu tak býti. Proto je dobře, že to tak myslí.

Marta přemýšlela, jak rozluštiti otázku snídaně, jež stala se nesnadnější přidáním pomocnice. Je možné, aby její špinavé, zamaštěné ruce se dosti umyly, aby mohla dotknouti se jídel, které měli všichni jísti?

Přece ale nalezla plán. Dala ženě drhnouti dveře a okna, kteréžto práce bylo velmi zapotřebí a která ji zaměstná, než posnídají. S úlevou a pocitem vděčnosti pak dala se do práce, jista jsouc, že žena ona nepřiblíží se k nim při jídle.

Usmívala se, když prostírala. Bylo jistě krásné od Štěpána, že tak časně vyšel, aby jí zjednal pomoc. Přišlo jí to velmi milé od Štěpána! Ó, on jistě vyplní nejkrásnější představy, které měla o něm.

Při snídani všichni byli v rozpacích. Ranní světlo vystavovalo nedostatky jejich drsného domova. Martina krása v modré a bílé barvě odrážela se zde, jakoby rajský pták mezi ně zalétl. Oba mladíci cítili se nevolni ve svých tmavých, flanelových košilích. Stále nevěděli, co by měli činiti.

Marta cítila, že žádosti jejího srdce nastává krušná doba a že musí jednati opatrně. Věděla

lépe než oni, že zůstane-li zde, jejich život se musí změniti. Jejím společníkům zdálo se v jasném pozorování ranním, že je naprosto nemožno, aby zůstala a oba s překvapením doznávali vzrůstající cit sklamání při tom pomyšlení. Dala jim nahlédnouti do dřívějšího způsobu jejich života a nyní by jim bylo tíže odvrátiti se zase.

Konečně Marta promluvila.

"Nebudu vám ani trochu překážeti, až se usadím," řekla svěže "a pro teď budu jak jen možno, trpělivá: ale ráda bych věděla, kdy bude možno všechny mé věci sem dopraviti?"

Vážné ticho nastalo. Štěpán pohlédl na Filipa a Filip sklonil zrak do svého talíře. Marta je úzkostlivě úkosem pozorovala. Konečně Filip promluvil.

"Mnoho-li je toho?" ptal se pouze, aby dal Štěpánovi čas a příležitost k povědění jí, že toto místo zde se nikterak pro ni nehodí.

Martě by bývalo milejší, kdyby její bratr byl začal. Bylo to divné přijímati laskavosti od cizího. Divila se, jakého druhu společníkem jest a jaká jsou jeho práva v domě. Mohl by býti spolumajetníkem? Byl-li, tož jsou okolnosti zase složitější, než myslela.

"Bojím se, že jest jich hodně," skromně odpovídala. "Víte, musila jsem je buď vzíti s sebou, nebo prodati. V městě nebylo dobrého místa, kde bych je mohla dáti k přechování s jistotou. Je to pouze malé, venkovské město. A některé z nich

obzvláště miluji. Jsou ještě z mého starého domova. Myslila jsem též, že je Štěpán bude míti rád kolem sebe.“ Dychtivě pohlédla na bratra. Staré ty věci byly části jejího výzbroje k získání jeho.

“Ovšem!” řekl Filip krátce, mračě se na Štěpána. Byl mu protivný, že nechoval se více bratrsky.

“Také je tam mé piano!“ řekla oživeně. “Toho jsem nemohla opustit!“

“Zajisté ne!“ přisvědčil Filip ohlížeje se po hrubé světnici s rostoucím podivením, co vše má do ní přijíti a jak je to nemožné. Piano v pustině!

“I pro pána krále!“ zvolal Štěpán, konečně vzhlédna a snaže se vysloviti své city. “Co tě to napadlo? Sem přece nemůžeš dáti piano a věci! Pomysli, piano v tomhle chlévě!“ a výmluvně zamával rukama ku stěnám.

”Ó, Štěpáne, uděláme z toho něco jiného než chlév,“ pravila Marta, smějíc se skoro křečovitě; byla tak ráda, že konečně promluvil, třeba to bylo proti jejím plánům. “Všechno jsem dnes promyslila, i dvě jsem se vzbudila. Výborné je, že tento pokoj je tak veliký. Potřebuje více oken a krb, aby byl dokonalý; nepřirostla-li ti nynější jeho jednoduchost příliš k srdci, nepoznáš ho, až ho upravím. Počkej jen, až přijdou mé věci a až zde budeme míti pravý domov. Nemohli byste vy dva vystavěti zde krb, takový staromodní se širokým

komínem? Nejsou tu kolem někde veliké kameny? Bylo by velkolepé seděti kolem krbu za zimních večerů, předčítala bych, nebo bychom společně zpívali. Tamto by se nejlépe hodil!“ ukazovala široké místo mezi dvěma okny právě naproti dveřím.

“Opravdu!“ řekl Filip, hledě strnule na velikou truhlu, která tam teď stála a snaže se představiti si místo ní kamenný krb. Nešlo mu to však. Nedovedl viděti anděla v kusu mramoru. Ale představa, že by ona předčítala, nebo všichni společně zpívali, ta jej okouzlovala.

“Překrásné!“ řekl dále, vida, že všechny odpovědi zůstávají na něm. “Nikdy jsem nestavěl komíny pro výdělek, ale mohl bych pomáhati, kdybyste laskavě práci řídila. Slečno, nedovedu si nikterak představiti něco pěkného v této světnici, ale pravíte-li to, doufám, že jest to možné.“

“I pro pána krále!“ vykřikl opět Štěpán v úžase. Nevěděl, zdali to Filip míní opravdu nebo ne.

“A piano by mělo státi tamhle,“ pravila Marta, když smích přestal.

“Jistě,“ odpověděl Filip, více než dříve překvapen. “Ale smím se ptát, co uděláte s kamny? Nebo budete vařit na pianě? Nebo snad v krbu?”

Černá žena nakoukla oknem, které z venčí umývala, co že ony výbuchy smíchu znamenají. Zdála se jí to velice veselá domácnost, do níž přišla. Tak bezstarostných zvuků, úplně prostých

přihořklé bujnosti, jež zabarvovala každou veselost v této krajině, neslyšela po celý život od té doby, co jako malé dítě hrávala si s jinými dětmi.

"Kamna," řekla Marta, "přijdou ovšem do kuchyně."

"Ó," na to Filip jemně. "Na to jsem nevzpomněl. Ale, kde, smím-li se ptáti, je ta kuchyně?"

Marta vstala a kráčela k zadnímu oknu; ostatní za ní. "Měla by býti zde," řekla, "a toto okno by se mělo předělati na dveře. Co je tamhle to malé, čtverhrané stavení? Nemůžeme z něho udělati kuchyni?"

"Ta budova, slečno, byla původně ustanovena k jiným účelům; za obydlí některých domácích zvířat, už ani nevzpomenu, kterých. Nehodí se ale k ničemu. Také je v chatrném stavu. Ale chcete-li ji kouzelným proutkem přeměniti na kuchyni, stane se."

"Poslyš, Filipe, tohle je myšlenka!" zvolal Štěpán se zájmem.

"Pak bychom mohli užívati jeden roh této světnice za jídelnu, víte," řekla Marta vracejíc se. "Mám pěknou skříň na nádobí se skleněnými dvířky, která tam zrovna zapadne do rohu a španělské stěny a draperie. Bude to krásné. Vždycky jsem si přávala upraviti tak podobný veliký pokoj. Nepředstavíte si hru světla z krbu na ubruse a nádobí?"

"Už tak dávno jsme neviděli ubrus, že je nám příliš těžko si to představiti," pravil Štěpán trpce.

Celá rozmluva byla okouzlující, ale nemožna. Takové věci se v jeho žití nikdy nenavrátí. Už dávno se vzdal očekávání jich. Výraz beznadějné touhy objevil se na jeho tváři a Filip to viděl a divil se. Cítil sám totéž, ale jaksi se mu zdálo, že Štěpán není schopen rozuměti něčemu takovému, tak se jevil vždy lhostejným.

"Ale co s tou hrubostí všeho, co zde máme?" pochyboval Filip. "Piano a pěkné skříně nehodí se k špalkům a třískám."

"Ty přikryjeme," řekla Marta lehce, jakoby to dávno už rozhodla. "Přivezla jsem celou stučku látky k tomu účeli. Pěkná, zelená, hodí se krásně za pozadí. Myslím však, že nemám dost; ale mohu poslat vzorek do New Yorku a mohu zde míti zásilku, než to budeme dělat. Myslila jsem si ráno, jak pěkně by se měkké, žitné klasy hodily za obrubu hned pod strop. Až budou stěny pokryty něčím, co činí dobré pozadí, hned to tu bude jiné."

A tak uprostřed smíchu a otázek Marta zvítězila a konečně viděla Filipa odjížděti s velikým vozem. Mrzelo ji, že Štěpán nejel s sebou. Bylo to divné, že jsa jejím bratrem, přenechal cizímu starosti o její věci, ano, ani mu nepomohl při nakládání. Filip byl jistě divným člověkem. Proč se opovažoval poroučeti Štěpánovi a co bylo ještě podivnějšího, proč ho Štěpán poslouchal, ač se tvářil vzdorovitě. Kdyby svého bratra lépe znala, našla by nějaký způsob, jak by jej povzbudila k samostatnému jednání. Opět se ptala sklíčeně,

zda Filip není překážkou jejích plánů. Byl vskutku k obávání, když tak dovedl jejího bratra ovládati.

Štěpán tedy zůstav doma, chodil za sestrou a dělal, co chtěla; a za dopoledne mnoho bylo vydrhnuto i uklizeno a dobrý oběd byl připraven vzdor nedostatku kuchyňského náčiní.

Filip Earle odejel velice rychle. Předsevzal si neztratiti ani chvilky. Měl starosti, že Štěpán vsedne na koně a odjede vzdor jeho příkazu, aby zůstal doma a pomáhal sestře, až bude vše v pořádku. Měl více než jeden důvod proč býti starostliv o něho dnes. Nic nemělo zarážeti jeho sestru v tento první den její zde. Snad bude ona moci upraviti mnohé. Kdož ví? Bylo by jistě výborné, aby měli útulnější domov. Ovšem pak by bylo ještě hůře pro ně, kdyby ji to jednou omrzelo — odnesla by pak své věci, znovu je zanechajíc ve spuštěnosti. Ale na to nechtěl Filip mysliti. Vesele jako patnáctiletý hoch volal na koně a rychle mu ubíhaly míle.

Marta a Štěpán vyšli a obešli dům, radíce se, jak přestěhovati kuchyň. Marta navrhla vystavění ještě jedné ložnice s druhé strany domu. Zkoušela také zvěděti, jaký díl majetku patřil Filipovi, ale Štěpán nebyl sdílný a mračil se, když o tom začala, ani se mnoho nezajímal o změny, které chtěla v domě podniknouti.

Divila se tomu. Měl snad nedostatek peněz? Věděla, že měl pěknou sumu po své matce a otec

mu též odkázal nějaký majetek, který přešel do jeho rukou po smrti její matky. Měl své jmění tak uložené, že nemohl ještě dostati úroky, nebo ho pozbyl v nějaké spekulaci? Mladí lidé bývají někdy tak nerozvážní; snad i on a nechce o tom mluviti.

Už se ani nedotkne toho předmětu, když si toho on nepřeje a znenáhla bude si přece hledět získati jeho důvěry. Již beztoho se jí podařilo více než doufala. Štěpánova psaní nevedla ji nikterak k domněnce, že bude vítána a ona přece šla k němu s velikým cílem — získati sobě jeho lásku a pak jeho život Bohu.

Již několik let modlila se za tohoto cizince —bratra, až octnuvši se sama ve světě, pocítila, že má od Boha poslání k němu; a tak se odvážila vydati se sem sama a nezvána. Nechtěla se dáti odstrašiti žádnou maličkostí. Zkusí býti chytrá jako had a prostá jako holubice. Chvílemi se jí zdálo, jako by poněkud rozuměla Filipovi a přála si, aby nebydlel s nimi v jednom domě. Mohl býti dobrý k pomoci sám o sobě; ale jí, bála se, nebude asi pomocí vzhledem k bratru.

Filipovi podařilo se sehnati pomocníky k přestěhování nákladu nad očekávání snadně a dobře. Marta dobře plánovala a znajíc dobře nepřesnost nákladních vlaků, poslala své věci do neznámé této země, dávno před sebou, aby nebylo snadno poslati ji zpět, až by přijela, alespoň ne dříve, než mohla učiniti pokus. Děvče trochu více

zkušené světa, zvláště divokého západu, nebylo by se toho odvážilo.

Dva statné dobytkáře s krásným potahem koní požádal o pomoc. Byli to dva nejdivější z divých lidí, nevyrovnatelní pijáci, odvážní hráči, ani dost málo se nestarající, že dny člověka jsou jako tráva a náhle podťaty bývají, nýbrž tak žijící, jako by měli zajištěno žíti a užívati hříšných rozkoší bez přestání.

* * *

O Štěpánově sestře neřekl jim Filip ani slova. Přirozený jakýs cit nedal mu promluviti jim o ní. Byli to lidé, které by nechtěl, aby sestra Štěpánova znala. Sám nebyl proti nim. Byli dobrými lidmi svým způsobem. Uměli dobře vypravovati, ač ne vždy věci druhu nejčistšího a byli neohrožene statečni. Ale byli lidmi beze všech mravních zásad.

Na zpáteční cestě, zatím co oni hovořili, Filip mlčel a vzpomínal, jak jeho život také není bez chyby a že za tři léta, která zde žil, část jeho mravních zásad také patrně padla. Nepozoroval toho až dnes, ale teď to věděl. Příchod onoho děvčete ukázal mu, kde stojí. Ale přece ještě znal ony zásady. A tito dva lidé nesmí zvěděti, bude-li možná to zakrýti, že slečna Marta přijela.

Jak to ale zařídit? Štěpán by měl býti varován. Jakou to vyvedl hloupost, že nevzal jej stranou a řádně s ním nepromluvil, neboť Štěpán ne-

bude opatrným. Ani mu na mysl nepřišlo, že by měl býti ochráncem své sestry.

Pomocníci žertovali zvědavě, jaký že to nakládají nábytek, ale Filip se jen smál a odbýval je také žerty; a podle zákonu divokého, svobodného života spokojili se na čas a neptali se více. Věděli, až Štěpán přijde, ten že jim vše poví. Štěpán nedovedl ničeho podržeti pro sebe, když přišel mezi své kamarády. Byli trochu zvědavi, proč Štěpán nepřišel s sebou, když očekával tak důležitou zásilku a nevýslovně zvědavi byli na piano, myslíce jistě, že buď Štěpán nebo Filip se chtí tajně oženiti. Ale museli se spokojiti s Filipovou suchou odpovědí:

"Štěpán nemohl dnes odejíti."

* * *

Sotva se objevili v blízkosti domu, vyšel jim Štěpán vstříc s polo vzdorovitým výrazem, že Filip sám odešel; Filip mu pošeptal několiv slov, jda při prvém voze, kdežto druzí seděli spolu na svém, jenž jel pozadu. Štěpán chtěl protestovat, ale z rozhodného tonu Filipova poznal, že by to bylo marné, proto kyna pozdrav přátelům, obrátil se s nechutí k domovu.

Opětně se vzpířil v srdci proti Filipovi i přítomnosti své sestry. Cítil, že to bude jeho volným pohybům překážeti. Jeho přátelé byli mu dosti dobří a proč jeho sestra by byla příliš dobrá, než aby se s nimi seznámila? Chce-li tu zůstat, musí býti spokojena s tím, co zde jest. Ale udělá, co

mu Filip řekl. Pověděl sestře, že bude lépe, vejde-li do své ložnice, až bude vše složeno, protože to jsou suroví lidé, které Filip přivedl k pomoci a jí by se nelíbilo býti s nimi. Řekl to úsečně a nerad. Byli to jeho obzvláštní přátelé. Kdyby nebýval přesvědčen, že má Filip pravdu, nebyl by řekl ničeho.

Marta se divila, ale učinila, jak pravil, postavivši se k oknu, z něhož vyhlížela.

Měla tedy pravdu. Filip byl divoký a Štěpán to věděl. Štěpán se snažil pomoci mu, opraviti ho bezpochyby; proto byl tak neochoten mluviti o jeho podíle v domácnosti. Nyní Filip si přivedl své surové přátele, kteří se Štěpánovi nelíbili a nechtěl, aby ji viděli; Štěpán ji chtěl chrániti.

Bylo to krásné od Štěpána, že se tak o ni staral a ona si toho vážila, ale cítila, že to bylo zbytečné. Cítila, že její ženskost byla dostatečnou ochrániti ji zde, v domě jejího bratra. Ani trochu se nebála býti venku a říditi, kam co přijde. Snaží-li se Štěpán učiniti z Filipa lepšího člověka, tu ona také se musí snažiti. Byl by to zase nový způsob pomoci bratru, kdyby mu pomáhala v jeho dobrých snahách. A což těmto jeho přátelům nebylo žádné pomoci? Škoda, přeškoda, že Štěpán tak na to hleděl. Přála si, aby měla ještě čas se s ním o tom domluvit, neboť ona tam rozhodně měla být, aby jim pověděla, kam kterou věc postavit. Ušetřilo by to hodně nesnází na potom.

Tak stála přemýšlejíc, když tu uslyšela dusot koňský kolem předních dveří, skřípání kol, která se třela o schody a pak těžké kroky, mužské hlasy a rány těžkých předmětů.

Bylo jí těsno v jejím žaláři tím více, poněvač tam nebylo okna, jímž by se mohla na práci dívati; konečně když slyšela jejich poradu, jak nejlépe složiti piano, nevydržela toho více. Cítila, že jí potřebovali, neboť navrhovali nemožné věci a její piano jí velmi přirostlo k srdci. Musí jim povědět, jak se to dělá na východě. Bylo vůbec směšné býti zde zavřenu. Štěpán by měl věděti, že na přítomnosti záleží celá budoucnost. Na okamžik poklekla u šedého lože a vyslala vroucí prosbu k svému Pánu — neviděla zvláštní příčiny, proč se báti, poněvač podle jejího úsudku —nebylo čeho a pak pevnou rukou otočila kliku a vyšla mezi množstvím beden a sudů, jichž bylo v pokoji plno, až do dveří naplněných slunečním jasem, kde zůstala státi; poledne spočinulo svou září na jejích zlatých vlasech a svítilo jí plně do očí; rukáv prostě ozdobený spadnul poněkud a odhalil bílé obhí její ruky, když ji zvedla, aby si zastínila oči.

"Počkej, Štěpáne," volala; "mohu ti povědět, jak s tím zacházeti. Dívala jsem se, když to u nás nakládali. Je to velmi snadné. Potřebujete dva válce. Násady ze smetáku stačí."

V.

Martino poslání roste.

Venku přede dveřmi náhle nastalo ticho. Oba cizí muži se obrátili a zůstali státi s nelíčeným obdivem. Štěpán pohlédl vítězně na Filipa a Filip stáhl brvy , pln nelibosti.

"Moje sestra!" řekl Štěpán lehkomyslně kyna rukou oběma mužům. Bylo mu pyšno pochlubiti se takovou novinkou. I jemu samému zaleskly se oči obdivem, když hleděl na její úpravnou postavu, v modro-bílém oděvu, ve hrubých dveřích jako by to byl obraz v rámci, jak jednou rukou si zastiňovala oči, s tváří oživenou zájmem.

Nyní ale Marta byla překvapena. Jak to, že ji Štěpán představoval, an před malou chvilkou považoval ony lidi za příliš drsné, než aby se mohla i jen objevit před nimi. Podivno. Obával se Filipa?

Ó, jsou to asi přátelé Filipovi. Štěpán jejich drsnosti nemá rád, ale pro Filipa bylo nutné představiti ji; chtěl se tomu vyhnouti tím, že by ji skryl v domě. Nu, co na tom? Pouhé představení nic není. Ukáže jim svým chováním, že jsou jí stále ještě docela cizími.

Vzala na vědomí jejich jména, "Bennett" a "Byron" s chladným pokynem hlavy, čímž pouze zvýšila jejich obdiv. Právě chladnost jejího cho-

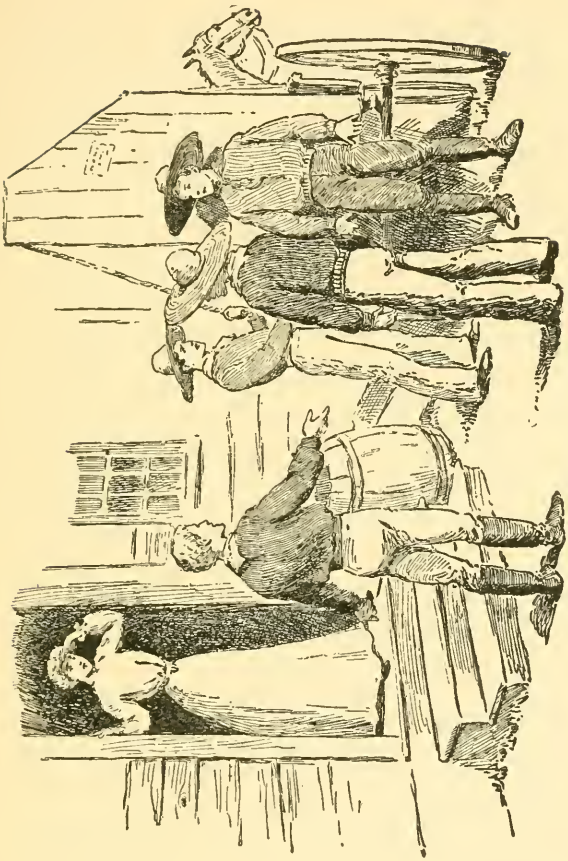

„Moje sestra," řekl Štěpán.

vání zvyšovala půvab její netušeně. Štěpánovi to přidalo v jejich očích vážnosti, že měl takovou sestru.

Když jim krátce a jasně poradila — nemohli zapříti, že rozumně — zmizela v domě, ale ne že by už byla s nimi hotova, jak se domnívali. Vešla do Štěpánovy ložnice, aby z malého okna moha jejich počínání pozorovati. Chtěla viděti, jak jejích rad bude poslechnuto a piano v pořádku dopraveno na určené místo.

Neslyšela, co se venku dělo jen na okamžik, než otevřela dveře pokoje a tiše za sebou zavřevši, odtáhla s okna papír, který sloužil místo skla, aby viděla ven.

Byron, pověstný svým hroznym klením a drsnými poznámkami, prohodil cosi k Štěpánovi se zaklením. Vyjádřil tak svůj obdiv nad jeho sestrou, a Štěpán to přijal, jako by to bylo úplně správným; ale Filip, zamračenč stoje vedle něho, těžce položil ruku Byronovi na rameno, pravě potichu, ale přece hrozivě: "Takové řeči se tu nemluví."

To Marta zaslechla a tušila, že se hovoří o ní.

"Co je ti, člověče?" řekl Byron, setřepávaje Filipovu ruku. "Nemůžeš slyšet chválit ženskou? Chtěl bys bezpochyby míti na ni monopol? Ale ta není tvá —" znovu zaklel; "opakuji, Štěpáne, to je —"

Filip jej už držel za hrdlo, tak že nemohl obmýšleného slova vysloviti.

Marta pustila papír na okně a ucouvla bleda, třesouc se, aniž věděla proč. Byl Filip proti ní? Nemohl ani snésti, aby ji někdo chválil, chtěl, aby šla odtud, nebo ji hájil? Nevěděla, jak soudit o něm, ač v oku jeho viděla cosi opravdového a silného, když přiskočil k onomu muži, což jí vnukalo že ho nesprávně posuzuje.

Kam se to vydala? Jaká je to země? Proč ji nehájil Štěpán, bylo-li potřebí hájiti ji, neboť on sám ji před tím varoval?

Usednuvši na tvrdé lože, dívala se kolem po bídné komůrce a více než kdy jindy litovala svého bratra. Rozhodla se zapuditi všechny pochybnosti a učiniti mu domov takovým, aby mohl v něm žíti, jak nejlépe možno. Poklekla na minutku u jeho lože a prosila svého neviditelného Vůdce o pomoc a sílu k sebeobětování, jež její poslání vyžadovalo.

Pak opět přistoupila k oknu a vyhlédnuvši viděla, že dílo jde ku předu klidně, jakoby se nebylo nic stalo. Kolem Filipových úst a brady sídlila rozhodnost, s níž nebylo žertů. Ostatní vesele pracovali, hvízdajíce a pokřikujíce na sebe.

Marta se chvíli dívala na ně. Ten, jemuž říkali Byron, měl krásnou tvář, husté, černé vlající vlasy a veliké, černé oči, zajímavé, ale ne věrné.

Otřásla se, když vzpomněla na strašné zaklení, jímž oslovil Štěpána a Filipa, ač bylo poněkud mírnější, než ono, které neslyšela. Jméno jejího

Spasitele, Ježíše Krista! Nikdy je neslyšela tak vysloviti. Zdálo se jí to hlubinou hříšnosti. Neměla ani tušení, do jakých hlubin vede hříšnost.

Zachvěla jí mocně lítost a žalost při pohledu na Byronovy svalnaté paže, zvedající její nábytek, na hru žertu a smělosti na jeho krásné tváři, když vzpomněla, že zneužil jména svého právě tak jako jejího Spasitele. Spasitel a on Ho neznal, snad ani nevěděl, co činí. Ó, kéž by se mu mohlo ukázati! Kéž by ona mohla pomoci mu k známosti! Snad se najde příležitost.

Viděla své poslání širším nyní, neboť zaujímalo Byrona, Bennetta, Filipa a jejich neznámé společníky; a srdce její pocítilo vznešenost možnosti, že snad Bůh zvolil ji ku pomoci Štěpánovi i ostatním.

Čekala dlouho a poslouchala, ale neozvalo se více klení, ani bojů nebylo. Zkoumala obličeje všech čtvř mužů, zvláště Bennetta a modlila se. Tak zvykla činiti za poslední tři nebo čtyři léta své opuštěnosti. A znenáhla v její mysli tvořil se plán.

Za chvilku vstala, aby dohlédla na oběd a chystala se prostírati pro pět místo pro tři.

Některé bedny a kufry byly již složeny, tak že k nim byl přístup a ona s pomocí Štěpánovou vyndala z jedné stolní prádlo. Byla velmi ráda, že mohla prostříti ubrus při této prvé příležitosti, kdy měli hosty k obědu.

Když byly všechny věci pod střechou a oba

pomocníci otírali si zapocené tváře, zatím co Filip odešel do stáje opatřiti koně, vyšla Marta opět ku dveřím.

"Oběd jest hotov," oznámila, jako by už dříve byli pozváni, "a myslím, že si budete chtít umýti ruce, než vejdete. Umývadlo a ručníky najdete u zadních dveří, pane Byrone a pane Bennette."

Dosti dlouho hleděla na ně oknem, aby je dovedla rozeznati a nyní pohlédla na každého zvláště pohledem, jenž je odkázal hodně daleko od ní. "A Štěpáne, pospěš, prosím, ať nám oběd nevystydne."

Štěpánovi zazářily oči; tak to měl rád. Ale Filip to asi nerad uvidí, to je jisté. Není nutno povídati, že Filip byl by nejraději oba hosty vyhnal, když vešel a spatřil je připravené k sednutí za stůl.

Oba zároveň dlouze zahvízdli, když spatřili stůl sněhobíle přikrytý. Nebyli tomu zvyklí.

Marta uklidila prostor kolem stolu a uspořádala bedny, kam jí nestačily židle; tak bylo místo pro všecky. Před každé místo položila sněhobílý ubrousek. Mladíkům, tak dlouho neviděvším podobných věcí, jevila se bělost ta oslňující a všichni rázem pocítili, jak jejich zevnějšek se zde nedobře odráží. Z kufru vyndala Marta stříbrné nože a vidličky i lžíce, vůbec vše připravila, jakoby pro hostinu svých přátel na východě. Neznala nic jiného. Oba divoké syny západu, cowboye, kteří

za jiné příležitosti byli by nevítanými hosty, lekaly tyto věci.

Známkou vkusu bylo též trochu zeleného listí a květů, které Marta ráno kolem domu natrhala a které v očích jejích hostí byly pouhým býlím, na něž vždy šlapali; avšak zde vypadaly zcela jinak v malé křišťálové váze, jež také byla pečlivě přivezena v kufru; uprostřed bělosti ubrusu a náčiní jakoby zkrásněly, skoro k nepoznání.

Marta, vnímavá a poetická, nemohla jinak, než když oběd byl hotov, pustiti se do hledání své drobné vázy k ozdobení stolu. Kdož ví, zda květiny ty nepromluví k srdcím mladíků o Bohu, kterýž je učinil?

A květiny zdvihaly své růžové, jemné hlavinky a vydychovaly tichou něhu i působily zvláštní rozpaky této společnosti divně sebrané.

Právě usedali ostatní, když Filip vešel a překvapen pohledem zůstal ve dveřích státi.

"Prosím, usedněte zde, pane Earle," řekla Marta, postavujíc před místo ono kouřící se polévku; a Filip zdráhavě, pomalu a tiše usedl; ale oči jeho oběhly stolovníky, jako hrozící blesk varovným pohledem.

Pohledu tohoto nebylo ani zapotřebí. Čeho chtěl docíliti, to již vymohly lžíce a ubrousky a květiny, a nade vše mladá dívka, svým vlivem na neochvějné duše těchto lidí v celém kraji známých svou drzostí a zkažeností. Marta v nedostatku potřebných věcí k vaření, nalezla v kuchyni

v jednom koutě masovou tresť, bostonské fazole a rajčátka i udělala z toho polévku, na níž sice nebylo předpisu v žádné kuchařské knize, ale která přece všem chutnala. Z včerejšího pekařského chleba nakrájela malé kostky a opekla do polévky a z kukuřičné mouky udělala malý, vláčný a chutný chlebíček po způsobu novoanglických kuchařek, jimž se kuchařky jižní nevyrovnají.

Pro východní svačinu by to nebylo stačilo, ale s přidanou novou sklenicí zavařeniny, již ve spěchu vylovila z jedné bedny, zdálo se vyhladovělým hostům, kteří po dlouhá léta si sami vařili, že jest to pravá hostina.

Bennett byl vysoký a štíhlý s pihovitou tváří, rezavými, nepodajnými vlasy a bílými řasami, jež hustě zastiňovaly jeho bledě modré oči. Měl přímá ústa s výrazem tvrdosti a nad levým okem jizvu i byl znám co dobrý střelec. Hlas jeho, mluvil-li, zněl tvrdě i ukrutně. Martě byl jeho obličej nemilým.

Seděla na konci stolu, nalévajíc kávu, nebo klidně odcházejíc ku kamnům, starala se o potřeby všech a vykouzlujíc mírnou, klidnou náladu kolem stolu. Stará žena, zaměstnaná čištěním nové kuchyně, připlížila se ku dveřím a nakoukla do vnitř, divíc se nezvyklé tichosti společnosti, která vždy jindy byla velice hlučnou. Znala všechny ony mladíky a nechápala změnu, kterou při nich dnes viděla. Pak pohleděla na dívku, jež

předsedala obědu a potřásajíc hlavou, odplížila se zase ku svému dílu.

Když poslední sousto zmizelo a mladíci vstávali s výrazem uspokojení na tvářích, z části z nasycení, z části, že už je oběd dokončen, Martina hlavní úloha nastala. Připravovala se k ní, chystajíc oběd a když se rozhodla, srdce její tlouklo chvílemi tak prudce, že při obědě se jí zdálo, že ani nebude moci jísti. Nemůže nechat odejíti beze všeho člověka, který tak strašně zneužil jména Ježíše Krista. Nevěděla, co mu řekne a po celý oběd se tiše modlila: "Pane, dej mně odvahu, dej mně slova, dej mně příležitost!"

Teď její oči, neohrožené a vážné následkem jejího úmyslu setkaly se se smělýma, krásnýma očima Byronovýma. Tento hledal vhodná slova, jež by pronesl k hostitelce za tento výborný oběd. Byl vyhlášeným veselým řečníkem; ale způsob jeho řeči nesrovnával se s Filipovým vkusem a on by nerad podráždil Filipa podruhé. Uznával také, že by si zadal před mladou dívkou, kdyby se před ní pouštěl do křížku.

Něco v jejím výrazu jej zaráželo, když kráčel přes pokoj k ní. Mimo to cítil za svými zády pronikavý pohled Filipův; přece se ale vypnul a pozdvihl výše hlavu. Nechtěl býti před děvčetem zahanben. Projel prsty své černé, bujné vlasy, přitáhl si těsněji hedvábný šátek kolem svého bronzového krku, a blížil se dvorně s několika veselými slovy díků na rtech, která podle jeho sou-

du byla neobyčejně prosta profanních ozdob.

Osmělil se i tak dalece, že jí podával svou velikou, hnědou ruku. Zachtělo se mu velice držeti ve své její malou, bělounkou ručku.

Ale Marta, podívavši se na jeho ruku, zahleděla se mu pevně do očí a schovala svou za záda.

Oba nepozorovali Filipa, jenž očima jako pardalíma pronásledoval je. Bennett a Štěpán vyšli a přede dveřmi čekali, co se bude díti.

Mluvila hlasem velmi tichým, ale jasným.

Filip, stoje za Byronem, slyšel každé slovo; druzí nemohli slyšeti.

"Pane Byrone," řekla a hlas její zněl bolestně, "nemohu vám podati ruky. Urazil jste mého nejlepšího přítele."

Červeň prorazila hnědou barvu na obličeji mladíkově a on ucouvnul jako omráčen. Zakoktal se, hledaje slov.

Co řekl, bylo pouze bezvýznamné, náhlé slovo; byl Filipovi stále přítelem jako dříve. Nevěděl — sice by byl nemluvil. — Odprosí jej.

Martě zatajil se dech. Netušila, že jí nebude rozuměti.

"Nemíním pana Earla," odpověděla klidně a pevně, "je mně teprve novým známým. Míním mého nejlepšího přítele, Ježíše Krista, mého Spasitele. Slyšela jsem vás vysloviti jeho jméno strašným způsobem, pane Byrone."

Pozvedla své oči k němu, oči plné slz.

Mladý muž oněměl. Pocit rozpaků a hněvu

proměnil se v hluboké, neodolatelné zahanbení. Neměl co říci. Něco takového se mu nikdy před tím nestalo. Nebylo to nic, na co by mohl namířiti hlaveň svého revolveru, nebo chytnouti se s tím v zápas a zvítěziti. Byl to stud a on se před tím nikdy nestyděl.

Oheň v očích Filipových uhasl a on se odvrátil na polo jako před svatostí, na niž neměl hleděti. Spatřil slzy v očích dívky a uslyšel smutek v jejím hlase. Výčitka, přicházející na jeho soudruha, vyslala i do jeho srdce šíp, ač nebyl tak velikým vinníkem.

Konečně Byronova ústa, jindy bezstarostná, nyní ale zbavena všech veselých, zvyklých slov, promluvila.

"Já nevěděl —" bylo vše, co mohl říci a otočiv se, klopýtal ven, ani se neohlédna.

A Marta, třesouc se, nevidíc pro slzy, vyhledala útočiště ve své komůrce.

VI.

Marta upravuje dům.

Celý příští týden v domě nezvaného hosta bylo mnoho práce. Štěpán i Filip vstávali časně a chodili pozdě spat, své obyčejné dílo dělajíce pouze, když jim zbyl čas, neboť jako dva hoši se dali do práce pod vedením Martiným.

Téhož dne ještě přistěhovali malou boudu k domu a opatřili ji podlahou z prken, která měli už dávno bezúčelně na dvoře. Přestěhovali svoje stará kamna do nové této kuchyně, kdež brzo se jim dostalo návodem Martiným a prací divící se stařeny černého lesklého nátěru.

Marta přivezla s sebou bednu rozličných kuchyňských přístrojů, a ač si o mnohém původně myslila, že snad bude zbytečným, nyní byla ráda, že žádného nezanechala v starém domově. Hned potom začaly se objevovati na stole rozličné lahůdky, které jsouce pokaždé jiné a vždy výborné, byly oběma mladíkům i stařeně neustálým zdrojem úžasu.

Do prostřed vší práce přišla prvá neděle Martina nového žití.

Po celou noc bylo bouřlivo a ráno zdálo se, že tak zůstane po celý den; nebylo možné nic jiného dělati, než zůstati doma.

Při snídaní začal Štěpán hovor o práci, která na ně čeká tohoto dne a jak je to "mizerné", že prší; rádi by byli udělali domeček pro starou službu, aby nemusela každého večera kulhati půl druhé míle domů.

"Zapomínáš, co je dnes, Štěpáne," usměvavě řekla Marta. "I kdyby nepršelo, nemohl bys pracovati. Víš, že je neděle?"

Štěpán se podíval na ni překvapen. Skoro už zapomněl, že neděle je něco jiného, než ostatní dny, ale nechtěl se k tomu sestře přiznati. Zamračil se a odpověděl: "Ó, to je soužení!"

Pak se i Filip zamračil, ale pro jinou příčinu a přistoupiv k oknu, díval se, zda lze očekávati dešť po celý den. Najednou byl vděčen za dešť. Ale co bude dělati se Štěpánem po celý den?

Ostatně musili přece něco pracovati, neboť stařena po celý den nepřikulhala; nebylo divu; lilo se jako z konve, hrom rachotil a blesky se křižovaly na obloze; Filip vždy znovu blahořečil dešti.

"Jdi si do kuchyně, Štěpáne, a umej nádobí," vybízel usměvavě, "já pomohu. Byli bychom náramní lenoši, kdybychom toho neudělali alespoň jednoho dne ze sedmi. Beztoho neplatíme za stravu. Pro slečnu je dosti, když vaří."

Šli tedy spolu a Filip stále vyhledával práci, maličkosti, které ukládal Štěpánovi k neodkladnému vykonání, ač Marta stále říkala, že to vše

může počkati na zítra; tak byli oba stále zaměstnáni až do oběda.

Již bylo k páté hodině, když se nebe vyjasnilo a Štěpán nepokojně popošel ke dveřím, pohleděl na cestu a pak na své hodinky.

Filip byl na stráži, ač toho na něm nebylo viděti. Pohlédl na piano, stále ještě zabedněné.

"Slečno," promluvil tiše, "proč jsme neotevřeli už včera piano? Kdybychom odrazili několik prken, abyste mohla ke klávesnici, mohla byste nám něco zahráti, aby nám uběhl zbytek dne? Štěpán nám jistě odejde k veselejší společnosti, než jsme my, nezabavíme-li ho."

Usmál se zlehounka, ale jeho hlas byl stísněn a ona následovala jej v pohledu na bratra. Spatřila jeho nepokoj na celé jeho postavě a poděsila se. Bála se jen o jednoho, nebo o oba mladíky? Nevěděla.

"Ó, ano, nedá-li vám to mnoho práce," řekla dychtivě. Bylo by pro ni rozkoší, dotknouti se kláves opět jednou po dlouhé době; zapudilo by to její stesk, který se chvílemi v jejím srdci probouzel.

Filip opět zavolal Štěpána a brzy společné jejich úsilí odhalilo řadu bílých a černých klapek.

Marta, sedíc na kuchyňské židli, uhodila několik silných, libých akordů, zatím co mladíci usedali k poslouchání.

Hrála z paměti kostelní melodie, kousky ze

starých mistrů, stránku z oratoria, kus smutečního pochodu z moll, mocnou vítěznou hymnu. Pak přešla k jemnějšímu způsobu a tichým, měkkým hlasem začala zpívati; a znenáhla přidal se k ní zvučný tenor a pak bručivý bass, když pěla známé písně, které její posluchači zpívali, když byli dětmi. —

Opět začalo pršeti a setmělo se i nastala noc a oni ještě zpívali; konečně Filip si oddechnul spokojeně; byl čas ku spaní a Štěpán neodešel dnes do městečka. Marta přestala hráti a všichni požili ještě nějaký zákusek, než se odebrali na lože.

Když Marta před ulehnutím modlila se o požehnání díla, v jehož zdar doufala, netušila, že dnes již zdržela svého bratra od zlého.

Když vystavěli domek staré služce, nanesl Filip v náručí velikých kamenů, oznámiv, že je hotov stavěti krb; mínil, že bude nejlépe odbýti tuto práci dříve, než vybední všechny věci.

Marta již skorem zapomněla na své pochyby, které zprvu měla vzhledem k Filipovi i na jeho podivné chování prvního rána; byla hotova přijmouti v obou hoších soudruhy, ano bratry. Se smíchem chopili se práce; Marta naznačila obrysy krbu, jak si ho představovala, Štěpán mísil maltu a Filip přinášel kameny z veliké hromady, jež byly sebrány již předešlým majitelem farmy na stavbu zdi.

"Není nic lepšího, než uměti všechna řeme-

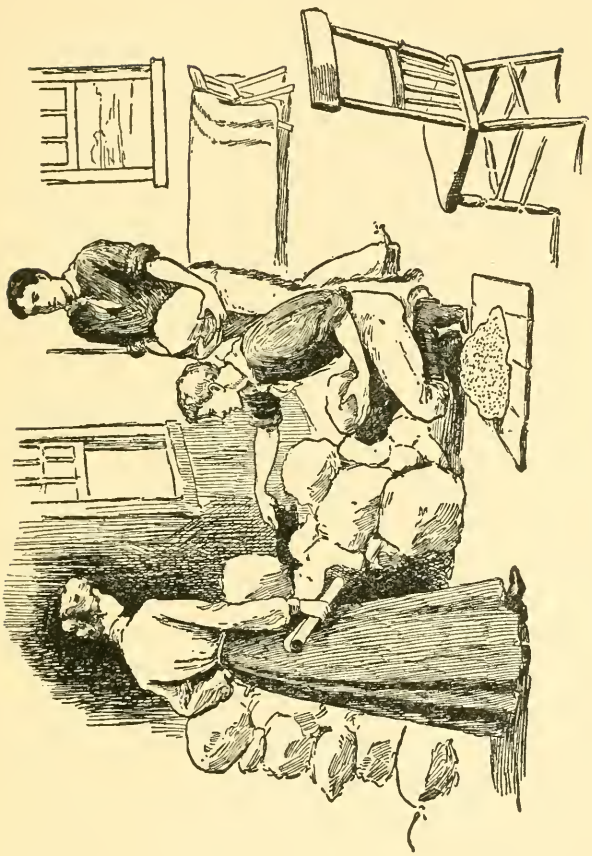

„Není nic lepšího, než umět všecka řemesla.“

sla," mínil Štěpán a nahodiv maltu zlomeným želízkem motyčky, položil do ní veliký kámen, který Filip právě přinesl.

Martě zářily oči, když viděla, jak krb roste. V mysli viděla již rozkošnou světnici a byla velmi dychtiva, aby bylo vše hotovo do příští neděle, tak aby mohli užíti tichého odpočinku. Když v neděli večer hrála a všichni zpívali, ukázalo se jí, jakou cestou se má bráti a nyní toužila, aby již mohla začíti.

Mnoho práce měla s vyučováním staré služky a udržováním všeho v čistotě; proto přece vložila do předělávání domu bratrova celou duši; mimo to nebyla z těch, kdož rádi skládají ruce v klín; mnoho věcí připravila a zhotovila, zatím co mladíci zaměstnávali se zednictvím a krb nabýval značných rozměrů.

Když již skoro byl hotov, vyňala z beden i sudů věci k upravení pokoje a majíc vše připravené, prozatím ještě nastříhala a ušila podušky, na něž měla mnoho světlé látky s sebou, aby byly hotové, jen dáti je na určité místo, až bude čas. Práce rychle pokračovala a pomocníci, právě tak jako stavitelka, byli dychtivi, aby bylo vše již hotovo.

Marta koupila na východě mnohé věci, které jak myslela, bude potřebovati k úpravě svého pokoje; chtěla si ho udělati velmi pěkným, aby se jí nestýskalo. Všeho toho se nyní vzdala a rozhodla se, že to použije k ozdobení tohoto společenského pokoje, který měl býti jevištěm její práce.

Měla i svitky nástěnného papíru, který by byl stačil na dosti veliký pokoj. Pečlivým počítáním a měřením objevila, že jimi přikryje z většiny stěny celé veliké této světnice, která zaujímala skoro celý dům. Přemýšlela, zdali by měla poslati pro více, když v tom jí přišla výborná myšlenka. Vzpomněla si na stučku zelené juty, z níž původně chtěla dělati záclony, nebo jí přikrýti podlahu, nebo bedny nebo nějakou podušku.

Výkres papíru byl na slonové běli veliké palmy, jež dělaly dojem jako bohatá zeleň velikého skleníku. Bylo ho dost k pokrytí průčelí a dvou stěn. Hodilo se to výborně, neboť bude to dělati dojem, jakoby se pokoj otevíral se tří stran do palmového háje. Vzadu pak, kde uprostřed stál kamenný krb, přibije se zlacenými hřebíčky zelená juta. Když se strop dobře třikrát obílí, bude smetanové barvy a Marta vystřihne několik palem z papíru a sestaví je pěkně do prostředka i do rohů.

Mladíci žasli při jejím vysvětlování a konečně uvěřivše v možnost jejího plánu, dali se do práce pod jejím řízením.

Nejdříve obílili strop, načež pokryli zadní stěnu; když látka měkce splývala, halíc drsná prkna a v pravidelných vzdálenostech lesklv se zlaté hřebíčky, tu kamenný krb vystoupil velice pěkně z temného pozadí.

"Teď semhle můžete pověsiti, máte-li nějaké pušky a podobné věci," řekla Marta, ukazu-

jíc na stěnu kolem krbu a Filip hned hrdě přinesl dvě pušky, které pověsil křížem v pravo, zatím co Štěpán připevnil na levo, nad dveře do kuchyně pár bůvolích rohů. Hned po té pojmenovali tuto stranu světnice jídelnou a Marta rozbalivši krásnou panelovou španělskou stěnu, neobyčejně velikou, černé a zlaté barvy, ohraničila jí zmíněné místo.

Nedočkavě následovali pracovníci dalších rozkazů, nyní již úplně jí důvěřujíce a za den nebo dva již byly stěny papírovány a bílý strop vkusně ozdoben.

Potom už nestálo tak mnoho času vybedňování nábytku a koberců. Bylo toho hodně. Vzácné kusy mahagonové a orientálské koberce, které by byl žádný moudrý člověk na místě Martině nevzal s sebou, pokud by neměl jistoty, že se trvale usadí v této zemi. Ale dívka byla ráda, že může tyto krásné věci věnovati svému "životnímu dílu", jak je s láskou jmenovala a tak přinesla s sebou vše, co měla.

Hrubá podlaha se širokými skulinami nevypadala tak zle, s měkkým velikým čtvercovým kobercem, tmavé syté barvy, který ji skoro celou pokryl a s několika kožešinami tygřími, černými medvědími a bílými kozími.

Široká pohovka, zeleně potažená s množstvím podušek stála od krbu v pravo. V rohu za oknem byla nízká knihovna, kterou Marta také původně určila pro svůj pokoj; jiná knihovna větší byla u-

místěna mezi dveřmi do obou malých pokojů. Dveře ty byly zakryty temně zelenými záclonami z měkké, sametové látky; nikdo by byl netušil za nimi ony hrubé, laciné dveře. Na knihovně napolo před záclonami a napolo mísíce svou zeleň s malovanými palmami papíru, stály živé palmy v terra-cottových jardinierách, dodávajíce živosti svému pozadí.

Piano stálo při přední stěně napříč pravého rohu a široký, nízký divan vybízel k odpočinku a k poslouchání hudby.

Část pokoje, jež nebyla jídelnou, obsahovala lenošky, mahagonový stůl s krásnou lampou uprostřed a několika knihami. Na příč levého rohu byl Štěpánův psací stůl.

Takto upravený pokoj poskytoval čarovný pohled a unavení dělníci konečně v sobotu večer usedli k pozdnímu obědu a divili se, co vše za týden vykonali.

Ještě mnoho práce zbývalo. Marta sedíc při obědě a dívajíc se kolem, plánovala. Do stěny se zatlukou mosazné háčky k pověšování koflíčků a nějak bude muset udělati rámeček na šálky, ovšem bez lišty. Malý buffet na porculán ležel ještě netknut v koutě a obrazy také byly ještě zabalené; ale na to bylo času dost. Pokoj, v němž budou moci klidně ztráviti neděli, byl hotov a Marta si žádala, aby její práce už začala.

Tiše ze tmy vyšlo šero nedělního jitra a Marta se probudila se smělým doufáním. První věcí

bude přiměti Štěpána a snad i Filipa, aby s ní šli do kostela, neboť to jest místo, kde začínati neděli.

Než vyšla ze svého pokoje, položila na postel všechno, co chtěla obléci do kostela, pečlivě vybírajíc věci nejlepší ze svých zásob, aby vypadala v domě Božím čistě a pěkně a aby byla co možná nejpříjemnější těm, které chtěla získati.

Neuvědomila si ani, že v její mysli povstává pochybnost, že oba mladíky přiměje do chrámu, pouze si pevně umiňovala, že přese všechny překážky, na něž nechtěla myslet, provede tento svůj úmysl.

Chopila se této úlohy s velikou péčí a opatrností, připravivši nejprvé snídani tak lahodnou, jaké ještě neměli. Když končili, vytasila se s předmětem svého srdce, za nějž se modlila po celé ráno.

"Štěpáne, v kolik hodin se vydáme do kostela, jak je daleko? Nejezdíš tam koňmo; nebo ano?"

Štěpán položil hlučně vidličku a nůž na talíř a posedl na zad v úžase; povstalo hluboké ticho na několik okamžiků.

VII.

Bratr nehodný.

"Do kostela!" Štěpán řekl polo posměšně. "Kdy se vydáme!? Filipe, teď ty nám pověz, jak daleko jest do nejbližšího kostela?"

Neveselý smích vyšel od Filipa. Bezděčně. Vlna trpkosti přivalila se na něho neočekávaně, větší než ty, s kterými stále zápasil. Ihned, jak se zasmál, litoval toho, cítě, jak se to dotkne Marty.

Oba mladí muži byli si podobni co do trpkosti, již chovali ve svých srdcích; rozdíl byl pouze v tom, že Štěpán zatvrdil své srdce na svého zemského otce, kdežto Filip zatvrdil se, a myslil, že spravedlivě — proti Otci svému v nebesích; a tato srdce jeho trpkost jej více hnětla, než Štěpána.

Filip potlačil smích, který vlastně ani smíchem nebyl a odpověděl, stále hledě do talíře: "Nejbližší jest asi čtyřicet mil odtud, myslím."

Štěpánovi se jen oči mihaly, jak se bavil i naklonil svou židli do zadu ke zdi, hledě na sestru. Ani ho nenapadlo, že následkem té okolnosti bude cítiti hroznou opuštěnost v jejich domově a snad ani nespozoroval bledost jejího obličeje, když pohlédla na něho, pouze napolo chápajíc. Filip, cizinec, měl porozumění pro prázdnotu je-

jího žití zde bez kostela. Malomyslnost zmocnila se jí.

"Ale, co děláte tedy?" chvěla se, "kde máte v neděli shromáždění?"

"To, co jindy," bezohledně smál se Štěpán. "Hroby byly prvými Božími chrámy," zbožně citoval; "což abychom šli nějaký hledat! Bude to tvojí první úlohou v jízdě koňmo. Ani by ti nesvědčilo, seděti stále doma a pracovati."

Ale tvář dívčiny se rděla a svědčila o její smutně znepokojeném srdci.

"Pravil jsi, že nechodíte nikam do kostela?" ptala se vážně. "Není v městě žádného shromáždění? Ani misionářů zde není?"

"Není zde ani žádného města, hodného toho jména, slečno," odpovídal Filip, cítě, že někdo jí musí vážně odpověděti. "Ani nevíte, do jak bezbožné země jste se dostala. Kostely a misionáři by se zde neudrželi, kdyby sem přišli. Nebude se vám tu líbiti. Muži tomu zvyknou, ale ženám je to těžké."

Zvedla k němu zarmoucené oči, hledajíc, zda v jeho řeči byl pokyn, aby šla, odkud přišla; ale nespatřila na jeho přívětivém obličeji žádné dychtivosti, aby se jí zbavil. Obrátila smutně pohled ven z okna a pohlížela na nedohlednou pláň, prostírající se pod malým návrším, na němž stál jejich domek; na jaké nešťastné místo přišla a jak beznadějno je pokoušeti se o vykonání uložené práce bez pomoci kostela a kazatele.

Bezpochyby je jejím údělem prostě upraviti bratrovi dobrý domov, promluviti klidně slovíčko, když se naskytne příležitost a užíti svého vlivu, aby byl přiveden v moc evangelia. Vždyť zde ale nebylo evangelia, než které by sama kázala. K tomu ale nebyla připravena.

Zmatena a zaražena, nevěděla ani, jakými slovy odmítla bratrovu žádost, aby si s ním vyjela, začež se i Filip vážně přimlouval, když viděl, že Štěpán samoten u ní nic nesvede. Divila se též úzkosti a mrzutosti, již viděla v očích Filipových, když pevně mu řekla, že nejezdí v neděli a zůstane raději doma. Bylo to zvláštní, že se vmísil mezi ní a jejího bratra. Odešla pak do svého trámového pokoje a zavřevši dveře, v malomyslné modlitbě poklekla u svého lože. Bylo vše, co podnikla marné? K čemu by bylo, aby přinesla do žití bratrova palmami pokryté stěny, piano a knihy, kdyby naprosto nemohla najíti prostředku k ukázání mu lásky Pána Ježíše Krista?

Ze svých sklamaných proseb byla vyrušena zvuky jezdce opouštějícího dvůr. Vzpomněla nedbale, že to asi byl Filip; ale za chvíli opět slyšela dusot kopyt a přistoupivši k oknu, spatřila Filipa uhánějícího cestou dolů.

Klid rozprostřel se v domě a Marta s pocitem sklamání pohřešila oba mladíky. Proč jenom nezdržela Štěpána u sebe? Snad by byl poslouchal, kdyby předčítala, nebo mohla zpívat. Na Filipovi bylo vidno, že chtěl odjeti a chtěl pouze jí a

Štěpána se zbaviti, aby mohl dělati, co by chtěl. Slzy vstoupily jí do očí a ronily se těžce a hojně. Jak zle chybila! I to málo, co mohla vykonati, nechala si ujíti, protože byla sklamána, že Bůh nezařídil věci, jak ona je očekávala. Snad by bývalo lépe, aby šla se Štěpánem ona, než nějací kamarádi, kteří neměli myšlenky ani na Boha ani na Jeho svatý den.

Tak přemýšlejíc, činila si trpké výčitky. Zapomněla prositi o vedení Ducha a šla v síle své; jinak by byla nalezla jiný způsob a bylo by se jí dostalo požehnání.

Pomalu vyšla před kuchyňské dveře, kde seděla stařena brumlajíc a hledíc lhostejně na jasně ozářenou krajinu. Snad by mohla na tomto ubohém tvoru učiniti v pokoře pokus nedělní služby Pánu.

"Marno, znáte Boha?" zeptala se jemně, usedajíc vedle ní.

Žena pohlédla na ni zvědavě a potřásla hlavou.

"Bůh nikdy nepřišel sem," odpovídala lámaně, "slečinko, vy znáte Boha?"

"Ano," odvětila vážně Marta. "Bůh jest mým Otcem."

"Bůh váš Otec. — Ne. Vy nejste odtud; byla jste u svého otce. Bůh, váš Otec se hněvá na vás?"

"Ne, miluje mne. On poslal Svého Syna, aby za mne umřel. Bůh je i vaším Otcem, Marno."

Stařena prudce a rozhodně zavrtěla hlavou.

"Marna nemá otce. Otcové všichni zlí. Nemilují nikoho, než sebe. Bratři také ne hodni. Všichni odcházi. Pijí. Nevrací se. Vrátí se opilí. Bijí! nadávají! nenávidí! Povídám, nevrátí se; k smrti se upijí!"

Prudkými posuňky doplňovala nedostatek svých slov. Náhle se vážně obrátila k dívce s paprskem jakoby mateřského soucitu na své vrásčité nehezké tváři.

"Proč sem slečinka přišla? Bratři nehodní. Dělají, co chtí. Musíte plakat!" a prací stvrdlý prst Marny přejel po tváři dívky, kdež ještě nepominula červeň od pláče.

Marta ucouvla, ale nechtíc stařenu uraziti, odpověděla nejpřívětivějším tonem:

"Všichni bratři nejsou zlí, Marno. Někteří jsou dobří. Mému bratru se tu stýskalo a já přišla pečovati o něho."

"Pečovati! Pečovati!" mumlala žena. "A kdo pečovati o slečinku? Mužští pryč celý den. Pít. Domů opilí. Ne, slečinko, jděte pryč. Než přijdou — slečinka pryč. Ani víckrát neuvidí bratry."

Marta byla polekána touto řečí; chtěla ale býti statečnou a odpověděti ubohému tvoru, ač jí srdce klesalo pod tíží, jež je naplňovala.

"Ne, Marno," pravila usmívajíc se s namáháním; "nemohu odejíti. Bůh mne poslal a pokud mne nepošle zpět, nemohu odejíti."

"Bůh vás miluje a poslal vás sem? On sem nepřijde. On neví —"

"Ano. On ví a také je zde," měkce odvětila, jakoby samu sebe ujišťovala. "Poslouchejte."

A Marta začala vypravovati o kříži a pověděla ženě vše prostě jak jen dovedla. Avšak když skončila, posluchačka pouze potřásla hlavou a zamumlala:

"Ne, Bůh nemiluje Marnu. Marna má zlé srdce. Nemiluje dobro. Nemiluje nebeského Otce."

Byl čas k upravení oběda a Marta vstala s hlubokým vzdechem, majíc srdce nevýslovně obtížené. Ani této ubohé ženě nemohla ukázati světlo Kristovo.

Jala se připravovati oběd a každé chvíle se jí zdálo, že slyší přijížděti koně po cestě; oběd byl konečně hotov a vydával svůdnou vůni a Marta čekala toužebně, vycházejíc a hledíc do dálky, rukou studenou oči si zaclánějíc. Marně — nikdo nepřicházel.

Dívka požila nějaké sousto a uklidila vše stranou. Stařena chodila kolem domu, stále k sobě mumlajíc:

"Nepřijdou. Pryč. Mají se dobře. Slečinka plakat. Slečinka domů. Ne tady."

Hvězdy hustě vyšly, jako se rozvíjí květy v trávě a nebe se přiblížilo k zemi; ale nebylo žádného zvuku po dlouhé, temné cestě.

Marta vešla dovnitř se schodů, kde byla na

Žena seděla na malé dřevěné stoličce a poslouchala.

stráži a rozsvítila velkou lampu. Neděle plná sklamání! Více než to; zmařená neděle! Mnohem raději měla jeti se Štěpánem a říci mu při příležitosti nějaké prospěšné slůvko. A co dobrého učinila pro stařenu u zadních dveří hovořící k sobě?

Nemohla více snésti mlčení a strach.

Zavolala stařenu dovnitř. "Sedněte si," řekla jemně. "Zazpívám vám o Ježíši."

Žena seděla na malé dřevěné stoličce a poslouchala.

Dívka volila písně snadných slov, které vyprávěly o Ježíši a Jeho lásce; písně mluvící k srdcím znaveným a obtíženým, přinášejíce jim odpočinek; zpěvy, které zvěstovaly odpuštění a Otcovu lásku.

Zpívala dlouho; a pak toužíc po pomoci, aniž věděla jaké, cítíc, že musí míti společnost, přistoupla k ženě, vzala ji za ruku a přitáhla ji k sedadlu u krbu.

"Pojďte," řekla. "Budeme mluviti k Bohu."

Udiveně a polo bázlivě poklekla žena, dívajíc se na dívku široce otevřenýma očima; a Marta, zavřevši oči, řekla:

"Ó, Bože, ukaž Marně, jak ji Otec miluje. Nauč ji milovati Boha. Udělej Marnu hodnou pro Ježíše Krista."

Jako okouzlena vstala stařena; ulekané oči upírala na tvář dívky. Marta se usmála a řekla "dobrou noc", ale Marna vyšla a pod hvězdami udiveně mumlala: "Udělej Marnu hodnou?" ja-

ko by uznávala, že by se to mělo státi, ale nevěděla, je-li to možné.

Marta zavřela dveře, zhasla a posadila se u okna k čekání a modlitbě. Tam se jí rozbřesklo, co má dělati zde bez Boha a kostela. Z prostřed tmy, strachu a slabosti vyšla jí k pomoci síla ne její vlastní.

Muselo býti dlouho po půlnoci — neboť čekala nekonečně dlouho, když konečně slabé zvuky jezdců se blížily po návrší; a tiše, pomalu plížili se kolem jejího okna a zahnuli kolem rohu dva jezdci, neobyčejně těsně u sebe. Zdáli se navzájem podporovati. Nepromluvili ani slova; však jeden z nich obrátil hlavu k jejímu oknu, když je míjeli, a hleděl do něho; Marta ale nemohla říci, který z nich to byl.

Žádný z nich nevešel do domu té noci, ač rozsvítila lampu a čekala na ně chvíli. Soudila, že ji nechtěli rušiti. Pak neodstrojena ulehla a plakala. Konečně po dlouhém těžkém dni napjaté síly její povolily. Ale, co věděla dnes? Přešel její strach tím, že mladíci přijeli? Přijeli to Štěpán s Filipem a leželi v seníku? Byl to jistě Filip? Mohli to býti tuláci — avšak ne. V tak opuštěném kraji není tuláků. Ti bývají v lepších krajích, kde jim jejich žebravé řemeslo může vynášeti. Jakýsi nepochopitelný pokoj usazoval se znenáhla v jejím srdci. Nebála se o sebe, pouze o bratra — a — ano, také o jeho přítele. Nebo, konečně i on byl jejím bratrem, v širším smyslu;

jeť synem jejího nebeského Otce.

Co znamenají Marniny řeči? Byli opilci, ti dva lidé, s nimiž chce sdíleti domov? Byli-li, jak mohla doufati, že by jim mohla pomoci tak úplně sama zde, bez kostela? Nepřítomnost kostela a kazatele vlévala do srdce jejího nevýslovnou opuštěnost.

A přece nebyla docela opuštěnou, neboť v husté tmě její komůrky svítilo do jejího srdce: "Aj, já s vámi jsem po všechny dny."

Pak se modlila jako ještě nikdy, až se jí zdálo, že duše její jest přitažena k milujícímu Utěšiteli, Zdroji síly a Vůdci. V této hodince odevzdala mu sebe, své strachy i přání i byla volna činiti vše, co Bůh bude chtíti, aby činila na tomto pustém místě i v nejtěžších okolnostech; ano, ona samotna — s Bohem.

V seně ležel Filip, duše i tělo zemdlené bojem dne, bojem, v němž podlehl, a nyní jsa příliš zarmoucen, než aby mohl spáti.

Dychtivě pronikal zrakem tmu směrem k domu, mysle, jak asi bylo jí, která čekala po celý den, když on bojoval v přední řadě? Bála se tu sama? Tušila pravý stav věcí, nebo myslila, že ji oba stejně rádi opustili? Dnes mu bylo velmi hořko v srdci, a to proti Bohu. Jak mohl nechati ženu, takovou ženu trpěti! .. Ubohé ,bloudící dítko Boží, jež neznáš útěchu důvěřování a spolehnutí na Pámě věčné; jež nevíš, že právě utrpení přináší nejsladší odměnu!

VIII.

Obtížná nabídka.

Štěpán dlouho spal příštího dne; a když přišel k snídani s těžkými víčky a mrzut, stěžoval si na bolení hlavy. Filip seděl mlčky s vážnými tahy na čele i kolem úst. Byl příliš mužem, nežli aby dával na jevo jiným způsobem únavu, nebo nevyspání.

Marta vyšla z hrůz přestálé noci s klidnou tváří, ale oči její byly obtíženy nedostatkem spánku. Filip se na ni dlouze podíval, když nalévala kávu a pozoroval to. Utrpení její ho zlobilo.

Marta byla vtělenou sladkostí ku svému bratru. Naléhala na něho, aby si lehl na pohovku a pak zastínivši jeho oči, postavila židli vedle jeho hlavy a předčítala mu. Když otočil hlavu od ní, nemoha pro stud snésti její laskavost, cítě, že jí není hoden, tu odložila knihu a přinesši misku vody, ponořila do ni chladnou, měkkou ruku a potírala jí jeho bušící skráně.

Něco se zmocňovalo jeho vznětlivého srdce a šlo to dále než na povrch, kde se každé hnutí u něho rodilo a hned zase zmíralo; a jak její ruka neustále se pohybovala sem a tam, což jest nevyrovnatelným lékem k utišení nemocných nervů, Štěpán zachytil svou třesoucí se rukou její ruku a dušeným hlasem řekl:

"Jsi hodná dívka a dobrá sestra!"

Marta se nahnula a políbivši jej, tiše promluvila:

"Drahý bratře, usni nyní; a až se probudíš, bude ti lépe."

Štěpána stálo mnoho práce, aby udržel slzy, jež vystupovaly mu palčivě a pronikavě ke krajům víček; byl rád, když myslíc za chvilku, že usnul, odešla po špičkách. Po mnoho let necítil takový balvan v hrdle, který mu tam rostl, až se mu zdálo, že se musí udusiti. Však znenáhla ticho a temno přivodily spánek; Filip nahlédna úzkostlivě dovnitř, odešel se spokojeným oddechnutím.

Oběd byl pozdě toho dne, protože Štěpán dlouho spal a Marta jej nechtěla rušiti; ale byl výborný. Silná polévka, domácí chléb, chutná káva a malinová zavařenina, chladná, průhledná a vonná. Bylo podivno, co vše uměla tato sestra upraviti ze zavařenin.

Však ku konci oběda stával se Štěpán nepokojným a Filip jej starostlivě pozoroval.

Štěpán odstrčil svou židli na zad až zaskřípla a řekl, že musí jíti do městečka na poštu; potřebuje vyjíti na vzduch; udělá to dobře jeho hlavě. Filip se hrozně mračil a hotovil se k odpovědi; ale Marta jej dychtivě předešla, jemně promlouvajíc:

"Ó, tož mně dej hodinu v jezdění, prosím, Štěpáne. Je krásné odpůldne a brzy bude chládek. Nechci zůstati vícekráte sama. Bylo mně

líto, že jsem s tebou včera nešla. Prosím! Chci se honem naučiti jezditi, abych mohla shlédnouti krajinu.“

Tvář Filipova jevila ulehčení ač ne úplně, když Štěpán po malém lichocení povolil Martině prosbě.

Koně byli osedláni a přivedeni k vratům. Filip držel uzdu mírnějšího a Štěpán pomáhal sestře vsednouti naň, velikým množstvím slov ji poučuje, jak držeti otěže a jak seděti. Pak vyjeli.

“Jeďte k východu, Štěpáne!“ volal za nimi Filip; ale Štěpán pohodil pouze vzdorovitě hlavou a neodpověděl. Tu viděl Filip, že chybil a hryzna se do rtů, rychle vešel do stáje. Byl tam ještě jeden kůň, ač ne jezdecký a mající některé nepříjemné zvyky; proto nebyl brán nikdy na zábavné cesty. Filip přehodil mu sedlo a ani se nepřesvědčiv, zdali jsou řemeny dosti přitaženy, vyskočil naň a letěl za odjevšími; věděl, že Štěpán zahne na západ jeho nešťastné poznámce na vzdor.

Poháněl líného koně co mohl a brzo dohoniv oba jezdce, volal na ně přívětivě:

“Myslil jsem, že půjdu za vámi. Bylo mně smutno samotnému.“

Štěpán se pouze zamračil. Věděl, co Filip chtěl. Zlobil se, že se o něho stále stará. Což je blázen, že by se nemohl sám starati o sebe a sestru?

Filip volal na ně přívětivě.

Marta byla také trochu sklamána. Doufala, že se dnes cestou sblíží s bratrem a snad se dozví, kde byl včera; že si s ním pohovoří od srdce k srdci. A nyní zase už je zde ona třetí osoba, jež stále se vtírá mezi ni a Štěpána a překáží jim.

Filip ale nebyl ani trochu dotíravým. Zůstával za nimi anebo je předejel, sestoupil s koně chvílemi a trhal pěkné květiny, jež pak připevnil k uzdě Martina koně; pak zase jel v povzdálí. Štěpán si ho úplně nevšímal a Filipa to nermoutilo. Martě nebyla jeho přítomnost obtížnou, spíše milou, neboť jí připadal chvílemi jako věrný anděl strážce. Usmála se této své myšlence. Anjel ve flanelové košili, jelenicích a širáku.

K Filipovu pokynu — vlastně upozornění — že jistým záhybem dostanou se k řece — prosila Marta, aby se tak obrátili. Štěpán beze všeho podezření otočil se tam, myslé že se za chvilku vrátí a pojedou k městečku; ale Filip, znaje jeho myšlenky lákal je stále dále, až konečně nebezpečné městečko bylo daleko za nimi. Pak teprve Štěpán poznal, jak jej Filip dostal do sítě a jel domů rozladěn; avšak smrtící nepřítel v jeho srdci byl na čas utišen a on, všed do své komůrky, pevně spal až do rána. —

V domě bylo ještě mnoho práce. Jednoho rána před snídaní, překvapil Filip ostatní tím, že přijel se slušným nákladem trámů a za ním jel ještě druhý náklad s několika muži. Zvuky seker a pil bylo slyšeti po celý ten den a večer stál po

pravé straně domu trámový přístavek, rozdělený ve dvě hezké komůrky.

Martě zářily oči. Mluvila o tomto přístavku se Štěpánem hned prvého dne, ale on byl proti tomu. Srdce její bylo nyní plno vděčnosti k němu. Zdálo se jí, že ještě nerozumí tomuto bratru, často tak chladnému, který ale činí vše možné, aby ji potěšil. Když hleděla na práci, viděla, že Štěpán pracuje se všemi a Filip dílo řídí; Štěpán zřejmě očekával rozkazů Filipových; zvláštní bylo, že cokoli Filip rozkázal, vše bylo tak, jak si to představovala, když o tom hovořila s bratrem. Před večeří děkovala Štěpánovi, že vše udělal, jak ona mu napověděla; myslila, že jsou sami, avšak Filip v tom vešel za nimi a Štěpán ho spozoroval. Šíje Štěpánova se zarděla a po ní i celý obličej až k bledým vlasům, když pravil:

"Filipovi děkuj. On je hlavním tesařem. Já bych nedovedl vystavěti dům, ani kdybych musel za to do smrti na dešti státi."

Marta pozvedla oči a pohlédla na Filipa poprvé s vřelým úsměvem; úsměvem tím byl přibrán do rodinného kroužku.

"Také mu poděkuji," řekla natahujíc k němu ruku a uchopila jeho velikou, nyní od klad zhrublou ruku. Při tom však nesejmula druhou ruku s ramene Štěpánova, aby cítil, že její vděčnost neodešla docela od něho. Jemu to bylo ale jaksi nepohodlné.

Za několik dní byl přístavek již v úplném po-

řádku a na oknech se bělely jemné mušelinové záclony.

Jednoho dne před slunce západem všichni tři v dobré náladě podnikli důkladnou přehlídku celého domova.

"Kdyby jen chtěla na těchto starých prknech vyrůsti kůra zde na přídě domu!" řekla Marta vesele.

"Nic snadnějšího," řekl rychle Filip. "Stane se!"

"Co tím myslíte?" ptala se.

"Nu, přikrýti to zde korou," odpověděl Filip. "Štěpáne, vstaňme zítra časně a před snídaní oloupáme dosti kůry v rokli na půl této strany."

"Nebude to překrásné?" řekla Marta, dětinsky tleskajíc rukama a vážné linie na Filipově tváři vyjasnily se v líbezný úsměv. Byl rád ,že měl takový nápad. Co to bylo s tím děvčetem, že udělal-li jí radost, sám také musel býti rád. Jiné dívky nebyly takové.

Té noci poprvé spal v domě od té doby, co ona přijela. Přední místnost v přístavku byla upravena pro něho. Marta se dozvěděla, že od jejího příchodu spí v senníku, přepustiv jí svou komůrku. Myslela před tím, že nad stájí má pokoj, veliký a pohodlný; ostatně jí ani nepřišlo starati se o to. Nyní dala si obzvláště záležeti na zařízení jeho pokoje; cítila, že mu tím byla povinna. Nebylo nesnadno učiniti ho pěkným. Měla ještě dosti krásného mahagonového nábytku. Vybra-

la nejlepší a vkusně ho sestavila. Svůj pokoj ještě neměla upravený, mimo vlastní postel, již postavila místo staré Filipovy, ale jeho pokoj chtěla míti obzvláště hezkým.

Poslední, co učinila za tím účelem, bylo, že odepnula se své stěny podobenku krásné paní s jemnou tváří a bílými vlasy a opatřivši ji kožený rámečkem, postavila ji na bílou pokrývku Filipova prádelníku. Oči jeho matky hleděly naň, když se poprvé v novém bytě probudil. Ležel chvilku, hledě na obrázek, divě se napolo, jak se tam dostal a žehnal pečlivosti, jež ho tam umístila; přemýšlel, co by mu asi nyní jeho matka řekla, kdyby ho v této poušti viděla. Také myslel, co by řekla o dívce, která přinášela do tohoto opuštěného domu tak zázračné změny. Když se dotknul hladkého prostěradla a podušky, poznával teprve, jak takových věcí pohřešoval, když již jich tak dlouho neměl.

Byly to pilné a šťastné dny. Časem se zdálo, že se Štěpána zmocnilo nadšení jako ostatních dvou. Ani nechtěl jíti k jídlu, až bude hotov. Jednou večer, když všichni stáli před domem, prohlížíce ho zevně skoro zcela hotový ,řekl:

"Měli bychom si pozvati přátele, až budeme hotovi."

"Zajisté," řekla Marta, "to bude hezké. Kdy myslíš a koho pozveš?"

Když se obrátila, spatřila opět Filipův výraz

nespokojenosti, který už neviděla u něho po několik dní a divila se.

"Příští neděli," řekl Štěpán nadšeně. "Začíná být chladné počasí a večer můžeme si rozdělati oheň ve veselém krbu. A pozveme všechny přátele."

Filip stál tiše, zděšen. Kdyby nebyla Marta přítomna, byl by zahřměl. Ale jazyk jeho byl svázán. Musí to býti opraveno, možná-li, aniž by se jí ukázalo, že se přenáhlila, ochotně svolivši. Nesnesla by toho, kdyby zvěděla — —

"Není to možné jindy než v neděli, drahý Štěpáne?" ptala se Marta stísněným a jemně prosícím hlasem. "Víš, já vždycky držím neděli jako den svatý a ne jako posvícení. Ráda bych, velmi ráda, aby to bylo jindy."

Neřekla mu rozhodně ne, pamatujíc na zkušenosti poslední neděle, když mu odepřela společnou jízdu. Snad najde nějaké východiště z této obtíže. Neodepře mu ještě a zeptá se svého Vůdce. Pak jistě bude dobře.

"Ne, jindy nemohou všichni přijíti," odpověděl Štěpán krátce. "Ovšem tvé puritanské zásady jim nepomohou. Nevidím, oč bude horší, budou-li ti hoši zde v neděli, než v jiný den. Můžeš odejíti do svého pokoje a třebas se modliti, chceš-li; moji přátelé nebudou zde ostatně dělati nic horšího, než kdyby se toulali v městečku."

Zlobil se a zapomínal se. Filipovy tváře ho-

řely lítostí pro dívku, jež se nepokojně zachvívala při bratrových slovech.

"Ó, Štěpáne, přestaň, prosím tě! Rozmyslím si to. Udělám vše, co si přeješ, půjde-li to slušně." Mluvila prosebně. V hlase chvěly se jí slzy, ale oči jí zářily a byly suché.

"Nu, tak tedy;" řekl Štěpán vzdorovitě, "však tvé neděle neubude, když nám něco zahraješ. To budou míti nejraději. Tady nebývá slyšet hudby."

Marta pohlédla na něho zarmouceně ale šetrně.

"Dnes večer si to promyslím a ráno ti povím. Bude to tak dobře? Vynasnažím se, abych tě upokojila."

Štěpán přisvědčil, ještě vzdoruje. Měl málo naděje, že to sestra udělá. Vzpomněl si na její tvář, když odmítla v neděli jeho nabídku k jízdě. Měl ji za plnou předsudků a nechodící se do této krajiny.

Filip znepokojen, zůstal u dveří.

"Slečno!" oslovil ji za chvilku, "měsíc vychází; všimla jste si, jak jasné hvězdy zde máme? Pojďte se podívati."

"Pojď, Štěpáne," volala Marta.

"Co je mně po hvězdách!" mrzutě odsekl Štěpán a vejda do svého pokoje, zavřel za sebou.

Martiny oči naplnily se slzami; setřela je a šla ku dveřím, dychtiva přívětivého, laskavého světla hvězd, které ji neprozradí.

"Slečno, prosím vás, nemyslete na to, abyste učinila, co chce Štěpán," řekl Filip tiše a vážně.

"Proč ne, pane Earle? Činí vaše svědomí námitky proti nedělním společnostem?" Hlas její byl chladný a pátravý.

"Dojista ne," odpověděl netrpělivě.

"Tak proč? Sám jste byl celou neděli někde, bezpochyby na zábavné vyjížďce."

"Bylo to vše možné, jen ne zábava, slečno," řekl Filip a obličej jeho ztmavěl hněvem ve světle hvězd. "Ale to nemá s tím co dělat. Prosím, nedělejte to, pro vás samotnu. Vy nevíte, jací jsou to lidé. Uvidíte, že se k vám ani trochu nehodí."

"Co na tom, jsou-li přáteli mého bratra?" Marta se vztýčila hrdě. "Děkuji vám za radu, pane Earle; ale toto je bratrův dům a já nemohu ho zavříti jeho hostům, když si je přeje. Nemiluji společnosti v neděli; musí-li však oni lidé přijíti, vynasnažím se, abych jim učinila nejlepší neděli. Více nemohu slíbiti. Myslíte, že mohu?"

V hlase jejím byla směs chladnosti a prosby, jež by bývala jindy zábavnou. Ale Filip byl umlčen nadobro. Hryže si rty, obrátil se a odešel se svými starostmi dále od domu do světla hvězd.

* * *

IX.

Jízda a vychvácení.

Marta spala velmi málo té noci. Z úzkosti a modlitby zrodil se v její hlavě veliký plán. Zprvu se jí zdál nesmyslným, nemožným! Ucouvla, nabrala dechu a zase se modlila; však myšlenka ta opět a opět se vracela.

Postup jejích myšlenek byl tento: Bůh ji poslal do této pustiny, aby svědčila o Něm; ano, snad i takovým drsným lidem, jako oni dva, kteří s nimi prvého dne obědvali.

Mohla to činiti? Může očekávané nedělní odpoledne učiniti posvěceným, svatým? Ona, jež nikdy veřejně nemluvila, mimo když ve škole na stupínku slabým hlasem předčítala úlohu? Ona, která se hrozila vší veřejnosti, čestné úlohy přenechávajíc jiným, raději než by sebe ctěla proslaviti. Ona, jež se nikdy neučila způsobům křesťanské práce, činíc pouze co a jak jí její láskyplné srdce vedlo.

Mohla to učiniti?

A jak?

Z křesťanské práce znala jen to, čemu se naučila ve třídě nedělní školy, kdež ve svém domově učila několik chlapců. Ale to byli hoši, většinou ještě v krátkých kalhotkách a pod domácím dohledem. Milovali ji, pravda, a poslouchali slušně její

vážné vyučování. I čtveráctví je přešlo, když se na ně srdečně a důvěřivě usmála. I úlohám se učili a nestyděli se odpovídati na její otázky. Někdy ji navštívili v jejím domově a rádi u ní prodlívali a ona s některými z nich hovořila o svatých věcech. Od dvou z nich, když klečela vedle nich po horlivé práci, slyšela třesavé vyznání, že Bůh jest jejich Otcem a Ježíš Kristus jejich Spasitelem.

Ale to bylo zcela jiné, než přinášeti evangelium lidem, kteří o Bohu málo vědí a ještě méně se starají o Boha a o své spasení. Zachvěla se, když si vzpomněla na strašné zaklení Byronovo. Co by tu mohla učiniti? Bylo to správné a dosti skromné, zkusí-li to?

V tom z tmavé noci jakoby spočinul na ní pohled Spasitelův a pocítila, že taková otázka není důležita vzhledem k veliké potřebě duší, kde ona v celé krajině je jedinou, jež může poskytnouti pomoci. A sklonivši hlavu, odpověděla nahlas a jasně:

"Učiním, co Ty chceš, Pane Ježíši; ó, pomoz mně pouze vysvoboditi mého bratra."

Spáč ve vedlejším pokoji se pohnul a probuzen, poslouchal neobyčejné zvuky; zkoušel rozluštiti slova slyšená, ale myslel, že to byl sen; pak zase usnul, ač ne snadno.

Když Marta řekla "učiním" svému Mistru, odpočinek se dostavil. Plán, byl-li to plán, byl Jeho. Duch ji povede. Prosila o Jeho vedení. Bylo-li to z Boha, bude to korunováno nějakým vý-

sledkem. Bude jí dána i jistota, že je to dobře. Je-li to její vlastní výstřednost, nezdaří se. Jistě to nemůže uškoditi, zkusí-li míti nedělní školu, přijde-li některý ze Štěpánových přátel; odmítnouli, nebo se jí vysmějí, může zpívat. Evangelium se může zpívati, nechce-li je někdo poslouchati v jiné formě. Hlavní otázkou je, získati bratra a to snad bude nesnadné.

Stůj! Proč by mu to říkala? Proč je ne všechny podvésti, a učiniti jim tak příjemné půldne, aby zase chtěli přijíti? Dovedla by to?

Rychle oddychovala, když myšlenka nabývala hmotné podoby a ona nabývala vždy více přesvědčení, že ji provede. Měla vždy ducha silných přesvědčení a rychlých rozhodnutí; jinak by byla tímto přestala. Však pravíce toto, klademe malou váhu na to, že se úplně odevzdala vedení Onoho moudřejšího než ona.

Právě, když na východě začaly blednout hvězdy, její mysl byla ustálena a srdce upokojeno. Filipovo varování úplně zapomněla. Filipovi nerozuměla, ani on nerozuměl jí.

Oba mladíci byli ráno překvapeni, když jim pověděla dosti klidně, že jim ráda pomůže baviti přátele v neděli odpoledne, dovolí-li jí užíti vlastního plánu. Pravila též, že si troufá, slíbiti jim příjemné chvíle, budou-li jí pouze důvěřovati.

Řekla to velmi jemně a její pěkné, ranní roucho, růžové jako muškáty, v němž vypadala jako vzácný květ v zeleni příbytku, tak jí slušelo, že její

Bratr nemohl, než ji obdivovati, když na ni hleděl, ana si sladila kávu.

Štěpán byl překvapen, ale jsa sám příliš veselý, nedovedl chápati hluboké vážnosti u jiného; proto myslil, že Marta se vzdala protahování obličeje a bude užívati světa, pokud zde bude; rozhodl se hned, že jí v tom bude nápomocen. Byla opravdu kráskou. Byl rád, že přišla.

Však Filipova tvář se zasmušila a jedl málo a rychle. Pak se omluvil a vyšel. Hněval se na Martu a měl o ni starosti. Věděl lépe než ona, co si na sebe připravuje; bratr její pak, který měl býti ochráncem tak výborné sestry, věděl více než ou.

Filip viděl, že už věc ta příliš pokročila, než aby bylo moudré mluviti o ní se Štěpánem. Zkušenosti ho poučily, že Štěpán utíkal se po podobných útocích jeho ku svým kamarádům, což ovšem vždy končilo věcmi horšími.

Tak se zlobil Filip, že když vykonal svou práci na dvoře, umyslil si, že na čas odejde. V domě bylo dosti prácc, aby Štěpán byl zaměstnán po celý den. Strach, který jej od příchodu Martina činil jejím strážcem, ustoupil hněvu na bratra i sestru; pomstil se tím, že odjel několik mil za nějakou záležitostí, týkající se prodeje dobytka, kterou už několik týdnů odkládal.

V domě ničeho nevysvětloval, jen krátce řekl, že odchází a byl pryč. Marta spozorovala povýšenost v jeho hlase, když to ve dveřích oznamoval. ale příští neděle tak ji zaměstnávala, že toho ani

nedbala. Po Filipovi jí beztoho mnoho nebylo. Byl pouze vnějším členem rodiny; ostatně mu bude jinak, až přijde neděle.

Ve Filipovi vřel hněv a zvýšoval a rozpaloval se s mílemi, které jej dělily od jeho příčiny. Přál si býti daleko odtud z pohanské země této a uprostřed civilizace. Rozhodl, že nechá ode dneška každého, aby se sám o sebe staral. Co bylo platno chrániti ono děvče od pravého poznání jejího bratra? Dozví se to dříve nebo později a snad jej bude ještě nenáviděti pro jeho snahu.

Štěpán, když byl chvíli sestru svou pokoušel, aby mu pověděla, jak se postará o jeho hosty, ustanovil se, že použije Filipovy nepřítomnosti a slušně pozve své přátele, než se "samovládce" vrátí. Výborné bylo, že ještě nic nevěděli. Vyklouzl ven, když sestra poklízela ve svém pokoji, osedlal koně a zanechav vzkázání po Marně, odjel v slunečném jasu; byl vesel jako hmyzové poletující bzučíce kolem jeho koně a staral se o budoucnost méně než oni.

Marta byla sklamána, když vyšedši, poznala že odešel, protože měla pro něho některé malé práce kolem domu, při čemž by se ho vyptala na přátele, které chtěl pozvati. Chtěla věděti, jestli jich mnoho a nachází-li se mezi nimi někdo, kdo by jí mohl pomoci v zařízení nedělní školy. Musí zde býti v okolí jistě nějaké hodné ženy. Zajisté by mohla dostati pomocnici.

Ale, snad to budou tentokráte pouze dva nebo

tři Štěpánovi nejlepší přátelé. Mluvil o"hoších"; snad bude lépe, nebude-li při tom ženských, až se ona zde trochu seznámí a bude věděti, na kterou se může obrátiti o pomoc. Také jí připadalo, že bude moci lépe rozvinouti své plány a učiti po svém způsobu, ano i snadněji přemoci bušení svého srdce, nebudou-li přítomny paní a dívky.

Nyní tedy byla sklamána, ale za okamžik si vzpomněla, že Štěpánova nepřítomnost jí bude prospěšna. Použije této tiché chvíle k studování úlohy a spořádání programu, ač i to by bylo snadnější, kdyby věděla, jaké žáky bude míti. Prožila šťastné ráno a odpůldne, připravujíc se na neděli; až k večeru začalo jí býti teskno a přibližovala se často ku dveřím, hledíc na cestu.

Marna vešla, opět mumlajíc a potřásajíc hlavou a Marta potřebovala všechnu svoji víru a srdnatost, aby její srdce nekleslo.

Noc přiblížila se jako tehdy, když čekala — a nikdo z mladých mužů se nevracel. Marta si přála, aby Filip přišel , aby se mohla dozvěděti, kde asi Štěpán je a kdy se vrátí. Přiznávala, že ve Filipovi jest jakás síla a dobrota, která jí byla posilou.

Modlila se mnoho toho večera, znenáhla se uložila a snažila se usnout. Po několika hodinách neustálého obracení se konečně upadla v neklidný spánek.

Ale když s jasnou září rozblesklo se jitro a žádný z mladíků se neobjevoval, stávala se nepo-

kojnou. Marně se snažila zabaviti se prací. Stále se ohlížela na cestu.

Marna málo řekla toho dne; ale Marta pamatovala dřívější její slova a staré její strachy vrátily se a sužovaly ji až pokleknuvši, modlila se; a veliká hluboká láska pro jejího bratra vzrůstala v její duši, až cítila, že ho musí zachrániti, neboť cítila pojednou, že toho potřebuje více než jiní.

Druhý den proměnil se v noc a nikdo se nevrátil.

Martina mysl prošla mnohými stavy. Tu se děsila, pak se zase hněvala, že s ní takto zacházejí a za chvíli si vyčítala, že se sem vůbec vydávala. Pak zase strach nabyl vrchu a ona vzlétala ku svému Útočišti a nalézala sílu.

Když se již podruhé dnělo a okolnosti se neměnily, ptala se Marny, kam myslí, že šli; ale stařena mlčela a potřásala hlavou. Nechtěla povědět. Pozorovala již dosti dlouho mladou dívku a chovala k ní něžné city otrokyně.

Tento třetí den byla sobota. Marta měla divoké myšlenky, že osedlá koně a půjde po celé této cizí krajině hledati svého bratra; však rozum jí pravil, že by to bylo marné. Musí ještě čekati. Nějaká zpráva jistě brzy přijde. Rozhodně usedla k úloze nedělní školy, jako by jí nebylo nic vyrušilo a vypracovávala plán na zítřek; snažila se mysleti, že Štěpán se jistě na neděli vrátí; ale srdce její kleslo zármutkem, když se opět sklonil

večer a ona nechala státi večeři, kterou jí Marna pečlivě připravila a usedla k tmavému oknu hledíc na cestu.

* * *

Filip setrval v hněvu až skoro na místo. Když konečně s dostavivší se únavou začal mysliti na to, co se mohlo státi doma za jeho nepřítomnosti, byl by obrátil a jel zpět, kdyby kůň jeho nebyl unaven a kdyby nebyl již pozdní večer. Mimo to bylo by pošetilé dáti se zpět nyní, když je skoro u cíle, za nímž jel. Potřeboval pouze několik minut promluvit s kupcem, pak vymění koně, nebo svému dá několik minut odpočinku a pojede zpět. Spěchal nyní mrzut, že je už tak pozdní doba.

Nesnadno nalezl místo, protože některá jemu známá znamení na cestě shořela a bylo již docela tma, když dojel osamělé farmy člověka, jehož hledal.

Nevěděl ani sám, jak toužil po návratu, až když se mu naskytly překážky. Člověk onen odjel na jistou farmu a měl se vrátiti až za tři nebo za čtyři dny. Bylo by směšno obrátiti se nyní a tak dlouhou cestu dělati marně. Teď musí vytrvati a dokonati, co si předsevzal. Obdržev nového koně a v rychlosti povečeřev, hnal jej tmavou nocí, důvěřuje své znalosti krajiny.

Bloudil ale až do rána a dvě hodiny po východu slunce teprve nalezl určené místo; tam se dozvěděl, že ten muž, za nímž přijel, vydal se na

cestu k domovu včera odpůldne a musí býti v tuto dobu již doma.

Zpátky tedy po opětné výměně koně! Tak byl unaven na této cestě, že nebyl schopen vzpomenouti, jak dlouho již jezdí od odchodu z domova. Když se octnul u farmy onoho člověka, viděl, že nemůže se vydati k domovu, až několik hodin pospí. Odbyl obchod, ulehl ku spánku s trapnými myšlenkami na Štěpána a svou sebedůvěru, již svým činem zašlapal.

Avšak příroda přihlásila se ku svému právu a Filin se probudil teprve až se západem slunce. Smysly se mu jasně vrátily se zjevem Marty — snad to byl sen, nebo prvá ještě nejasná myšlenka. Zarmoucená plakala a volala: "Můj bratře! Štěpáne! Ó, zachraňte ho, Filipe!" A se zvukem jejího hlasu vzklíčila mu v srdci veliká žádost, aby ji slyšel takto vysloviti svoje jméno.

Ale zapudil to. Snažil se vzpomenouti, že se na ni hněval a že vše byla beztoho její vina, protože nechtěla poslechnouti jeho rady; pak ale vzpomněl si, že neměla příčiny následovati jeho rady, neznajíc ho — cizince. Co věděla o něm a důvodech jeho? Měl by ji nějak uvědomiti, ale jak?

Všechny tyto myšlenky probíhaly mu hlavou, když vyšel pro svého koně, rychle se maje k odchodu. Ani by se nezdržel, aby něco pojedl, kdyby jej byl jeho hostitel nepřinutil. Pouze rozum-

ností důvodů pohnul ho, že konečně jedl, co mu dali.

A po celou cestu, již konal většinou po tmě, přemýšlel a nadával si bláznů, že nechal Štěpána samotna s jeho sestrou, vyčítaje samému Bohu, že mohou věci takto se utvářiti.

Už bylo k ránu, když se blížil k skupině chalup, která tvořila městečko blízko jejich domova. Když zrychlil krok a známé věci pobízely koně ku předu, vzdálené, neladné zvuky ozývaly se. Po chvílích ozvaly se výstřely z pistolí. Ale to nebylo nic neobyčejného. V okolí tom byly výstřely tak všední, jako kletby. Přiházely se každé noci a patřily k výstroji každého mladíka, jako jeho štědrost a dýmka. Z blízka bylo slyšeti mimo výstřely též lidské hlasy, štěkot psů, zpěv, cinkání sklenic, bouchání, kvapná jízda kohosi, kdo jako letmo spěchal domů po prohýřené noci, přinášeje hrůzu tomu, kdo ho očekával.

Filipovi se sevřelo srdce při hnusné myšlence jež mu napadla, an pobodl svého dobrého koně k většímu ještě spěchu.

U jediného otevřeného domu, kde světla ještě hořela a odkud vycházel onen hluk, zatáhl Filip uzdu a trpělivý kůň poslechl tohoto úzkostlivého znamení. Až k samému oknu táhl ho jeho pán. Poslouchaje a pozvedaje se v sedle, hleděl dovnitř, aby se přesvědčil o tom, co mu srdce jeho pravilo.

Tam, uprostřed místnosti, u stolu stál Ště-

pán s rozcuchanými kučeravými vlasy, zmačkaným oděvem, krásné modré oči šílené jakoby radostnou bujností a tváří zblblou, následkem nepřítomnosti duše, která za ní bydlila. Bylo vidno, že častoval společnost a právě mluvil těžkým jazykem:

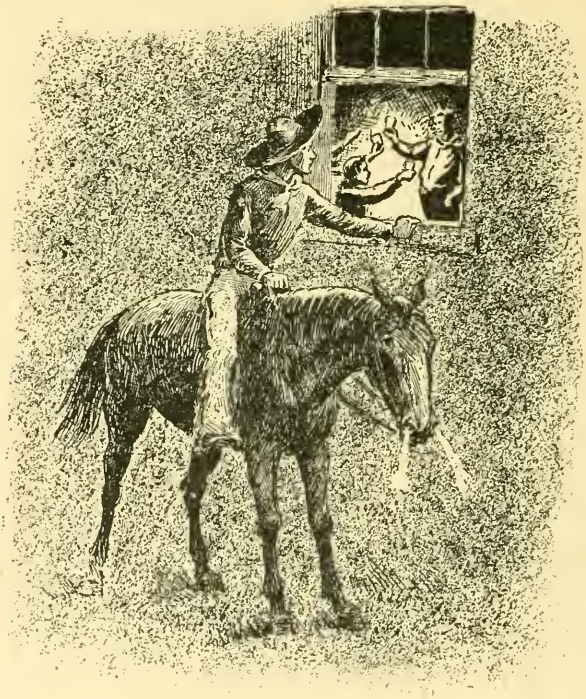

Hleděl do vnitř, aby se přesvědčil.

"Jen ještě jednu písničku, hoši! Musím domů, k sestře. Ubohá holka, je sama doma; sama. Nu, není to zlé? Řekněte, že ne!"

Veliký hněv, hrůza a lítost vystouply v srdci Filipově. Lítost pro sestru, hněv a hrůza pro bratra. Vidíval takto Štěpána dříve a odvádíval ho a přiváděl k sobě a omlouval ve svém srdci; však cítil vždy pouze pomíjející nechuť k člověku, který se uváděl v takový stav. Vycházel ze zásady, že miluje-li Štěpán takový druh života, má právo žíti tak; vždy ale hleděl vysvoboditi ho od toho. Nyní však vzpomínka na jemnou, důvěřivou dívku samotnou v noci čekající — jak dlouho už čeká? — zatím co její bratr, jemuž přišla s láskou na pomoc, pohazoval její jméno v hloučku opilých pobudů — — Filip zapudil všechny tyto myšlenky a skočil k činu.

Nevešel tentokráte klidně a nedbale, jako jindy v podobném případě činíval. Duše jeho byla pobouřena jako bývá u velikých mužů, mají-li vykonati důležité dílo.

Vrazil do místnosti a porážel ochmelené lidi v pravo i v levo. Vstávali s podlahy popuzeni, nebo se potáceli ku zdi, hrozíce třesavými pěstmi, chápali se připravených zbraní; ale Filipův hněv byl mocný. Pozbývali ducha před ním. Jediné slovo promluvil se zaťatými zuby a zbledlými rty:

"Ďábli!"

Pak popadnuv Štěpána a odtáhnuv ho od

stolu, vystrčil jej z místnosti, než se ostatní nadáli a vyndali revolvery. Výstřel nebo dva zazněly nad nimi, ale on a Štěpán byli už pryč.

Vzal Štěpána nyní bezvědomého na svého koně a odjel s ním do chatrče, jež dávno již nebyla obydlena; tam ho hlídal, až do soboty večer.

Sobě četl vážné kapitoly pro život hledě na poskvrněnou krásu obličeje soudruha, jenž ležel před ním. Všechny Štěpánovy veselé, milé vlastnosti zakrývalo ono hrozné něco co ze sebe udělal. Nikdy před tím to tak nepozoroval. Vždycky lhostejně snášel podobný stav Štěpánův, až se zase zotavil a stal se veselým a společenským. Dnes pojednou hleděl na něho s ošklivostí. Příčinou toho bylo, že tam na vršku, pět mil odtud seděla dobrá, čistá dívka, jejíž důvěra a ochotně jemu podávaná láska, byly jím pošlapány.

Když Štěpán dlouho spal, Filip přinesl vodu a omyv mu obličej, přinutil jej píti. Předsevzal si vystřízlivěti ho úplně a co možná brzy, aby mohli jíti domů a odejmouti úzkosti dívce, jež doma čekala. Byla to přísná tvář, do níž Štěpán chvílemi pohlížel; bez řeči byla cesta jejich, již nastoupili té noci, aby je tma kryla. Jedinou větu promluvil Filip, když se blížili k domovu; řekl Štěpánovi tonem, že tomuto nenapadlo neposlechnouti:

"Dej si pozor na řeč před sestrou!"

Štěpán by byl rád věděl, co se dělo od té chvíle, co opustil domov a kolik dní byl pryč; seděl

střízlivě, přemýšleje.

Marta bleda přivítala je u dveří a Filip prvý promluvil úzkostlivě a vážně:

"Bojím se, že se vám stýskalo, slečno. Je mně líto, že se to tak stalo. Víte, Štěpán myslel, že musí za mnou a zdrželi jsme se, protože člověk, k němuž jsme šli, nebyl doma. Jízda byla příliš mnoho pro Štěpána. Je vyčerpán nyní a měl by jíti ihned spáti. Máte-li trochu kávy, přinesu mu koflík. Udělá mu dobře. Nebojte se, není ani trochu nemocen, jen velmi unaven. Nemějte starostí."

Mluvil již velmi vesele. Kdyby mu byla Marta viděla do tváře, byla by se jeho tonu divila. Však před tím seděla po tmě a trvalo několik minut, než třesoucími se prsty rozsvítila lampu. Chvěla se ochabnutím po napjetí.

"Doufám, že jsem tě nepoděsil. Marto," promluvil Štěpán, maje již zase své veselé, lehké způsoby, jako by byl sundal se hřebíku starý kabát a obléknul ho. "Víš, kde volá povinnost, tam se nemůže čekat. Ale myslím, že uposlechnu Filipovy rady a půjdu do svého pokoje. Je mně chatrně. Jsem jako stlučen dlouhou jízdou."

Filip brzy obstaral koně a vrátiv se, vzal kouřící se kávu z Martiny ruky. Když mu ji podávala, pohlédla na něho.

"A což vy, pane Earle? Vypadáte, jako byste kávy potřeboval více, nežli Štěpán," řekla Marta laskavě.

Filip sotva mohl snésti jemnost jejího tonu po kruté námaze, jíž prošel. Byla v něm podobnost s hlasem jeho matky, když přišel domů pohmožděn nějakým pádem nebo zápasem. Usmál se slabě a řekl vážně:

"Děkuji vám!"

Když vyšel ze Štěpánova pokoje, viděl, že mu na stůl připravila dobrou večeři.

Zůstala na blízku, posluhujíc mu až byl hotov a když se rozcházeli, řekla mu, aby zítra zůstal dlouho spáti. Pak vešla do svého pokoje, zabořila obličej do podušky a plakala. Ne žalem. Spíše k ulehčení. Když se utišila, děkovala Bohu, že ji vysvobodil od bezejmeného žalu, jejž cítila, ale jemuž nerozuměla; opět prosila o pomoc Jeho pro zítřek a pro dílo, které měla podniknouti pro Něho.

X.

Neočekávaná těžkost.

Léčivý spánek snesl se v noci nad domem a všichni obyvatelé jeho setrvali v jeho objetí až do pozdního rána.

Když se Marta probudila, slunce osvěcovalo široký pruh v jejím pokoji a vesvítilo do jejího srdce milou lehkost. Když pak v mysli se připravovala pro nastávající den, obešla ji jakás bázeň posvátná při vzpomínce, co chce započíti pro Krista. Neosmělila se vymýšleti slova, jež by měla mluviti, ještě se ani neustanovila na určitém způsobu, jímž by mohla předvésti svůj plán očekávaným hostům. Zalekla se, když si vzpomněla na Byronovy smělé, krásné oči a věděla by ráda, bude-li mezi pozvanými, nebo je-li pouze Filipovým přítelem. Zavřela oči a modlila se. Přála si zapuditi podobné myšlenky a mysliti pouze na poselství, které měla přinésti.

Oba mladíci učinili doslovně, jak jim večer řekla; neprobudili se až skoro o poledni. Marta zachovávala jim snídani velice dlouho, ale když už

bylo pozdě, pospíšila s přípravami k obědu; prvé jejich společné jídlo byl tentokrát oběd.

Po obědě šel Filip obsloužiti zanedbané koně a Štěpán se natáhl na pohovku. Byl chladný den a Marna rozdělala oheň v krbu. Praskal příjemně a Štěpán se cítil velmi dobře, neboť ho přestala boleti hlava. Vzal knihu ze sestřiny knihovny a četl. Zdálo se, že zapomněl na očekávané hosty a Marta už se začala domnívati, že nikoho nepozval a uznala za nejlepší nemluviti o tom. Beztoho byl unaven.

Veliké ulehčení poskytovala jí myšlenka, že její úloha, jež se jí chvílemi jevila nemožností, bude snad odložena na neurčitý čas. A přece při tom cítila podivné sklamání, protože studie úlohy jí poskytla některá nová poznání a Duch jí dával touhu po sdělení jich s jinými. Ptala se, zda by měla navrhnouti Štěpánovi nebo i Filipovi, kdyby chtěli, aby s ní studovali onu úlohu. Plaše seděla u piana, hledíc na bratra za jeho knihou, přemýšlejíc, jak s ním o tom začíti, když se bez okolků rozlétly dveře a na prahu stáli tři mladíci.

Zatloukli hlučně, když otvírali a pozdravili hlasitě a vesele. Marta překvapena vstala. Oni pak rázem ztichli a rozhlíželi se po novém, změněném místě. S tímto pokojem nebyli seznámeni, když přicházívali na vršek navštíviti Štěpána. A žena, stojící u piana, to byla dáma a skutečně krásná.

Bylo to, jakoby očekávali letní počasí a byli zatím vhozeni do závěje. Stáli překvapeni a tiši a právě tak i jiní dva přišedší po nich. I neomalenost jejich západního venkovského oděvu překážela jim. Prvý pocit jejich byla sebeobrana a mimovolně ruce jejich hledaly zbraň. Nevytasili ji, ale byli si jistějšími, držíce chladné rukojeti revolverů, svých ochranců.

Byli rozenými gentlemany, podle zevnějšku, tito tři, ale dávno již zapomněli, co to slovo znamená. Snad jim proto bylo tím nesnadněji rozuměti kráse čistoty a umění, když znajíce ji kdysi, vzdálili se od ní více, než kdyby ji nebyli nikdy viděli. Nenalézali slov v prvé chvíli, nevědouce, jak se zachovati.

Štěpán jim vyšel lehkomyslně vstříc. Byl rád, že byl Filip právě venku. Doufal, že tam zůstane, než se kamarádi osmělí. "Vítám vás!" pravil kyna kolem, jako by byl králem ve svém paláci. "Má sestra, Marta Halsteadová, pánové. Marto, to jsou pánové Bowman, Fletcher a Banks."

Marta se uklonila svým způsobem, při čemž vypadala větší než vskutku byla a udržovala vzdáleny ty, jež chtěla. Nicméně měla pro tyto tři úsměv, jenž se jim zdál jako studený paprsek, který je okouzlil, ale nepatřil jim.

Vešli a posadili se, snažíce se hovořiti přirozenými hlasy a nenuceně; však jakés ovzduší vyšší společnosti je obklopovalo, jehož nemohli zapuditi. Jen Banks tvořil výminku.

Banks byl malý, drobný, tvrdých tahů, necitelných úst a ošklivých, mžouravých černých očí, jež nebyly dosti veliké, aby viděly něco podivuhodného. Dával na jevo odpornou samolibost, jež by se byla mnohem lépe hodila většímu člověku. Před lety studie jeho byly přetrženy nutným vstoupením do nemocnice opilců a odtud odstěhováním na západ.

Tento člověk oslovil Martu poznámkou, za niž by ho byl Filip vyhodil ze dveří, kdyby byl přítomen. Byla nanejvýše hrubá a lichotivá zároveň. Marta jí na štěstí nerozuměla a zůstala státi v němém úžasu, když se ozval výbuch smíchu. Byla ráda, že opět přicházeli noví hosté, neboť se jí zdálo, že něco tísnícího plní vzduch. Hledala Štěpána, aby se jí zastal, ale ten zatím již poklepával po zádech jednoho z přicházejících; Marta pohleděvši, spatřila smělé oči Byronovy s obdivem upoutané na ni. Blížil se a natahoval k ní ruku, žádaje ukázati přítomným svoji větší známost s královnou této příležitosti. Však Marta schovala ruku svou za sebe a jemnou důstojností svého pozdravu zadržela jej. On pocítil, že nezapomněla na prvé setkání se s ním ani na své slovo. Její pohled jej na to vyčítavě upomenul. Poznal, že nemůže očekávati jejího přátelství, pokud ta věc je rozděluje. Krev vstoupila do jeho tmavých lící a ucouvnul pokořen; hned na to spatřil jak Bennetta vítá úsměvem — ač nebyl lepším

nežli on; jediný rozdíl byl, že se jí ještě neprozradil.

Bennettova bílá víčka se sklopila před jasem jejího úsměvu a jeho pihy zaplavily se červení. Usedl do Morrisovy židle, jež byla o několik palců nižší než myslel, načež Banks hned zazpíval hloupou písničku k té příležitosti. To byla jeho role přijíti vždy s popěvky a pořekadly v jakýkoli čas, aby vzbudil smích.

Marta se rozhlédla poděšeně. Pokoj se hemžil velikými smělými, hlučnými muži. Vzpomněla na Filipovo varování a vzdychla. Za okamžik cítila, že se jí zmocňuje závrať. Musí ovládnouti situaci, nebo ztratí navždy příležitost. Její síla ji nyní jistě neopustí, ať se třeba dopustila chyby. Pozdvihla duši svou k Bohu a přála si při modlitbě, aby Filip přišel. Zdál se jí tak silným.

Pouze sedm lidí bylo pozváno, ač se jich zdálo tak mnoho. Z většiny patřili k vybraným v celém okolí i mezi Štěpánovými přáteli. Chtěl býti opatrným u výběru pro Filipa, věda, že by nestrpěl nikoho neslušného. Ale opatrnost ho opustila s prvým douškem lihoviny a tak dva horší ostatních se dostali do hloučku pozvaných. Dobře pro Martu, že vše toto nevěděla.

"Nu, tedy," začal Štěpán a Marta viděla, že se přiblížila její příležitost, nechce-li ztratiti kontrolu nad tímto shromážděním.

"Můj bratr vás pozval na dnes, protože myslel, že byste rádi poslechli trochu hudby a čte-

řekla jasným hlasem, který okamžitě vymohl ticho, "a já budu velmi ráda, budu-li moci učiniti vám potěšení."

Pak usmála se kolem, jako neočekávané požehnání a každý z přítomných sklopil oči a hned je zase pozdvihnul, divě se, proč je sklopil.

"Sedněte všichni a učiňte si pohodlí," pokračovala tiše a líbezně. "Rádi bychom, abyste se zde cítili jako doma."

"Není nad domov, třeba sebe chudší!" drze zpíval Banks.

"Mlč!" řekl Bennett rudna, blýskaje na něho očima z pod bílých víček.

"Já zajisté chci se seznámiti s přáteli svého bratra," pokračovala Marta, nedbajíc tohoto průvodu své řeči. Náhle měla pocit jakoby držela smečku psů na pokraji lesa, velmi podobný to pocit, jako když se začíná misijní škola s dětmi z ulice. Musí říci pravé slov hned a jednati rychle, neb je věc ztracena

"Nevím, jakou hudbu máte nejraději; snad mne tedy omluvíte, budu-li hráti své oblíbené kusy. Začnu hned, prosím, abychom měli pro všechno dosti času a později bych ráda, abychom všichni zpívali.

Hleděli na ni jako na divadelní hvězdu, diviče se, jati novostí, ale ne dlouho. Dobytkář západu se tak lehce nenadchne.

Marta se otočila s rozmachem svých dlouhých širokých šatů a usedla k pianu. Při tom zahlédla

Filipa státi ve dveřích majícího na zamračené tváři vyrytu nespokojenost a starosti.

Noty, které ležely na pultě, nechtěla původně hráti na začátku; ale viděla, že nesmí ztratiti ani minutky, neboť Filipova tvář ukazovala, že je odhodlán ke všemu nejhoršímu, bude-li míti příčinu. Proto nehleděla čím a začala hned.

Händlovo "Largo" rozlehlo se domem v dlouhých, jemných tonech. Cítila, že snad to není pravá věc, jíž připoutá posluchače, ale přece celou duši vložila do něho. Je-li možné vyjádřiti hudbou city svaté a pravdivé, tož nechť její hudba tak učiní. Nevěděla, že zde byla hudba jakákoliv tak vzácným požitkem, že i kdyby hrála obyčejnou stupnici, posluchačům by se několik minut byla líbila.

Nedala jim času, aby se nudili; z jedné věci přecházela na druhou, tu jásot vítězný, tu zas něžná melodie a vše se pojilo v její mysli se vzpomínkami z dětství na zbožné shromáždění v kostele jejího domova. Hrou na klavír ovšem nemohla přivésti těmto mužům posvěcenou náladu nedělní, ale bylo to lepší než nic, to cítila.

Filip stál jako děsivá stráž u dveří. Společnost cítila jeho stín a urážela se, však přece se dala úplně unésti hudbou. Filip si toho nedovolil. Stál, jako by se ho netýkala a nechal její vlny lámati se o jeho pevné nohy. Cítil, že tak musí činiti, aby zabránil jiné vlně, jež je hrozila zatopiti a zničiti.

Hlídal jejich tváře, jako hlídací pes hlídá vetřelce, nedůvěřivě, číhavě, vrčení maje připravené v hrdle.

Kouzlo, jímž dívka všechny zaujala, neúčinkovalo ještě na něho. Hlídal ji pouze.

Pojednou cítila Marta přílišné pohnutí a několika silnými akordy ukončila.

Všichni si oddechli a kouzlo přestalo účinkovati; obraceli se k Filipovi, aby ho potrestali.

Ale Marta byla nyní velmi čilou. Tušila výtržnost. Vstala rychle.

"Máte asi žízeň," řekla netušíc, že slovo to jim znamenalo více, než si mohla pomysliti. "Dám vám trochu čaje. Štěpáne, zavolej Marnu, ať přinese kotlík; a Filipe, budete vy podávati?"

V tonu, jímž oslovila Filipa, byla jemnost i úcta, skoro jako by jej chtěla žádati za odpuštění a jakoby uznávala, že měl pravdu, když ji varoval.

Také se v něm skrývala prosba, aby byl při ní a pomohl jí v této nesnázi, již si na sebe uvalila.

Duše Filipova slyšela a odpovídala svolujíc. Nevyslovené porozumění bylo mezi nimi.

Hosté se dívali za ní zvědavě, když kráčela po pokoji, sbírajíc podivné tenoučké a maličké nádobí, jaké někteří z nich ještě nikdy neviděli a jiní už docela zapomněli. Bylo v tom dosti neočekávaného a zajímavého, by je udrželo v tichosti, ačkoliv chvílemi přece se ozvalo dušené zaklení nebo

hrubý výraz a Banks zkusil žertovati o čaji, který nerad pil.

Marta, ač na štěstí neslyšela mnoho z toho, přece dosti přibližně vycítila všeobecnou náladu.

Čaj přišel brzy, neboť Marna poslouchala rozkazy okamžitě a stála u dveří se zvědavým a starostlivým výrazem, potřásajíc hlavou. S čajem byl podáván výborný, lehký dort, olivy, sladké mandle a sandviče.

Vše bylo právě totéž, co by byla Marta připravila pro své přátele doma. Neznala jiného. Byla to marnotratnost jistě neobyčejná, však ona toho nevěděla. Na hosty pak to účinkovalo k obnovení kouzla, které přestalo s její hrou a krotilo divoké, bujné duchy, pokud nepřišla chvíle, za niž se modlila.

Vzácné lahůdky mizely jako rosa před sluncem. Schopnosti společnosti v tom ohledu zdály se neobmezenými. Celý sklad sladkých, líbezných pochoutek, které Marta přivezla s sebou, sotva by byl stačil k ukojení jejich veliké chuti.

"Mají chuť jako nedělní škola na výletě," pomyslila si Marta, smějíc se nervosně za španělskou stěnou, když se zastavila, aby nabrala dechu, než vyjde zkusiti nejodvážnější část svého programu.

Pak pohlédla naproti, kde stál Filip, hlídaje ji s věrností v každém tahu jeho obličeje se jevící, a viděla, že ničeho nejedl. Kývla na něho a podala mu koflíček čaje. Dobře, že to učinila tajně; kdyby to byli ostatní viděli, byla by povstala

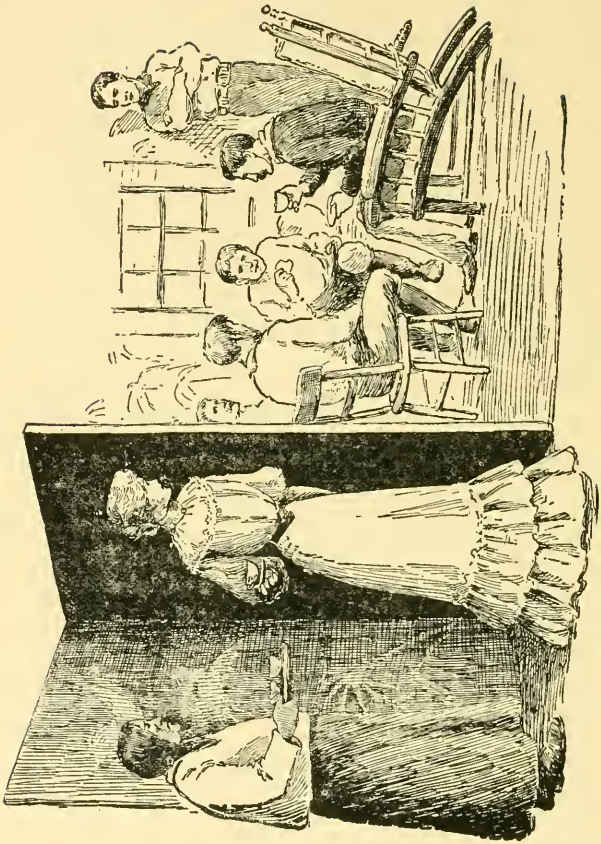

Pak pohlédla naproti, kde stál Filip a kývla na něho.

zlá žárlivost pro čest, jíž se mu dostalo z ruky dámy. Přijal to od ní jako neočekávané požehnání a pil čaj skoro zbožně, možná-li tak říci.

Pak vzhlédl, aby jí poděkoval; ale ona již stála u piana, obklopena palmami, jež zvýšovaly dojem jejího bílého roucha, zlaté vlasy její tvořily zář kolem její hlavy; paprsky zapadajícího slunce rozlévaly se po celé její postavě, jako požehnání jejímu dílu. Filip cítil, hledě na ni, že je obklopena andělskou stráží a nepotřebuje jeho pomoci. Přísný výraz jeho ustoupil obdivu.

Mluvila tiše, milým hlasem, jako ku svým osobním přátelům. Každý z přítomných cítil se jí osobně poctěn a sklopil zrak, aby to druzí neviděli.

Několika slovy jim pověděla o svém domově, jak přišla ku svému bratru, když se octla samotna na světě. Oddávala se jim na milost, zároveň vyzývajíc jejich mužnou čest, měli-li jakou, o čemž Filip pochyboval; ale naslouchal a divil se.

Pak jim vypravovala o prvé své neděli zde; jak byla překvapena a sklamána, když viděla, že zde daleko, široko není kostela ani shromáždění. Pověděla jim též, jak toho pohřešovala, takže oni uvěřili, že to míní upřímně, ač jim to bylo zcela cizí; i o své třídě nedělní školy doma a jak milou jí byla ta hodinka v ní trávená, takže si každý z nich skoro přál státi se v tuto chvíli malým hochem, aby jí mohl nahraditi její třídu.

"Neptala jsem se svého bratra, smím-li," pravila s dívčím úsměvem, obracejíc se k Štěpánovi, jenž seděl pobouřen v koutě. Cítila, že by ho uráželo býti zapletenu do této záležitosti; proto ho čestně takto očistila. "Ale chtěla jsem se vás zeptati, zdali byste mně nechtěli laskavě pomoci k náhradě mé ztráty. Snad někteří z vás také jste ji pocítili."

V rychlosti pohlédla zkoumavě na kruh opálených tváří.

"Ráda bych věděla, chcete-li mně pomoci?"

Dva nebo tři vzpřímili se, jako hotovi k přisvědčení, ale Marta rychle pokračovala. Nechtěla býti vyrušována, pokud vše neřekla; mohla by snadno ztratiti odvahu.

"Chci vás prosit, abyste mně pomohli míti nedělní školu, nebo biblickou hodinu, nebo něco podobného. Zkusím býti učitelkou, nemáte-li někoho lepšího."

Hluboké mručení nesouhlasu, že by někdo mohl se jí vyrovnati ozvalo se a Marta se začervenala, vědouc, že to bylo míněno k jejímu povzbuzení.

"Nemůžeme to dělati jako doma na východě, ale bude to poněkud svěcení neděle a doufám, že nám to všem pomůže, abychom se stávali lepšími. Nemyslíte?"

Pozvedla oči, předloživši jim svou otázku a pomalu vstoupila krev do každého obličeje před

ní a podivný cit hnul se v jejich srdcích. Kdy si někdo o nich myslel, že by mohli býti lepšími?

"Tedy pomůžete mi?" ptala se sladkým, prosebným hlasem a pak usedla očekávajíc jejich rozhodnutí.

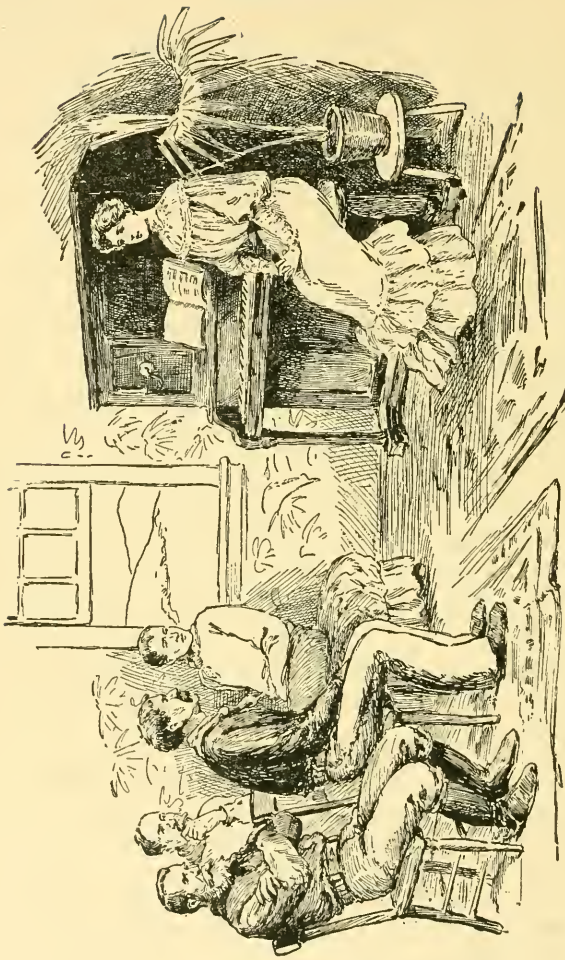

„Tedy pomůžete mi?“ ptala se prosebným hlasem.

XI.

Veliké přičinění.

Avšak takoví jako Banks se lehko nestydí. Setřásl se sebe vždy takové věci a málokdy se mu to nepodařilo. Použil ticha nastalého.

"Chlapeček jsem hodný, malý,
chodím do nedělní školy,
mám rád svoji maminku,
tatínka, učitelku
poslouchám rád, co mně velí,
proto jsem vždy tak veselý."

Prozpěvoval rychle, neunavným hlasem, očekávaje, že vše se obrátí jeho písničkou ve frašku; dále ale nepřišel, neboť silné ruce jej ze zadu uchopily a zacpaly mu ústa šátkem i byly by jej rychle vystrčily ze dveří, kdyby byla Marta nepromluvila. Byla bleda, neboť cítila, že se stala terčem posměchu; ale hlas její byl měkký a vážný. "Ó, ne tak, prosím, Filipe; nechte ho," řekla. "On to jistě už neudělá a snad mně ani nerozuměl. Jistě bych nechtěla ničeho, s čímž byste všichni ne-

byli srozuměni. Já si té věci přeji pro sebe a myslila jsem, že snad by vás to též těšilo. Stýská se mně zde tolik bez kostela."

Usedla, nemohouc více mluviti. Musí to nyní přenechati Bohu; sama učinila vše, co mohla.

Byron povstal. Nyní se mohl vykoupiti. "Ctěná slečno," začal galantně, "já sám nerozumím nedělní škole, protože jsem to nikdy nedělal; ale doufám, že mohu mluviti za ostatní, řekli, že v tomto oboru jsme vám všichni ochotně k službám. Já třeba budu seděti s knihou v ruce a jsem pro to, aby i druzí tak učinili, bude-li vám to milé. Ohledně lepšího učitele, jsem jist, že všichni se shodujeme v tom, že na šest set mil není nikoho, kdo by se vám vyrovnal, jak je vidět. A ostatně my vydržíme všechno, co vy nám uložíte."

Byla to dlouhá řeč pro Byrona, a po třikrát se mu zdálo, že je se svým uměním v koncích, když nesměl sesíliti svá slova nějakou obyčejnou kletbou.

Po celou dobu hleděl naň Filip hrozivě, drže pevně sebou škubajícího Banksa, očekávaje, že než skončí, bude snad moci všechny jednoho po druhém podobně jako Banksa umlčeti; ale Byron dopadl konečně na židli a Marta zakryla horkou tvář svou rukama, aby neviděli jejího rdění i chuť k smíchu a pláči zároveň a očekávala, co bude následovati. Divoké, veselé přisvědčení ozvalo se z pěti úst a Marta poznala, že její příležitost začíná.

"Děkuji vám," bylo vše, nač jí stačil hlas; avšak vložila mnoho citu do svých slov a muži cítili, že učinili dobrou věc.

"Začneme tedy hned," řekla Marta, skoro ztrácíc dech myšlenkou, že bude opravdu tyto hrubé, veliké lidi učiti úlohu z bible.

"Pane Byrone, prosím, rozdejte tam ty zpěvníky a zapějme "Blíž Tobě, Bože můj!" Asi jste ji už slyšeli a zpívat jistě všichni dovedete. Filipe, prosím, podejte tuto knihu svému příteli a pusťte ho, aby nám mohl pomoci zpívat," a vskutku byla tak statečnou, že se blahosklonně usmála Banksovi do malých jeho oček.

Filip vzal knihu a pustil ho způsobem, jakým by byl odkopl toulavého psa a hodil mu kost; ale na podivuhodnou řiditelku nedělní školy hleděl s rostoucím podivením.

Uměli zpívat. Ano, uměli. Z hrdel jejich řinula se řeka zpěvu, za nějž by se mnohý sbor východních kostelů nemusel styděti. S takovou chutí a dobrodružnou radostí zpívali, jakoby pásli svá stáda nebo brodili se přes silný proud; více ještě; zpívali, snažíce se býti k dobrému smutné, hezké dívce, která pro jakousi tajemnou příčinu potřebovala, aby jí tímto, pro ně příjemným způsobem prospěli.

Když při hře slyšela slova zpívaná, srdce její zaplaveno bylo nevýslovnou žádostí, aby poznali pravý význam oněch slov a mohli je z plných srdcí zpívati.

Úloha tatáž, již by byla učila téže neděle doma na východě ve třídě malých chlapců začínala velikým a mocným veršem Pavlovým.

"A protož není již žádného odsouzení těm, kteříž jsou v Kristu Ježíši nechodícím podle těla, ale podle Ducha."

Úctyplně poslouchali, když četla jasným hlasem úlohu. Však slova velmi málo se dotkla jejich myslí, když pak vykládala o vězni odsouzeném k smrti, jemuž přichází milost právě v čas, aby byl zachráněn, je pochybno, spojovali-li to se slovy čtenými; ano i to je nejisté, poznali-li ta slova, když je po vyložení smyslu znovu četla.

Mluvila prostě a zřetelně, užívajíc příkladů ze všedního života; bylať zvyklá učiti malé hochy. Ale žádný doktor theologie nemohl lépe než ona vyložiti nauky o hříchu a zadostučinění těmto mužům, jejichž životy vězely ve hříchu a jimž myšlenka na odsouzení a zatracení, zřídka nebo nikdy nepřišla.

Cítili, že se pojednou octli v jiném světě, když poslouchali; někteří se stávali nepokojnými, jiní se divili, ale přece všichni dávali pozor.

Neudělala úlohu příliš dlouhou. Její chvějící se srdce by toho nedovolilo. Bála se původně, že nebude míti dost co mluviti, aby úloha byla slušně dlouhá; když ale začala, tu potřeba duší těch, které před sebou viděla, tak se jí představila, že nalezla dosti slov pro pravdy, které jim měla ukázati.

Filip hleděl na ni s úžasem. Připadala mu jako kněžka v bílé říze, za sebou palmy a na hlavě z vlasů zlatých korunu. Když vykládala prosté pravdy, nemyslel na nic jiného, než na Hypatii s její podivnou školou staré fiosofie. Hledě kolem na tvrdé tváře jak změkly nyní něčím novým a divným, co dotýkalo se jejich citu, cítil její moc a věděl, že co činila, bylo správné; ale bál se o ni, byl žárliv, nenáviděl každého, kdo si dovolil zdvihnouti oči k jejím očím.

Jakou mocí je dovedla udržeti? Byla to pouhá moc jejího čistého ženství? Nebo kouzlo její jemné krásy? Ne, neboť to by na takové muže docela jinak účinkovalo. Byli by ji obdivovali a to otevřeně; ale nebyli by tiši a uctivi.

Ještě jiná myšlenka se vnucovala jeho mysli. Kdyby Bůh, Jehož ona káže, a jehož má za svého Otce, ukázal se tím jediným pravým Bohem, byl on, Filip odsouzen? Však tuto myšlenku zapudil hrdě.

"Myslila jsem si," řekla učitelka, "jak by bylo krásné, kdyby Ježíš Kristus byl ještě na zemi a my Ho mohli viděti. Kdyby teď vešel tam těmi dveřmi?" a ukázala na dveře, kudy všichni vešli.

Mimoděk všichni se tam ohlédli i Filip.

"Přišel by, právě tak jako chodíval k lidem za oněch biblických časů, a my bychom Mu udělali místo a všichni bystę Mu byli představeni."

Někteří nepokojně hnuli nohami. Myšlenky jejich je tísnily.

"A všichni byste viděli, jaký člověk a Spasitel jest Pán Ježíš," pokračoval sladký hlas. "Vidíte, nemohli byste jinak, než Ho obdivovati. Hned byste viděli, jak je milostiv. Doufám — myslím — že žádný z vás by nebyl jako ti, kteří volali, aby jej ukřižovali—ač jej, pravda, někdy životem svým sami křižujeme; ale kdybychom Ho mohli vidět a znát, bylo by to docela jiné. On by vás mohl povolati, abyste byli jeho učedlníky, právě tak, jako povolal jiné učedlníky, Filipa a Ondřeje a Matouše a Jana a Petra i ostatní."

Filip se začervenal i zalekl při svém jménu, nevěda. Nikdy jej nejmenovala Filipem, až dnes odpůldne a myslel, že k němu mluví. I jiní cítili se jako zavoláni; Bennett se jmenoval Petr, Fletcher Ondřej, dva z ostatních byli Janové. Touto náhodou byli ještě více dojati jejími vřelými slovy.

"A co byste Mu odpověděli?" Ustala a minutu bylo ticho v pokoji.

"Povím vám, co bych si pro vás přála." Řekla to důvěřivě. "Jest to, abyste poznali Ježíše Krista, neboť znáti Jej jest milovati Ho a sloužiti Mu. Doufám, když zde studujeme v této třídě, že si představíte, jako byste byli těmi lidmi z dávna, které On povolal; že se s Ním seznámíte a zkusíte, zda byste chtěli poslechnouti Jeho volání. Protože pokud Jej neznáte, nemůžete věděti, zda byste o Něho stáli nebo ne. Chcete se snažiti o vyplnění mého přání?"

Mnoho starostí měla o modlitbu. Nezdálo se jí správným míti shromáždění bez modlitby a zase necítila, že by se mohla modliti. Nepřipadalo jí, že by to ostatní chtěli. Původně chtěla je požádati, aby se k ní připojili v Modlitbě Páně, ale to jen pokud jich neviděla. Pak skoro pochybovala, že ji všichni umí. Rozhodla ve strachu svého srdce, že dnes vynechá modlitbu, ale nyní v nadšené chvíli poslechla touhu svoji po rozmluvě s Otcem.

"Prosím, skloňme nyní na minutku hlavy a ztišme se před Bohem," pravila a ona minutka, vyplněná těžkými tepy srdce, nevymizela z mysli přítomných mužů ani po dlouhých létech bohatých zkušenostmi.

Hrozné ticho, trapné ticho! Banks toho nemohl snésti. Všecka jeho zbabělá drzost byla vypuzena a bylo mu, jakoby měl býti souzen. Chtěl uniknouti, vypuknouti v něco směšného, ale byl držen neviditelnou Mocí a vteřiny majestátně a pomalu splývaly do nekonečné minulosti.

"Pane Ježíši, dej nám všem cítiti Svoji přítomnost zde. Amen!" ukončila Marta, jako mluvíc ku příteli.

Pak se rychle obrátila k pianu; rozpačité zraky přítomných se nezdvihaly, aby se neprozradily, že byly skloněny v modlitbě; několik jemných akkordů rozvlnilo vzduch a Martin sladký hlas zazněl v písni.

"Ó zůstaň se mnou, Spasiteli můj!"

Již se hodně sešeřilo, tak že pokoj byl osvěcován pouze ohněm z krbu, na nějž Filip chvílemi přidával jedlové suky; zář ta hodila se pěkně k dojatým, obměkčeným tvářím mužů, kteří tiše sedíce, pozorně poslouchali zpěv.

Zase několik akkordů a melodie se změnila.

Syt jsem světa, hříchy mé mne tíží,
Oči moje s touhou k nebi vzhlíží;
Poskvrněn jsem — nesmím do té říše!
Přece "pojď!" kdos volá mne tam tiše.

Tak jsem bídný! Neobstál bych jistě
Před tím bílým trůnem slávy čisté —
Však čí's ruce vztahují se ke mně,
Blíže přitáhnout mne chtíce jemně.

Jemná mezihra, jako andělská hudba, zdála se přicházeti zhůry. Marta rozuměla svému klavíru a uměla vyluzovati zvuky, jakoby z různých míst pokoje, zvuky, jež byly ohlasem jejího nitra. Posluchači napolo ohlédli se vzhůru, zda neuvidí tam vztažené bílé ruce. Sladký hlas pokračoval:

Ježíše to hlas je, který slyším,
Vztažené to Jeho ruce vidím —
On svou krví sám smyl moji vinu,
Čist jsem nyní, smím přistoupit k trůnu.

Ó, Ježíši, až Tvou uzřím slávu
V domě Otce, v nebešťanů davu,
Dejž by čisté bylo roucho moje,
Jež mně dala spravedlnost Tvoje.

Mně dáš život, jejž jsi sám vydobyl,
Když svůj vlastní za mne jsi položil.
Ty jsi nesl korunu bolesti,
Mně však chystáš věnec spravednosti.

"A teď, chcete chvíli společně zpívati?" zeptala se Marta, obracejíc se k nim v záři krbu, krásnou tvář plnu modlitby, jíž píseň končila.

"Filipe, rozsvítíte nám, prosím? Zapějme: "Pomoci Tvé každé chvíle", než odejdete."

Ve zpěvu jejich rozezvučel se příbytek zadržených citů neobyčejnou silou, že až Marna rychle se přiblížila k oknu, aby viděla, co se uvnitř děje. V úžase zůstala státi; takového divu ještě neviděla. Snad i ji bude slečinka moci očarovati, může-li dokázati, aby tito divocí lidé tiše seděli a takto zpívali.

Pak byli propuštěni.

"Příští neděle vás budu zase očekávati v tutéž dobu," pravila, usmívajíc se, "děkuji vám velmi za vaši pomoc. Bylo to tak dobré; skoro jako neděle doma. Budu míti pro vás krásné vypravování a novou píseň na příště."

Jaký zázrak! Vycházeli pokojně do hvězdné noci, tiše vsedali na koně a odjížděli. Banksův pokus o změnu nálady smutně skončil. Filip slyšel, jak rozpustilým hlasem začal prozpěvovati:

"Mám rád svoji maminku, tatínka, učitelku" a jak Bennett zařval "Nebudeš mlčet, blázne?" načež zpěv utichl.

Byron osmělil se zůstati trochu pozadu a když všichni vyšli, zeptal se s výrazem skoro opravdovým:

"Což mně nikdy neodpustíte?"

"Musíte prositi za odpuštění Toho, jejž jste urazil," odpověděla vážně. "Až se s Ním vyrovnáte, budeme přáteli."

Byron svěsil hrdou hlavu a odešel tich a zamyšlen.

Filip a Marta se obrátili a viděli, že jsou sami. Štěpánovy kroky slyšeli v jeho pokoji, pak ozvalo se bouchnutí jedné a na to druhé boty, které odhodil přes pokoj. Vidno že nebyl v dobré náladě.

Marta sesmutněla; poznala, že po celé půldne myslila více na jiné, než na svého bratra, pro něhož vlastně sem přišla. Dotklo se ho její poselství?

Vidíc Filipa, hledícího na ni, stále ještě plného podivení, změnila svůj výraz. Přistoupila k němu a dotkla se jeho rukávu.

"Nerozuměla jsem vám," prostě promluvila. "Měl jste pravdu. Měla jsem vás poslechnouti."

Pohlédl na její ručku, jež mu připadala, jakoby nebeská květina a řekl cizím, pohnutým hlasem: "Ne vy, já nerozuměl. Vy jste obdivuhodná."

XII.

"Pokusím se".

Dny plynuly v pilné práci. Podivné, malé obydlí na vršku stávalo se každou hodinou krásnějším a zajímavějším. I Štěpán se přičiňoval a zdálo se, že ho jeho práce těšila, ač několik prvých dní po nedělní škole byl rozmarný a často zamlklý. Marta nemohla poznati, zda je s jejím počínáním spokojen nebo ne.

K večeru přivábila oba mladíky, aby usedli u krbu a čítala jim knihy, jež s rozmyslem volila, vzhledem ku svým posluchačům, tak aby je mohly zaujmouti; a oni poslouchali a zapomněli na sebe a vše, co bylo kolem nich. Marta uměla tak dokonale čísti, jako uměla zpívat; žádné nářečí jí nebylo tak těžké, aby je nedovedla čísti s přirozeným výrazem. Za léta, která oba přátelé trávili zde, odloučeni od civilizovaného světa, vyšlo mnoho knih i nejlepších, po nichž byl nějaký čas shon a pak byly zapomenuty. Několik takových patřilo k oblíbeným Martiným a z těch předčítala

nyní, zatím co jinoši seděli a poslouchali, často pohnuti, mlčeli, a někdy se též rozesmáli nad dobrým vtipem.

Tak četla mnohé výborné spisy, mezi nimiž "Černá skála", pak také některé starší a občas se stalo, že Štěpán přikrýval si rukou tvář a Filip odvracel obličej od světla.

Bylo jim to oběma zcela nové, osamělým, nemajícím společníků mimo lesy, pole a němou tvář, a málo si vážící života. To byl rozmanitější život, o němž knihy ty vypravovaly, než jejich. Však podivno, že vždy, když dočtla knihu, Štěpán se stal nepokojným a odjel na svém koni a za ním zmizel i Filip. Když se vrátili — někdy téže noci, jindy až po uplynutí příštího dne — Marta nemohla rozhodnout, který z nich byl vlastní příčinou jejich odchodu, tak tížícího to její srdce.

Často vyjížděla se Štěpánem nebo s oběma a stávala se zkušenou jezdkyní. Už znala cesty v okolí a mnohému krásnému pohledu se radovala. Avšak nikdy s ní nezajeli ku stanici, na niž přijela, ani tam, kde myslela, že musí býti městečko. Kdykoli se o tom zmínila, odpovídali vyhýbavě: "Až podruhé," nebo "Až jindy". Divila se tomu, ale mlčela.

Druhou neděli očekávala s tlukoucím srdcem, bojíc se jednak příchodu své třídy a zase zároveň se lekajíc, že snad nikdo nepřijde. Avšak přišli všichni a přivedli dva jiné s sebou. Bylo docela

zbytečné, že Filip stál vzadu, připraven vyskočiti k obraně, kdyby se někdo odvážil sebe méně uraziti učitelku.

Drsní její žáci měli podivné způsoby, jsouce nezvedeni jako městští uličníci, ale vážili si krásné dívky, jež nalézala zábavu v tom, že bavila je, a poslouchali ji dosti tiše.

Když jí už tak dalece zvykli, že jim počínání její přestalo imponovati novotou, přece je těšilo, plniti její přání, pročež chovali se i nadále uctivě. Však vzdor tomu, že vše považovali za zábavnou hru, občas některé její slovo dotklo se jejich srdcí; tu pak následovalo nepokojné pohnutí nohami, sklopení očí a vyhýbání se pohledu ostatních, neboť některé věci skryté v nejhlubším nitru nikdo nesměl věděti.

Stále milejším se jim stával zpěv i vkládali celé duše do písní, které společně zpívali; nejraději měli, když jim Marta zpívala písně, které jim připomínaly dávno minulé dny v nevinnosti ztráveného dětství.

Vždycky ku konci přišlo sklonění hlavy a chvilku posvátné ticho, než promluvila Marta vroucím hlasem svou krátkou, důvěřivou modlitbu. A někdy během týdne ten nebo onen z žáků jejích zastihl se, opakuje v srdci slova, jež se modlila minulé neděle. Neužívala vždy stejných vět, neboť plynulo to vždy ze zkušenosti jejího srdce spojené s obsahem úlohy.

Filipovi navždy utkvěla v mysli její prvá mo-

dlitba— "Pane Ježíši, dejž nám cítit svou přítomnost zde". A když viděl zvelebenou světnici, zdálo se mu, jakoby zde byl přítomen "Někdo" a neměl nikdy odejíti. Když usedli večer před započetím čtení, vzpomněl si často, jak to u nich vyhlíželo onoho večera, když četli její psaní a jak se hrozil jejího příchodu. A nyní, kdyby měla odejíti, odešlo by s ní vše, co je světlého v jeho životě. Netušila toho ani a nikdy se toho ani nedoví. Tak vysoko je nad ním, jako andělé na nebi, ale její příchod byl mu jako nebeský dar. Je to možné? Že by zde chtěla zůstati a snad na dlouho? Na vždy? A což Štěpán, sedící naproti němu? Kdo ví, jaké má myšlenky, jsa chvíli zádumčivě tich a chvíli až příliš vesel?

Jednoho dne byli Filip se Štěpánem zaměstnáni opravou plotu daleko od domu. Odpůldne Marta v bílých šatech a v červeném kabátku vyšla si za nimi.

Bylo jasno a teplo, ač už na sklonku října a slunce až pálilo. Kabátek, který byl skoro zbytečný, odrážel se od podzimního okolí.

Původně chtěla si pohovořiti se Štěpánem. Měla pro něho připravená vzácná slova, která mu chtěla říci, až by se hodila příležitost. Toužila po tom, aby se oddal Pánu Ježíši. Až posud neviděla ani jediného znamení, že by byl slyšel volání Jeho, aby se stal Jeho učedníkem.

Avšak Štěpán, když jej nalezla, odpovídal jí jednoslabičně a konečně sebrav nástroje, odešel,

řka, že půjde na druhém konci pracovati. Marta viděla, že bude lépe, nepůjde-li s ním, protože nebyl naladěn k hovoru a smutně, sklamána, krátčela podél plotu k domovu. Nedívajíc se ani před sebe, ani kolem, nevěděla, že se přibližuje k Filipovi a nespozorovala ho dříve, až přišla těsně k němu.

Odložil sekeru a vzpřímiv se, s úsměvem ji vybídl, aby se posadila na dolejší, zde nyní jediné příčce plotu, který právě opravoval.

Připadlo jí, že poselství, jež nesla Štěpánovi, má dnes podati Filipovi; proto usedla.

On stál, podpíraje se o sloup a větřík vál a bral s sebou její lehké, řásné roucho, takže se jednou až dotklo jeho ruky. Pocítil velikou radost, že je mu tak blízko a vzpomněl, jak v oné tmavé noci, když přijela, tentýž větřík zavál kštici jejích vlasů do jeho tváře.

Najednou mocně se cítil puzena, aby jí řekl, že ji miluje, ale neučinil toho. Cítil, že nesdílí jeho vřelou lásku, hovoříc s ním klidně a přímo. Avšak bylo v jejich rozmluvě dnešní totéž, co v těch několika slovech tenkrát, poprvé, jež promluvili o měsíci. Ona dokonale rozuměla všemu, co řekl a on vždy vyslovil právě, co ona cítila o věcech v přírodě kolem. Tak stál vedle ní, nemysle na práci, chtěje plně užíti vzácných okamžiků její společnosti.

Hleděla přes pole do údolí, na vzdálené pa-

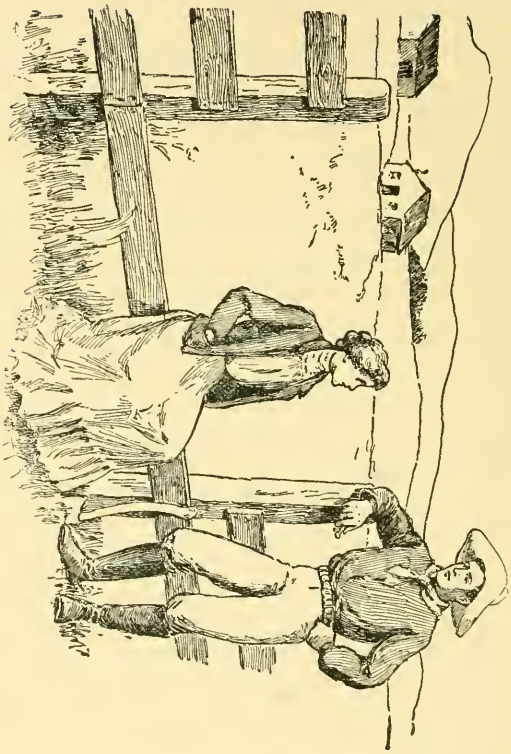

„Opustil jste domov a přátele pro tuto krásu?"

hrbky a ještě další fialově zbarvenou horu a Filip pohled její sledoval.

"Vidíte krásný obraz před sebou," řekl zkrátka, čta její myšlenky.

Usmála se.

"Opustil jste domov a přátele pro tuto krásu?"

"Ne," řekl. "Byl jsem blázen. Myslel jsem, že všechno štěstí je pouze v jediném skvostu, a ten jsem ztratil."

"O," řekla, tázavě a smutně na něho hledíc. "A když jste poznal, že tomu není tak, proč jste nešel zpět?"

"Asi, že jsem zase byl blázen," mluvil suše. Nemohl jí pověděti příčinu, proč nešel zpět.

Mlčeli několik minut, zahleděvše se na modravé hory, aniž však na nich něco viděli.

"Je jeden skvost, který nemůže býti nikdy ztracen. Je to perla. Perla veliké ceny. Rozumíte, co míním?"

"Ano, rozumím vám," odpověděl hluboce pohnut, "ale bojím se, že je to u mně nemožné."

"Ó, proč?" řekla Marta poněkud stísněným hlasem. "Nestojíte o to ani trochu? Mně se zdálo, že jsem viděla na vaší tváři výraz touhy, když jsme v neděli mluvili o Ježíši Kristu. Mýlila jsem se?"

Pozorovala ho tedy, přece jí nebyl tak naprosto ničím. Poslední neděli! Závratná radost se ho zmocnila. Zvedl ruku a těžce ji položil na

kousek jemného mušelínu jejího oděvu, který poletoval v jeho blízkosti.

"Ne, nemýlila jste se," řekl velmi vážně. "Vše, co mám, dal bych za to; ale nemohu věřiti v Krista jinak, než jako historického člověka. Kdyby to bylo pravda, a kdybych tomu mohl věřit, stal bych se Jeho otrokem. Chtěl bych Ho hledati po celém světě, až bych Ho nalezl. Ale věřit tomu nemohu. Nechci otřásati vaší vírou. Raduji se z ní. Ta činí vás požehnáním každému, s kým se stýkáte. Nermuťte se pro moji nevěru, ani se nedejte svésti k pochybnostem."

"Ó, to já nemohu!" řekla Marta rychle, rozhodně. "Nemůžete uvésti pochybnosti v mou víru v Ježíše právě tak, jako mně nemůžete vnuknouti pochybnosti o mé matce, nebo o mém otci. Vždyť jsem je znala. Kdybyste mně řekl, že jsem neměla matky a že nebyla ke mně laskavá a dobrá, usmála bych se tomu pouze a litovala bych vás, že jste jí nikdy neviděl. Ale já ji viděla a znala. Neviním vás, protože jste nikdy nepoznal Pána Ježíše. Necítil jste Jeho pomoci, ani Ho neviděl skoro tváří v tvář. Nevíte, co je to mluviti s Ním a věděti v srdci, že vám odpovídá, anebo míti Jeho pomoc v nesnázích. Vy myslíte, že si to všechno pouze myslím. Rozumím vám. Ale vidíte, já VÍM, že to není pouhá myšlenka, protože jsem to já procítila. Vy také můžete to procítiti, budete-li chtít."

"Přál bych si, abych mohl," vzdychnul Filip.

"A hledajíce mne, naleznete, když mne hledati budete celým srdcem svým," promluvila slovy Písma Marta tiše a toužebně. "A jiný slib ještě je pro takové, jako vy. Bůh věděl, jak vám bude a připravil vám cestu. "Bude-li kdo chtíti vůli Jeho činiti, tenť bude umět rozeznati, jest-li to učení z Boha—""

"A myslíte, že je to jistě pravda?" zeptal se Filip, hledě do její dychtivé tváře.

"Vím, že je to jistě pravda. Sama jsem to zkusila," odpověděla s důrazem.

Nastalo na chvíli ticho, přerušené pouze šepotem zmírajících listů.

"Nechopíte se těch slibů a neužijete jich, jako úpisu bankovního, který slibuje, že vám zaň bude vyplacena jistá suma? Nevyzvednete si to, co vám je v nich slíbeno? Neuděláte to—Filipe?"

Ode dne prvé nedělní školy nepojmenovala ho takto—až teď zase. Tenkráte to bylo jako zadostučinění za to, že jeho rady neposlechla. Po té se vrátila k formálnímu "pane Earle", když ho musila jmenovati. Byl hluboce pohnut.

"Jak?" řekl tiše.

Martě se přerušil dech na okamžik; cítila, že přichází vyplnění jejích modliteb.

"Jen Ho začněte hledat celým svým srdcem, jakobyste věděl, že někde je. Ještě jste Ho nikdy nezkoušel najíti, viďte že ne?"

"Ne."

"Tak to zkuste. Poklekněte dnes večer a povězte Mu všecko, co cítíte, jako jste to mně řekl. Mluvte k Němu tak, jakobyste Ho viděl před sebou. Možná, že neucítíte hned Jeho přítomnost; ale znenáhla, až celé vaše srdce bude zaujato, tu Ho poznáte. On se vám dá poznat takovým způsobem, abyste byl jist o Něm. I jinak Ho hledejte, jakkoli chcete — ovšem že přiměřeným způsobem; neklaďte váhu na to, aby všechny vaše rozumové námitky byly uspokojeny; neboť až Jej poznáte z blízka, budete míti proti všemu rozumování své přesvědčení, své "vím". Zkuste ale nejdříve mluviti k Němu, to je nejkratší způsob, jak Ho nalézti."

"Ale není to pokrytectví, mluviti k Někomu, v koho nevěřím, o Jehož bytí nemám jistoty?"

"Není; neřekl jste, že byste Ho chtěl najíti? Je to jako sáhnouti po tom, čeho vaše srdce žádá, právě tak, jako pohané dělají."

Filip se zarděl.

"Myslíte si, že jsem pohan," řekl s výčitkou.

"Ne, Filipe, jste pouze Boží dítko, jež se ztratilo ve tmě. Ráda bych, abyste se k Němu vrátil."

"Ale, což když to udělám a nic z toho nebude? Pak vy budete sklamána."

"Jak to s tím souvisí?" řekla s posuňkem jakoby odmítala každou takovou myšlenku; "a něco z toho jistě bude. Ještě nikdy se nestalo, když duše takto přišla k Bohu, že by z toho nebylo nic.

Ostatně můžete učiniti ještě více. Ten druhý slib. ‚Bude-li kdo chtíti vůli Jeho činiti'. Až přijdete k Němu a povíte Mu, že byste Ho rád nalezl, ale nemůžete věřit, a že byste rád plnil Jeho vůli a požádáte Ho, aby vás jí naučil, tu pak směle dejte se do činění Jeho vůle. Tím, že budete dělati to, co on by chtěl, dostanete se blíže k Němu. Což tedy, půjdete k Němu dnes a všechno Mu povíte? Pokusíte se dnes najíti Jej, ano?"

Filip stáhl svůj klobouk hlouběji do čela a hleděl na červenající se nebe. Slunce se sklonilo na obzoru za jejich rozmluvy a vzduch se ochladil. Marta, majíc svůj kabátek ani toho nepozorovala. Čekajíc tiše, modlila se, než Filip odpověděl.

Konečně se otočil k ní a usmívaje se vážně, odpověděl, vztahuje k ní pravici.

"Pokusím se."

"Celým srdcem?" ptala se Morta, podávajíc mu svou malou bělounkou ruku.

"Celým srdcem," řekl, hledě jí uctivě do očí a tiskna její ruku.

Rychlým stisknutím dala mu Marta na jevo, jak tomu byla ráda.

"Já též budu Jej dnes prosit," řekla tiše.

Srdce Filipovo okřálo. Toto byla svatá úmluva.

Sebral své nástroje a dali se na cestu k domovu. Kráčeli v nastalém soumraku pomalu a nemluvili již mnoho. Oba mysleli na to, co hovořili před tím a co si slíbili. Stačilo nyní tiše jíti spolu

a vědčti, co právě mezi nimi se stalo. Štěpána cestou neviděli. Asi vešel do domu dávno před nimi.

Avšak když přišli domů a hotovili se k večeři, ještě tu nebyl a Filip vyšel zavolati ho.

Marta poslouchala jeho volání, silné, hluboké, plné, v němž slyšeti bylo vážný účel, takže by mu těžce odolal ten, jejž volal. Vzdalovalo se znenáhla a ona myslela, že šel hledati jejího bratra až na místo, kde pracovali. Čekala dlouho u dveří a když nepřicházeli, vešla do domu a připravila si knihu, z níž jim dnes chtěla předčítati.

Marna udržovala v kuchyni večeři teplou.

Náhle se ozval zvuk koňských kopyt rychle ujíždějících po silnici. Marta přiběhla ku dveřím a hleděla ven. Na západním nebi již málo zbarvením červánky jen na okamžik spatřila silhouettu jezdce bez klobouku, uhánějícího tryskem. Pak zmizel.

Náhlá bázeň naplnila její srdce. Chytila se za hrdlo a vběhla do kuchyně.

"Marno!" volala naléhavě, "byl můj bratr doma, než jsme přišli?"

Stařena potřásla hlavou.

"Bratr rychle pryč, před soumrakem," řekla mrzutě, jakoby se jí nechtělo mluviti.

"Mluvila jste onehdy, jakoby bratři pili. Povězte mně pravdu, víte-li o tom. Chodí můj bratr mezi opilce?" Chytila křečovitě rámě stařenino, že jí to muselo boleti.

Žena stiskla rty a zamračila se vzdorovitě. Neodpověděla.

"Řekněte mně honem," zvolala Marta, rozčilením dupnouc; "pijí oba? Chodí píti, když najednou odjedou? Řekněte pijí oba?"

"Ne," přišla rychlá odpověď. "Ne oba pijí. Jeden hodný. Dost hodný. Stará se — vodí domů druhého. Moc hodný člověk."

"Který?"

"Ten veliký hodný."

"A můj bratr pije?" ptala se Marta už skoro jista, že ví. "Odpovězte."

Stařena přisvědčila se svěšenou hlavou. Vypadalo to, jakoby cítila zodpovědnost.

Marta pustila její rámě, které až dosud pevně držela a zůstala krátkou chvilku státi s rukou na srdci, příliš polekána, aby mohla plakati ano i modliti se; však srdce její čekalo na Boha, že jí dá vědět, co má učinit. Pak rychle jako sama myšlenka otočila se, chytla svůj červený kabátek a běžela do stáje.

Stařena chtěla něco potěšného říci, ale už zmizela ve dveřích. Kulhala za ní v nejasném vědomí, že by ji měla chrániti. Nalezla ji ve stáji s bledou rozhodnou tváří, zaměstnanou přeskami sedla. Dvě prázdná oddělení vedle zbývajícího koně utvrdila její strach.

Kůň, který zde zbyl, byl nejhorší, nejlepšího vzal Filip na svou noční honbu. Marta na něm nikdy ještě nejela, ale neměla času mysliti na to.

"Zapněte tuhleto," poroučela, když Marna vešla a sama držela lucernu, kterou Filip zanechal rozsvícenu.

"Slečinka ne sama pryč," žadonila Marna, vyplniv ši rozkaz. "Slečinka se ztratí. Veliký člověk najde bratra. Přivede. Slečinka doma s Marnou."

"Musím," řekla Marta, s přídechem zoufalé odhodlanosti. Vyšvihnula se do sedla, ani nepomyslíc, že je to na ni příliš vysoko, a že toho nedovede.

"Podejte mně svítilnu," kázala a Marna poslechla třesoucí se rukou; slzy z dávno vysušených studánek stékaly jí po vrásčitých tvářích.

Starý kůň, v nějž přešel duch jeho velitelky, vykročil, frkaje, jakoby cítil boj ve vzduchu cestou, kudy odešli oba druzí. Tolikráte tudy jel, že ani jiného směru neznal.

Marta seděla pevně, držíc v jedné ruce svítilnu i uzdu a snažila se myslet a modliti se; noční větérek divil se, když jí zavál do tváře a poznal ji, pak se otočil a letěl vedle ní, jako strážce.

XIII.

Jízda o život.

Marta úplně zapomněla na vše, čeho se jindy jedouc koňmo bávala; že by kůň mohl klopýtnouti, nebo se leknouti, takže by se svezlo sedlo a ona spadla. Ani tma ji neděsila .

Někde blízko zde otvírala se hluboká propast při samém okraji cesty. Už musí býti u ní a každé chvíle mohly by nohy koni uklouznouti se srázu. Ale srdce se jí nechvělo. Otec bdí. Ona musí najíti bratra.

Nevysvětlitelnou mocí byla puzena, aby šla sama a nečekala, až ho najde Filip. Sama chtěla viděti, v jakém je Štěpán nebezpečí. Konečně také možná, že se strachovala o Filipa. Bylo pravdou, co řekla Marna? "Veliký nepije." Ó, jaká by to byla útěcha, kdyby to jistě věděla! Jakou silnou věží by jí pak byl!

Jela, modlila se a důvěřovala a tak minula nebezpečné místo, které Filip raději objel a dosáhla hlavní cesty jen o málo později než on.

Měsíc, tenoučký srpeček objevil se na obzoru jako jemný zbytečný pro dnes ornament, neboť světla dával příliš málo.

Marta byla by ráda dohonila Filipa, nebo alespoň ho spatřila, aby mohla jeti za ním. Nechtěla, aby ji příliš brzy spozoroval, nebo jistě by ji poslal zpět — a to ona nemohla. Poháněla koně a za chvíli zaslechla před sebou klusot i spatřila temné obrysy jezdce.

Znenáhla octla se na lávce vedoucí přes nějakou černou hloubku; pohlédla dolů a hrůzou zavřela oči. Vrátit se bylo pozdě, neboť lávka byla úzká a prohýbala se děsně pod tíží koně.

Marta zadržela dech, jakoby tím ubylo její tíže a neosmělila se ani mysliti, pokud necítila pevnou půdu pod nohami svého koně. V tu chvíli ozval se za ní třesk, jako by se obrovský strom zlomil a pak padalo cosi drobnějšího dolů dlouho a daleko.

Kdyby lávka byla jen o stopu delší, nebo kůň kráčel trochu pomaleji, i kůň i jezdkyně byli by nyní leželi v temné hlubině. Lucerna jí vypadla z třesoucí se ruky na silnici; a kůň polekán minulým nebezpečím, které dobře cítil, běžel k cíli, kam byl zvyklý z dřívějších let, než příkoupen byl třetí kůň, který nyní toutéž cestou své pány nosil.

Lávka, po níž Marta přejela, nebyla již od delšího času používána a před vchody jejími bylo postaveno zábradlí, které buď že starý kůň překročil nebo někdo odnesl a upotřebil k něčemu jinému. Filip jel po novém můstku jen několik kroků od sbořené lávky a ani netušil, že za ním někdo kluše a nachází se v hrozném nebezpečí.

Zaslechl též silný třesk a padání předmětů a po té i kvapné zvuky kopyt. Zastavil svého koně, divě se, kdo by tudy jel v této době. Pomyslel si, že snad Štěpán jej chtěl oklamati a jel jinudy, aby ho minul; avšak hledě upřeně, neviděl než tmu a slyšel dusot koňský, který ale nebyl po způsobu Štěpánovy jízdy. Jel tedy dále; za chvíli opět již takřka zastavoval, jakýmsi citem puzen, aby počkal, až ho jezdec dojede.

Však již objevila se před ním světélka z městečka. Za několik minut bude u cíle. Z oken a dveří hospody lila se zář a bylo skoro už slyšet cinkání sklenic a strkání židlic po dřevěné podlaze. Přece zastaví, neboť jezdec byl už velmi blízko.

V tom zaslechl v noci své jméno pronesené polekaným hlasem jako zaštkání, jakoby ten, kdo volal, už neměl více dechu, než pro to slovo "Filipe!"

Zůstal na místě státi a když se kůň přiblížil, viděl, že nese bílou postavu, až i poznal dívku, její obličej bílý jako oděv, vlasy úplně jízdou rozpuštěné, bez klobouku.

Jen jedno slovo promluvil.

"Marto!"

Nikdy ji ještě nejmenoval, když s ní mluvil. Ani nevěděl, jak se to nyní stalo. Však ona jej dobře zaslechla, vzdor svému strachu; i cítila, že jí to dodávalo odvahy a obnovovalo její sílu.

"Nestůjte; jeďte dále!" volala spěchajíc ko-

lem něho, takže byl nucen jeti s ní. "Neztrácejte času. Vím už všechno. Pospěšme jen!"

"Ale Marto, vy přece nemůžete jíti!" volal natahuje ruku, chtěje chytiti uzdu jejího koně. "Proč jste se vydala? Jak? Nemožno! Že jste přejela starou lávku?!"

"Propadla se hned za námi," hrozila se dívka. "Ale na to není času teď. Jsem tu. Zpět nemohu

Stála v měkkém bílém rouše s rozpuštěnými vlasy, ruce majíc vztažené.

sama a vy se též k vůli mně nesmíte vrátit. Pospěšme vysvoboditi Štěpána!"

"Ale vy tam nemůžete jít. To není pro ženu."

"Půjdu, Filipe, vysvobodím svého bratra. Bůh je s námi. Není žádného nebezpečí." Její chtění přeneslo se na starého koně a než se Filip nadál, již letěla k hospůdce daleko před ním.

V okamžiku ji dohonil; mluviti nebylo možná při prudké jízdě a světlo ze dveří bylo už před nimi. Koně znali cíl a činili se, aby ho dosáhli. Zastavili před otevřeným oknem, z něhož vycházel hrubý chechtot do tiché noci zároveň se špatnými slovy a kletbami. Marta pohleděvši, hned spatřila, koho hledala. Stál u nálevny a plnou sklenici zvedal k smějícím se ústům.

Přestala mysleti na své rozpuštěné vlasy a drsné muže, jichž tam bylo plno, sesmekla se s koně, odhodila uzdu, a běžela k otevřeným dveřím, z nichž veliký pruh světla se rozléval do tmy.

Jako Nemesis objevila se před jejich užaslýma očima a někteří, kteří se už hodně napili, mysleli, že anděl Páně přišel, aby je zabil.

Stála v měkkém bílém rouše s rozpuštěnými zlatými vlasy, ruce majíc vztažené a jen místy probleskoval pod zlatem vlasů její hedvábný kabátek, jako plamen v jejich záři.

Jediným pohybem byla u bratra a vyrazila mu z ruky číši, z níž právě pil; pak se otočila k ostatním a pohlédla na ně dlouze, pohledem plným

smutku, lítosti i odsouzení. Její třída nedělní byla tu do jednoho a stáli tu všichni zahanbeni. Nebyli ještě opilí, neboť mnoho snesli.

Nepromluvila ani slova, jen pohlédla na každého zvláště, pak se otočila a odtáhla s sebou bratra.

Filip ji chtěl zadržeti, když seskočivši s koně, letěla k otevřeným dveřím; ale jakoby byla ze vzduchu, uklouzla před jeho rukou, a jemu nezbylo, než postaviti se za ní a býti hotov brániti ji na život a na smrt, bude-li potřeba.

Však nebylo. Jako prchá tma, objeví-li se světlo, tak smělost všechny opustlila před ní; ani Banks neodvážil se slova nebo úsměšku na její účet.

Štěpán mimovolně ji následoval ven. A nikdo jim nevstoupil v cestu ani na ně nevzkřikl, když jej odváděla do tmavé noci k Filipovi. Vypadalo to, jakoby Boží posel byl vešel do hospody a odnesl Štěpána a každé duše přítomné dotkl se plamenným pohledem.

Když dusot kopyt našich jezdců nebylo více slyšeti v osvětlené hospodě, kdež nikdo potud ještě nepromluvil, každý přítomný tiše sebral se a odešel sám o sobě. Místnost byla za chvíli prázdna, mimo dva nebo tři staré piják, kteří ani nevěděli, co se děje. Nalévač proklínal děvče, které svým objevením se zkazilo celý výdělek dnešního slibného večera. Brzy zavřel okenice a zhasl světla.

Oni tři jeli beze slova a pomalu. Štěpán napřed se svěšenou hlavou. Hněval se nebo styděl? Marta s Filipem jeli vedle sebe němi po celou cestu. Jednou Filip podíval se na ni a viděl její bílý obličej a oděv jakoby svítily tmou. Zdálo se mu, že se chvěla a tiše svléknuv svůj kabát, připjal ho kolem jejích ramen. Zvedla ruku k protestu, ale cítíc, že by to bylo nesnadné, usmála se mdle a nebránila mu.

Slov nepotřebovali.

Když se přiblížili k místu, kde poprvé zaslechl její jízdu za sebou, vzal její studenou ruku, která spočívala mdle na sedle, do své silné teplé ruky a nepustil jí více. A zase se nebránila, jen vděčně stiskla jeho ruku.

Když přišli domů, nevypukla v pláč a nepověsila se Štěpánovi na krk, prosíc, žadoníc, nebo vyčítajíc. Byla příliš moudrá a její bolest příliš hluboká na to.

Přiměla ho, aby ulehl na pohovku blíže krbu. Pak mu přinesla silnou kávu, kterou měla Marna připravenu a za chvíli jej pobízela k chutné večeři. Však když se schýbla k němu s otázkou, zdali se chce posadit, spatřila na jeho tváři slzy, které se snažil ukrýti. Tu jej políbila a poklekla a sklonivši hlavu blíže jeho hlavy, modlila se: "Ó, Pane Ježíši, vysvoboď mého bratra!"

Zase ho políbila a přitáhla k němu malý stolek s večeří, aby mohl jísti, kdyby chtěl, a šla připravit něco pro sebe a Filipa.

Bez jediného slova předhůzky odešel Štěpán o něco později do svého pokoje i ulehl s pocitem bídnosti, jakého před tím nepoznal za svého veselého, bezstarostného života. Palčivé otázky, které by nikdy nebyl připustil, draly se do jeho mysli. A stále slyšel, nemohl neslyšeti, hlas své sestry na druhé straně tenké příčky, modlící se za jeho spasení.

Po celou noc bojoval se dvěma duchy, kteří o něho zápasili; démon, jenž volal po ostrém nápoji, probuzen několika kapkami, které přešly jeho rty, než mu byla sklenka vyražena z ruky; a duch Svatého Božího, který jej chtěl míti pro věčnost.

Příští ráno po snídaní seděl sklíčeně u krbu. Mladá tvář jeho nesla ostře narýsnuté stopy útrap minulé noci. Smutně se podíval na sestru, když přišla a zastavila se u něho.

"Nejsem toho hoden," řekl. "Nejlépe by bylo, kdybys mne zanechala."

"Nezanechám tě, Štěpáne, až budeš spasen," odpověděla.

Vzal ji za ruku.

"Jsi dobrá sestra," řekl. Nic více, však ona cítila, že od této chvíle nebude se protiviti jejímu snažení pro jeho dobro.

Po několik dní bylo mu, jakoby ji nemohl spustit s očí; následoval ji, kamkoli se obrátila a zavřel-li oči, viděl ji se zlatolesklými vlasy jako anděle milosrdenství, jenž mu přišel přinésti spásu.

V neděli Marta pochybovala, že bude míti někoho ve třídě mimo Štěpána a Filipa. Srdce její bylo obtíženo — doufala více než sama tušila, že jsou vedeni blíže ku Kristu. Nyní všechny naděje se rozprchly. K čemu bylo, že se s nimi modlila, jim ze srdce vykládala a zpívala? Jací to byli lidé, že chladně mohli se dívati, ano pomáhati ku sklesnutí svého druha? Od té doby, co sem přišla, pozorovala a litovala nízkého morálního stavu této krajiny, ale až od svého vstoupení do hospody teprve pochopila, že na nikoho nemůže s ničím počítati. I o Filipovi musila pochybovati. Jak mohl býti jiný, jsa jedním z nich.

Filip nezměnil se následkem její důvěrnosti za noční jejich jízdy. Byl stále tímtéž klidným, uctivým gentlemanem; pouze jeden rozdíl byl — jejich slib; kdykoli se na ni podíval, vždy oči jeho zdály se ujišťovati ji, že nezapomněl.

Však v určitou dobu všichni žáci shromáždili i usadili se, jako obyčejně, leda snad trochu chlubněji než jindy.

Marta je vážně přivítala. Že přišli — to nebylo vše. Marna jí právě před obědem vypravovala o cirkusu a nalíčené paničce, která měla tančiti té neděle v hospodě.

"Dnes muži ne k slečince," řekla. "Jest-li ano, ne dlouho. Vidět tanečnici."

Ó, jak ji zabolelo srdce. Co je platno vše její snažení, když sotva že odejdou od ní, obrátí se k takovým věcem.

Ruce se jí třásly, když hrála, a volila spíše měkké, naříkavé melodie. Zpěv sám byl slavnostní, ale stlumený dnes.

Přikročili k úloze a Marta přečtla ji z Písma; pak ale odloživši Bibli, pohlédla na své žáky zarmoucenýma očima, jimž slzy nebyly cizími. Celá postava její jevila beznadějnost.

"Přišli jste, protože jsem vás žádala, abyste mně nahradili Nedělní školu, které jsem postrádala; ale já se bojím, že jsem vám samým tím neprospěla, nýbrž spíše vám ublížila," řekla hlasem plným sklamání.

"Po mnoho týdnů již jste se učili o Ježíši Kristu. Pověděla jsem vám, jak vás miluje a že nezdráhal se opustiti svůj nebeský domov a přijíti na zemi, aby vás vysvobodil od hříchů a mohl vás pak vzíti k sobě do svého domova. Vám ale na tom, zdá se, nic nezáleží. Poslouchali jste, abyste mně udělali radost a docela nic jste neudělali Jemu k radosti, mému nejdražšímu Příteli. Jdete stále špatnou cestou. Chodíte tam, kam On nechce, abyste chodili. Snad se někteří z vás připravují, že půjdou do takového místa hned po skončení naší úlohy. Ukazovala jsem vám pravou cestu, ale vy jste zvolili nepravou. Mnohem lépe bylo by pro vás, kdybyste pravé neseznali, než takto, kdy ji znáte a nejdete po ní. Je to chyba moje. Snažila jsem se ukázati vám co možná nejlépe Ježíše Krista lásku a milosrdenství, ale vám je to lhostejné."

Rty se jí třásly a musela se odvrátiti, aby zakryla slzy. V úzkostech probděné noci a dny plné rozčilení účinkovaly na její nervy. Nemohla pro okamžik přemoci svůj žal. Přikryla tvář svou oběma rukama.

Nastalo hluboké ticho. Pak zvedl se Bennet, s bílými víčky a červenými vlasy. Tvář jeho měnila barvu při řeči, ale hlas jeho zněl opravdově: "Slečno", řekl, — tak ji jmenovali, hovoříce o ní a vyslovovali titul onen s jakýmsi přízvukem úcty, — "my jsme sprostí lidé a hezky o nás mluvit ani nikdo nemůže, ale tak špatní nejsme, abychom byli nevděčnými. My jsme vám slíbili, že tuhleto budeme držet a to také budeme. Já nevím, co vlastně od nás chcete a myslím, že ostatní také nevědí; ale povíte-li nám to, tak to uděláme. Myslíte-li tím pití, tak zavřeme hospodu, ač to bude pro mnohého z nás suché živobytí bez ní. A jest-li to je ta tanečnice, tak půjde-li jediný z nás odtud podívat se na ni, nepůjde bez kulky v těle."

Umlkl a držel zbraň namířenou před sebou. Banks uleknut ucouvl a vzpamatovav se, zasmál se nervosně; avšak ostatní se pevně dívali na Bennetta, mlčením jevíce souhlas. Tento porozuměl tomu tak a zastrčiv revolver, pokračoval ve své neobyčejně pracné řeči:

"Že jsme k Někomu se zachovali lhostejně, na to jsme ani nepomyslili. Jsme už takoví. Poslouchali jsme vás uctivě, když jste o Něm vypra-

vovala a ani nás nenapadlo ptát se, je-li to všechno tak. Ale nevyznáme se v Nedělní škole a nevíme, co máme dělati. Kdybyste nám to všechno vysvětlila, snad bychom to pak lépe dovedli.“

Marta obrátila své slzami lesklé oči na mladíka a řekla vážně:

“Chci, abyste byli jako On, pane Bennette, abyste žili jako On, abyste Ho milovali a stali se Mu podobnými. To On chce. Proto vám poslal své poselství.“

Bennett zůstal hleděti na ni v rozpacích nad hrozným rozdílem mezi Tím, o Němž byla řeč a sebou samým.

“Kdybyste mne zabila, tak vám nerozumím,“ odvětil vřele; “ale vysvětlíte-li nám, co od nás chcete, tak to všichni zkusíme udělat.“

Toho večera je až pozdě propustila; prodloužila úlohu i zpěv a pak jim ještě četla povídku plnou života, lásky a spásy.

Poslední píseň zpívali opravdově svými výbornými hlasy:

”Tak jaký jsem, ač nemám nic,
však že mi krev Tvá kyne vstříc
a že mne voláš stále víc,
Beránku Boží, k Tobě jdu.”

Všichni ještě byli přítomni. Nikdo z nich se nevykradl ven, aby se súčastnil reje ve vsi. Banks i kdyby chtěl, neosmělil se.

Marta je žádala, aby slova ta zpívali jako modlitbu a každý z nich díval se do knihy a na některých tvářích objevovala se nová snaha.

Pak do hvězdnaté noci vycházeli tiše, dříve každý z nich se zastaviv a potřásl rukou, kterou jim Marta podávala, stojíc ve dveřích. To bylo poprvé, co ji znali. Mnohý byl neobratný při tom, však u všech to bylo slibem do budoucna.

Posledním byl Byron, se sklopenýma očima. Nevěděl, zda s ním neučiní výminku a on nebude smět dotknouti se její liliové ruky.

Zastavil se před ní rozpačitě, což bylo zcela nové u něho.

"Přijmete mého Krista i za svého?" řekla, hledíc naň a chápajíc jeho rozpoložení.

"Kdybych věděl, jak," řekl zlomeně.

Tu vztáhla se její ruka k zpečetění jeho slibu vřelým, přátelským stisknutím a Byron vyšel ze dveří s novým pocitem cti ve své hrudi.

Obrátila se zpět do domu s vyjasněnou tváří. Štěpán stál za ní a skloniv se, políbil ji na čelo, a jako by byl jen proto přišel, hned odešel do svého pokoje a zavřel za sebou.

Marta octla se sama s Filipem.

XIV.

Nový host.

"Přemýšlel jsem," promluvil Filip, obrátiv se k ní od krbu, do nějž byl hleděl, "jakou že má cenu nevěra. Skutečnosti nemůže změnit. Chci ji opustit a přijmout vašeho Krista. Není-li Ho, ničeho neztratím — je-li, vše získám. Ještě dnes se o to pokusím, zdaž bude i mně Spasitelem."

Řeč jeho byla slavnostní, jakoby slib vížící na věky; dívka hleděla na něho jasně a jas ten objevil se i na jeho tváři.

Když se toho večera octnul ve své komůrce a zavřel dveře, poklekl. V srdci cítil podivnou radost; pozorovalť, že zmizel u něho odpor k modlitbě, ano že touží splniti svůj slib a začíti nový život.

"Ó, Kriste!" šeptal, toužebně vztahuje paže, jakoby chtěl zasáhnouti a přitáhnouti, po čem srdce jeho prahlo, "Kriste, přijď ke mně! Ukaž se mně! Dej mně věděti, že jsi zde přítomen. Nedopusť, abych pochyboval! Přijmi mne, ač ne-

mám žádné ceny. Přijď, ó, jen přijď ke mně! Ježíši! Pane Ježíši! Buď mým Spasitelem!"

Takto by se nebyl modlil, než poznal Martu. I kdyby se byl chtěl modliti, nebyl by mluvil k Ježíši Kristu. To bylo vlivem jejího prostého vypravování o Něm každé neděle. Byl by mluvil k Bohu vzdáleněji, méně naléhavě a přirozeně by byl neobdržel tak brzy požehnání.

Kdosi řekl, že v modlitbě duše vrhá se na šíji samého Boha.

Filip předložil duši svou Bohu a jemně, jakoby jej Boží náruč obejmula, do duše jeho vstoupilo vědomí přítomnosti Pána Ježíše.

Když jednou v neděli zpívali, jak sladce zní jméno Ježíš, Filip ohrnul ret nad takovou sentimentálností; jak by mohlo býti drahým jméno někoho, koho člověk ani nezná, třebas že věřil, že kdysi existoval.

Však v této chvíli, na úsvitě jeho nového zrození pojednou cítil, že jméno Ježíš je mu sladké. Nevěděl, jak se to stalo. Opakoval je z počátku slabě, boje se, aby nesetřel jeho sladkosti, ale pak stále důvěřivěji, podle vzrůstu radosti své duše. Je to tedy přece pravda; přítomnost Pána Ježíše je možno cítit právě tak, jak Marta mu povídala.

S pocitem nevypravitelného pokoje konečně ulehl a než zavřel oči k spánku, zašeptal:

"Děkuji Ti, že jsi sem poslal — Martu!" jméno její vyslovuje zvolna a úctyplně.

Filip a Marta nehovořili o podivuhodné změně Filipova srdce; přece si ale porozuměli a porozumění to činilo, že oči jejich zářily radostí když na sebe přes pokoj pohlédli, a Martino srdce pělo vítěznou píseň, když konala svou domácí práci. Až za několik dní osmělil se Filip pověděti jí, že modlitba, kterou mu slíbila, začíná již se vyplňovati a že vidí, kterak vše, co kdy mluvila, je pravdou.

Dny míjely jako vždy jindy s tím pouhým rozdílem, že Filip i Marta pilně střežili Štěpána Večer trávili všichni u krbu, Marta četla a mladíci zabývali se při tom většinou drobnými pracemi, jichž jim dostatek dovedla vynajíti.

Od dobrodružné noční cesty stala se dobrou jezdkyní, odloživši všechen strach,a tak jezdili všichni tři spolu po krajině, užívajíce svěžího, čerstvého vzduchu, zatím co se zima blížila.

Asi v ten čas objevil se v krajině mladý kazatel, který se na svém prvém místě roznemohl a hledal na západě zotavení. Byl to mladík opravdový, prostý pošetilých náhledů a brzy si ve svém novém domově získal přátele v lidech, s nimiž se stále stýkal. Přál si, aby jim mohl prospěti, ač sám sobě přiznával, že není pro ně mnoho naděje Ku kázání necítil dosti tělesných sil, i kdyby jinak bylo možná uspořádati nedělní shromáždění. Zde na blízku nebylo církve a on jezdě koňmo, mnoho přemýšlel, mnoho se nasmál i mnohému se naučil od drsných mužů, od nichž i všelicos

musil snésti, jsa pro ně příliš "jemný panáček", co do vzhledu i způsobů.

Jednou se vyptával hospodáře, u něhož bydlil, je-li v kraji někde nějaké shromáždění? Alespoň nedělní škola! Jistě zde musí býti alespoň nějaký křesťan.

Ten, jehož se tázal, byl Banks. Tento stával se stále méně oblíbeným u členů nedělní třídy jež se scházela u slečny Marty, protože byl proti zásadám, kterým ona učila a když ostatní se smlouvali, že upustí od pití a karbanu, on hájil pevně své právo k setrvání při tom, co se mu líbí. Asi dvakrát se pokusil zdvihnouti odpor proti krásné kněžce, ale bezvýsledně. Cítil, že sláva jeho přešla a bylo mu jako sladkou pomstou, že mohl svým způsobem hosti vypravovati o Nedělní škole.

Měl vlohy k napodobení a jistou schopnost, již jmenoval humorem. Obojího užil při vypravování a výsledek byl, že pan Owen představil si nedělní školu v ne právě nejlepších barvách. Nepostrádaje soudu o povaze Banksově, nepokládal přece vše za čistou pravdu a když tento ho vybídl, aby tam šel s ním v neděli, rozhodl se, že půjde. Myslel, že bude míti tak příležitost studovati ony lidi a zvěděti, jak by na ně mohl míti vliv. Ostatně bylo to jediné shromáždění v celém kraji.

"Ale musíte se podle toho obléci, aby hoši nepoznali, že jste kazatelem, ti by vám posvítili,"

řekl Banks. "Nestrpí takového panáčka mezi sebou. Učitelka by se lekla, že jste přišel rozbouchat schůzi a Earle by vás mohl chytit za límec a vystrčit zadními vrátky."

Kazatel se divil, jaká že to může býti Nedělní škola, a v neděli za zpěvu prvé písně vešel s Banksem a oba tiše usedli. To chtěl Banks, aby přišli, až budou všichni zaměstnáni, nikdo nebude míti času všimnouti si nováčka.

Kazatel s podivením hleděl na krásu a vkus v příbytku, ale pak pohled jeho byl upoután dívkou, oděnou v měkkém bílém rouše, předsedající pestrému shromáždění. S drsných tváří shromážděných žáků vracely se jeho oči s obdivem stále k jejímu čistému profilu.

Ač měl na sobě pasácký oděv, Filip hned spozoroval podle jeho způsobů, z jakého světa přišel. Stáhnul obočí, skoro jako za dřívějších časů, když se mračíval a pozoroval jej skrytě, žárliv na pohledy, jež vysílal k Martě, žárliv i na jeho hladké způsoby a úsměv, když přijímal od Bankse zpěvník otevřený na stránce, kde se zpívalo. Až teprve několikráte opakované jméno "Ježíš" v písni dotklo se jeho srdce a rozezvučelo onu strunu v něm, jež jásala radostí nade jménem jeho Mistra a on poznal, že se ho zmocňuje hříšný cit proti cizinci. Ó, tento byl jiný nežli ostatní a Marta to také asi hned uvidí.

K svému štěstí Marta neměla času prohlížeti si příchozího až po úloze; jinak by byla zmatena.

Dychtivá její touha, aby muže ty přivedla blíže Spasiteli, dávno přemohla její bázeň z nich; kdyby ale byla věděla, že mezi posluchači je cele již opeřený kazatel, nedávno hotový s dlouhými bohoslovec'kými studiemi, byla by se chvěla a zadrhovala by v řeči, ano snad by nebyla ani nalezla poselství pro svou třídu.

Prošla vše jako jindy i s tajemnou chvilkou ticha, po níž přišla prostá, vroucí modlitba; a mladý kazatel pozoroval, že jsou ještě věci, kterým se pro svá kázání může naučiti, ale kterým se nevyučuje v seminářích.

Seznámila se s ním, když byl podávám čaj se zákuskami. Poznala, že je z jejich kruhů a srdečně ho uvítala.

Byl malé a slabé postavy. Proti Filipovi a Štěpánovi i ostatním připadal Martiným očím nepatrným, neboť zvykla vídati obrovské postavy. Když se jí ptal, smí-li zase přijíti, vzpomněla si, že by jí úloha její nebyla připadala tak hroznou na poprvé, kdyby její žáci byli takto vypadali. Rozhodně odmítl její žádost, aby pomohl vyučovati. Lékař mu všechnu takovou činnost zapověděl. Děkoval Martě za pomoc, již mu její škola poskytla. Později si vzpomněla, že na ni učinil dojem, jako že také potřebuje pomoci. Neměl vědomí osobního přátelství Ježíše Krista, které jí bylo tak drahé.

Radovala se z jeho přítomnosti jakožto křesťana, doufajíc, že jí v práci bude moci pomoci a

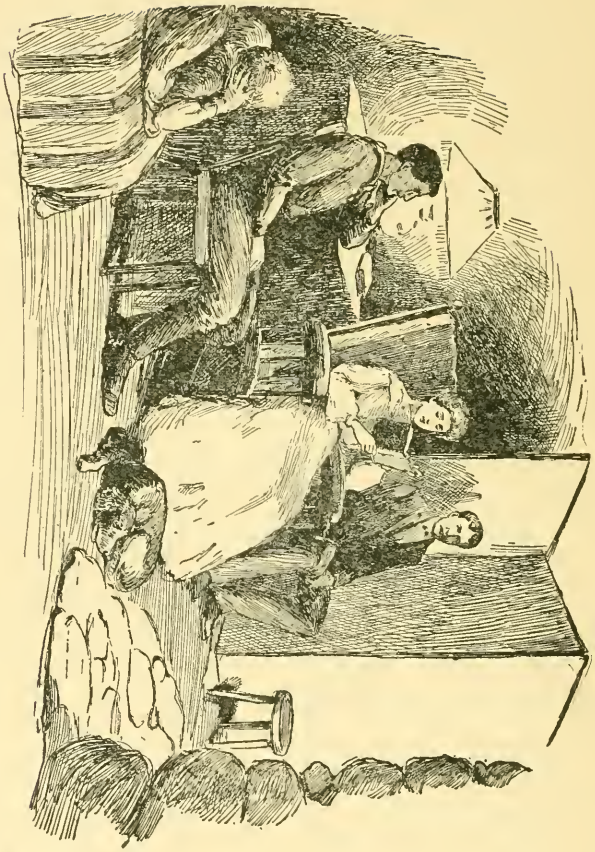

Čítali, hovořívali, zpívali.....

těšila se, že se ho bude moci vyptati na nesnadné části úloh, aby je mohla vysvětliti svým žákům. Zdál se jí nadaným a zajímavým. Byla ráda, že přišel do jejich kraje.

Pocházel z místa blízkého jejímu domovu a znal mnohé z jejích dobrých přátel.

Během zimy začal přicházeti častěji v podvečer na návštěvu. Marta se z toho tím více těšila, poněvač jej Štěpán měl rád.

Čítali, hovořívali, zpívali i naslouchali její hře, právě tak, jako když bývali bez něho.

Hleděl vždy dostati místo vedle Marty. Při hře jí obracel listy a zpíval s ní dvojzpěvy, neboť byl také trochu hudebníkem mimo bohoslovcem.

Také dobrým čtenářem byl a často vzal Martě knihu z ruky, aby si odpočinula, nebo chvilku vyšívala.

Ob čas bývala celá nedělní třída pozvána k súčastnění se čtení a zpěvu. Při takových příležitostech byl nový host výborným pomocníkem, maje vždy pohotově vtipnou básničku nebo přednášku. Uměl také napodobiti hvízdání některých ptáků a hvízdal divoké, sladké melodie k pianu.

Lidé, kteří se s ním stýkali, neměli ho neradi. Neukazoval nikdy pýchy, chovaje se ku každému srdečně přátelsky. Musili ho míti rádi a Marta stále častěji se ho ptávala o radu vzhledem k rozličným schůzím svých žáků. Však Filip býval za jeho přítomnosti tich a zamyšlen.

Za zimu třikrát Štěpán stal se nepokojným a vyklouzl. Dvakráte věrní jeho strážci dostihli ho, sotva byl několik minut vzdálen a jezdili s ním po kraji dlouho do noci, tak že se velmi unavili; ale přece jej přivedli šťastně domů a střízlivého. Po třetí potkal Bennetta, který hned tušil, kam jede, a když se přesvědčil, že se nemýlí, přinutil ho, aby se s ním vrátil domů.

Marta doufala a modlila se. Zkusila též mluviti se Štěpánem někdy za šera, když vešel a rozložil se na pohovce u krbu. Poslouchal ji, ale nikdy neodpověděl. Tak neopravňoval ji k nadějím, že dbá na její slova, aby se obrátil ku Kristu a byl novým stvořením.

A zima přešla v jaro.

XV.

Štěpánova síla.

Jednou na začátku léta pan Owen se Štěpánem vyjeli si na celý den. K večeři se chtěli vrátit a Marta měla v úmyslu učiniti jim příjemný večer. Všichni "hoši" měli přijíti.

Hleděla za nimi dlouho, když odjížděli a toužila, aby přítel kazatel použil příležitosti k prospěšnému hovoru se Štěpánem. Bylo jí smutno mysliti na bratra. Zdálo se jí, že naprosto se nepřiblížil věčnému životu.

Filip původně měl jeti s sebou; však hned z rána byl povolán za obchodem jinam, odkud se nemohl vrátiti až večer.

Když zmizeli oba jezdci Martě s očí, vešla do domu, aby ukončila přípravy pro večer. Měla v plánu dvě nebo tři maličkosti, od nichž očekávala, že budou obzvláště milým překvapením společnosti, již chtěla získati věčnému životu.

Výletníci jeli na vzdálenou farmu, která byla známa pro obzvláštně pěkný dobytek. Na dvou

neobyčejně krásných místech se zastavili a pan Owen použil příležitosti té k vážnému hovoru, jak Marta očekávala.

Štěpán odpověděl smutně, trochu i toužebně, ale nezadal si. Zdálo se, že řeč svého přítele neodmítá a že ho má rád, více než sám sobě chtěl přiznati.

Když se hojně najezdili, obrátili se k domovu.

V polou cesty posel dohonil je se žádostí, aby se kazatel hned kamsi s ním odebral. Rozhlásilo se totiž po kraji, že jeden z jezdců, kteří tuto jeli, je kazatelem; stará matka jednoho farmáře, nemocna, zvěděvši to, zatoužila, aby k ní přišel a modlil se s ní, neboť tušila, že života jejího je na mále. Posel sám byl tak úzkostliv, že bylo nemožno žádosti jeho odepříti.

Štěpán chtěl jeti s sebou, ale pan Owen nedovolil, klada mu na srdce, aby jel vyříditi sestře, jak se věc sběhla. Sám, pravil, že se vrátí co nejdříve. Posel sliboval, že mu vymění koně a doprovodí jej, a tak byla nejlepší naděje na návrat ještě před večerem. Bylo by škoda, aby Štěpán šel s sebou a sestra musila čekati s večeří v starostech snad, co se s nimi děje, což by pokazilo celý večer.

Příhodou touto byl pan Owen trochu sklamán. Po celý den dnes v čistém vzduchu myslel na to, že Martu požádá, aby si jednou v podobný krásný den vyjela s ním samotným. Dlouho již si toho přál a dnes doufal, že bude příležitost k

návrhu. Nedomyslil nikdy, co od toho očekával. Bylo to pouze vroucím jeho přáním, na něž myslíval nejraději o samotě.

Mnoho mil odtud také někdo jel a myslil na Martu, chvílemi se srdcem plesajícím nad sladkým úsměvem a pokynem bílé ruky, jež měla pro něho, když ráno odjížděl; chvílemi cítě tíži překážky, když se před ním vynořila představa jemné oduševnělé tváře kazatelovy. Věděl' Filip dobře, že mu byla Marta milejší než vlastní život. Časem zdvihal oči k čistému nebi a volal ze srdce k Otci svému i jejímu, ne v modlitbě, ne prose o něco pro sebe, toho by se neosmělil, pouze ujišťuje se, že jest Otec jich obou, který je oba miluje a oběma dobře učiní. Dále nechtěl jíti v myšlenkách.

Štěpán, sedě v sedle, hleděl za v dálce mizícím přítelem. Cítil mocně, jakoby měl jeti za ním. Hlas jakýs mu pravil, že by tak bylo lépe, že by byl v bezpečí. Skoro už na něho volal, když se zatáčeli; ale vzpomněl, že Marta by měla úzkosti, kdyby se zdrželi a napadlo ho, aby také jednou ukázal, že je silen a hoden důvěry i obrátil a vesele se vydal na cestu.

Už skoro po celý rok neměl ďábel takovou příležitost. Čekal na ni a už se mu zdálo, že se bude muset vzdáti této duše, již tak dlouho držel pevně v drápech. Nyní se vzchopil a vzal ku pomoci své staré a mnohým též nové umění; šeptal:

"Obrať k městečku a jeď skrz; tak ukážeš Martě, jak jsi silen."

To byl prvý nápad. Jeti městečkem a nevjíti do hospody, ani na nikoho nepromluviti! Kdyby to tak mohl! Pak by třebas mohl se i křesťanem státi, kdyby se mu to jednou podařilo. Snad by se nedal zahanbiti? Už byl napolo jist, že to provede a přemítal o tom v mysli; v té mysli, jež tak snadno se dala vésti obrazotvorností, jíž byla pouhá představa o jízdě městečkem tak svůdnou, že už v nejbližším okamžiku tam zaměřil. Hospodský bude státi ve dveřích, uvidí ho, a podiví se; snad i na něho zavolá. Při té myšlence už cítil známý výpar z krčmy, jak vychází na ulici laťkovými dveřmi.

Divoká žádost se ho zmocnila při té představě. Duch nepředvídaný povstal v něm. Zapomněl, že chtěl projeti městečkem, aby svou silou překvapil a potěšil sestru. Zapomněl, že už skoro chtěl býti křesťanem. Zapomněl na slova pana Owena, která se hluboce dotkla jeho těkavé mysli. Na vše zapomněl mimo hroznou žízeň silného nápoje a krutě bodal ostruhami koně, jeda jako bez rozumu, a plíce jeho prudce vydychovaly horký dech. Oči se mu zalily krví; byl pokoušen všemi pomocníky satana. Ještě měl před sebou mnoho mil, ale to mu nebylo ničím. Byl samoten a nikdo nic netušil. Měl dnes času dost a mohl míti co chtěl. Vše, co chtěl. Tentokráte nikdo mu nemohl zabrániti, neboť

nebudou ničeho věděti, až pan Owen se vrátí a to nemusí býti ani dnes.

Zahnul s cesty, jež vedla k domovu a kvapil. Byla to tatáž cesta, jíž jela jeho sestra tenkráte za ním a za Filipem.

Už bylo šero, když se blížil můstku, jejž ona přejela, sotva vyvázši životem. Věděl, že je velmi nebezpečný. Nevěděl ale, že trámy, jež jej byly držely, odtrhly se a spadly do hloubky oné noci, kdy Marta tudy přejela. Však přece věděl dosti o něm, že by tudy nebyl jel ani v nejodvážlivější náladě.

Však dnes něco silnějšího než rozum pobízelo jej. Můstek vedl k cestě, na níž ho nemohou potkati druzi jeho, jedoucí k dýchánku v jeho domě. Poslední dobou jej všichni samovolně hlídali. Nemohl se jich zbaviti. Omezovali jeho svobodnou vůli. Tentokráte jim uklouzne. Horečka jeho náruživosti proudila mu všemi žilami. Slepý účel přemohl jeho rozum.

Prudkým trhnutím uzdou vehnal třesoucího se koně na můstek v plném cvalu. Uvědomil si, že náhodou by mohl šťastně přejeti, ale jen tryskem. A tak jako divý hnal se vpřed houstnoucím soumrakem.

Most se hrozně houpal a praskal, až konečně kůň skočil zpátkem na zadních nohách, vydav děsný zvuk skoro jako lidský, nevýslovné úzkosti a octnul se ve vzduchu. Most nedosaho-

val k druhému konci prohlubně. Kus ho bylo zbořeno.

V jediné vteřině poznal Štěpán své postavení, a živě spatřil celou řadu obrazů marnosti svého života a hříchů svého srdce. Spatřil vše a vykřikl děsným výkřikem k Bohu v sebepoznání a v pozdním poddání se Jemu. Hlas jeho rozléhl se vzduchem a ztratil se v hlubině; pak vše stalo se tmou bezvědomému mladíku; zmizel v ní most, kůň i jezdec.

Večeře už chvíli čekala, když přišel Filip. Marty se zmocňoval nepokoj a byla ráda jeho příchodu. Zatvářil se starostlivě, když uslyšel, že se jezdci ještě nevrátili, ale snažil se obrátiti to ve smích, pravě, že pan Owen není zvyklý dlouhé jízdě. Asi že to bylo příliš pro něho a musili zastaviti k odpočinku; však za půl hodiny již přijel pan Owen na spoceném koni a vesele sestoupil.

Omluviv se pro své opozdění, ohlížel se po Štěpánovi.

"Nevrátil se ještě?" zeptal se překvapen.

Však více než překvapení bylo ve tvářích ostatních. Ti byli stísněni. Filip se hned omluvil a odešel do stáje. Jeho kůň byl unaven celodenní jízdou. Musil vzíti koně, na němž obyčejně Marta jezdívala. Osedlal ho a rychle ho vyvedl ven; u dveří již stála Marta, bleda a odhodlána. Filip poznal hned v matném svitu hvězd

V hlubině zmizel most, kůň a jezdec.

její úmysl, s nímž vyšla za ním: chtěla jeti s ním pro Štěpána.

Pustil uzdu a přikročil k ní. Vzav její studené ručky do svých silných rukou, zahleděl se jí ve tvář.

"Marto," řekl konečně jemně. "Vím, co chcete, ale nesmíte toho učinit. Musíte mně slíbit, že zůstanete zde a budete se modlit. Nemůžete takto do noci. Není toho třeba a já vás nepustím. Ani sám nepůjdu, neslíbíte-li."

Zaštkala napolo a sklonila obličej na jeho ruce, jimiž ještě pevně ji držel.

Přitáhl ji k sobě ve stínu stavení a políbil uctivě hedváb jejích vlasů.

"Marto, miluji vás; učiníte to pro mne? Slíbíte mně, že zůstanete doma a budete se modliti?"

Ulekl se, že si dovolil k ní tak mluviti, ale ona neodstoupila od něho. Naopak, zůstala tiše, bez dechu státi, a pak tiše a jemně odpověděla:

"Ano, Filipe."

Zatoužil obejmouti ji, ale neosmělil se. Dlouze stiskl její ruce a vskočil do sedla; Martina bledá tvář se zvedla k němu a ona běžela ještě dva nebo tři kroky s jeho koněm. Sepjala prosebně ruce.

"Filipe, dáte pozor — na sebe!" řekla přerývaně, a jeho srdce poskočilo radostí, když jí to sliboval. Však za chvilku si říkal, že to je snad pouhá sesterská starostlivost.

Hleděla za ním zmizevším ve tmě, držíc se za hrdlo, aby zastavila sladký proud radosti, jež chvěla se jí v duši. A na chvíli zapomněla i na Štěpána pro lásku a starost o Filipa. Stanula na chvilku znovu prožívajíc jásavou radost Filipova políbení. Pak rychle vešla a pokusila se baviti hostě, který se divil a plesal v duši, že ji tak neočekávaně má na chvilku pro sebe. Netušil, ubohý, že její duše polétala daleko na tmavé silnici, následujíc nočního jezdce.

Po cestě Filip nemohl uvěřiti, že byl s to pověděti Martě, že ji miluje. Bylo mu předivné, že ho neodstrčila, když ji políbil. Když se srdce jeho poněkud utišilo, takže byl schopen přemýšleti, řekl si, že byla rozčilena pro Štěpána a potřebovala projev bratrské lásky. Asi nepochopila význam jeho slov. Možná, že to pokládala za výraz bratrských citů. Je-li tomu tak, umiňoval si Filip, že nikdy z toho nebude kořistiti. Okamžik ten zůstane věčně tajemstvím pouze jich dvou. Políbení to a že tak pevně a dlouho držeti mohl její drahé ručky, bude ho na vždy blažiti.

Však svěže a blaze prorážela myšlenky tyto radost lásky k ní a srdce jeho pělo píseň naděje. Některé vzpomínky ho přece ujišťovaly, že jej miluje; že byly překrásné, chápeme.

Tak jel k městečku, nenalezna po Štěpánovi ani stopy; pak obrátil k domovu, zdaž snad se mezi tím nevrátil, pln úzkosti přemýšleje, kudy by se měl dáti, aby ho přece našel. Pak si vzpo-

mněl a počal se modliti o vedení a pomoc Boží.

Štěpánův výkřik uslyšeli dva lidé jedoucí po hořejší cestě s těžkým povozem. Zastavili a uslyšeli ještě hřmot padajícího mostu.

Hned pochopili, co se stalo a vydali se, majíce s sebou svítilny, neboť noc byla tmavá a cesta zrádna na mnoha místech. S hora ničeho neviděli, než čirou tmu; proto přivázavše koně, opatrně slezli dolů po srázu a nalezli místo, kde Štěpán ležel.

Kůň byl mrtev a ležel bez pohnutí s přeraženýma věrnýma nohama, na skráni maje těžký přehnilý trám, který učinil konec jeho životu.

Štěpán však ležel kousek dále, odhozen snad zápasem koně, nebo zoufalým skokem ve chvíli pádu. Byl rozložen na travnatém místě, snad jediném toho druhu, jejž rokle měla, bez viditelného poranění, maje zvlhlé prameny zlatých vlasů volně spadlé na čele, ruce vztažené, jako by spal. Byl úplně bez vědomí o velikoleposti obrazu, jehož byl hlavní částí.

Muži si posvítili do jeho tváře a jeden z nich zvolal s klením:

"Štěpán Halstead! Zase opilý!"

Roztrhnuvše jeho košili, naslouchali, bije-li mu srdce, ale nemohli poznati, žije-li nebo je-li mrtev. Konečně jej vynesli klikatou, nebezpečnou cestičkou, a naložili na vůz.

Bennett s Byronem a třemi jinými právě byli vešli, když Štěpána přivezli. Marta ztrnula u

veliké hrůze. Nikdy neviděla bratra opilého. Nemohla snésti toho ani nyní. Odvedli ji ode dveří a uložili jej na jeho lože; Byron se pojednou pozorně k němu shýbnul. Necítil zápachu nápoje kolem něho. Všichni zaraženě poslouchali, když muži, kteří ho nalezli, vypravovali. Pak Byron vyšvihl se na koně a odkvapil pro lékaře, zatím co ostatní se marně namáhali vzkřísiti Štěpána, sestru jeho nechavše za zavřenými dveřmi.

Bennett jí pověděl, že její bratr padl na cestě k domovu a že vůbec v městečku ani nebyl; její tvář se tím vyjasnila. Porozuměla. Radovala se, že nepil. Poslali kazatele k ní, ale on ji nalezl s jasnýma očima, statečnou; jen málo mluvila, hledíc starostlivě ven otevřenými dveřmi.

Ozval se dusot koňský a ona vyběhla. Pan Owen myslel, že spěchá vstříc lékaři a nechal ji, soudě, že jí bude lépe, bude-li zaměstnána i kdyby pouze čekáním na lékaře, který ostatně ještě dlouho nemohl býti zde.

Přijel Filip.

Běžela k němu a úzkostlivě se tázala:

"Filipe, jste to vy? Nic vám není?"

Filipovo srdce rozehřála naděje.

"Přivezli ho, Filipe. Spadl s mostu. Bála jsem se, že jste také spadl. Nevím, jak je poraněn; ale, Filipe, on nepil!"

Poslední slova zněla vítězně, jakoby co ho

potkalo, nemohlo býti horší, než kdyby byl pil. Pak spolu vešli.

"Je obdivuhodné děvče, co myslíte?" řekl šeptem o chvíli později pan Owen Filipovi, hledě za ní, když klidně odcházela pro koflík čaje Filipovi. "Je to podivné, že jsem ji teprve zde musil najíti, když naše rodná městečka jsou pouze dvacet mil vzdálena." V řeči jeho byla jistota vlastnictví a pýcha a Filipovi srdce kleslo.

XVI.

Štěpánovo žití pokračuje.

Konečně přišel lékař a podařilo se mu přivésti život zpět do bezvládného, jakoby mrtvého těla. Štěpán otevřel oči a rozhlédl se kolem překvapen, jako by hned nechápal, co se děje. Nejprvé pohleděl na sestru, jež vešla s lékařem a usmál se.

"Ale nedostal jsem se tam, Marto," řekl potichu. "Bůh mne zastavil n a c e s t ě. Tak jedině mne mohl spasiti."

Zavřel oči a všichni mysleli, že zase omdlel; však v okamžení je otevřel se svým starým, bezstarostným, čtveráckým úsměvem, a spočinul láskyplným pohledem na Filipově tváři.

"Byl jsem zbabělcem, hoši," řekl, "zkoušel jsem Jemu utéci; On ale stále mne k sobě táhl a vy jste všichni pomáhali. A teď mne již vezme k Sobě. Tam nebude silných nápojů — a já budu moci začíti nový život."

Mluvil slabě a lékař shýbnuv se k němu, podal mu posilující lék.

Prohlédl jej důkladně a řekl, že utržil vnitřní poranění a dlouho nevydrží. Myslili, že o sobě neví; ale otevřel oči a usmál se na ně.

"Dobře, pane doktore," řekl velmi slabě. "Tak je tomu lépe; avšak, nemůžete mně dáti něco, aby mne posílilo aspoň na hodinu! Musím hochům něco povědĕti."

Lékař se obrátil, aby si přetřel rukou oči; mladíci též se odvrátili od jeho lože, někteří postoupili k oknu a jiní vyšli ze světnice. Za chvíli se všichni vytratili.

"Zkusím to!" řekl lékař chraptivě. "Budete-li pokojně ležeti a odpočinete si trochu, můžete vydržeti do rána."

Štěpán poslušně vzal lék a zůstal několik minut tiše ležeti; jakmile však ucítil dosti síly, hned počal mluviti. Veselý, bezohledný jazyk, který oživoval mnohou společenskou chvíli, měl vymĕřeno již málo času k mluvení.

Filip prvý se k němu vrátil a zkusil upokojiti ho vlivem své síly, jež jej často vysvobodila od něho samého.

Však mysl Štěpánova byla neobyčejně čilá. Zdálo se, že vzpomíná na vše, co za života zanedbával. Mluvil o mnohých věcech, které chtěl, aby Filip za něho vykonal a velice něžně hovořil o sestře.

"Dáš na ni pozor, Filipe?" ptal se úzkostlivě.

"Až já odejdu, nebude míti nikoho. Bude ji to bolet. — Viď, že ji máš rád?"

Filipovi zalily se oči slzami a silná brada se mu třásla.

"Miluji ji z celé duše, Štěpáne," pravil stísněným hlasem. "Budu se starati o ni pokud mně dovolí. Chtěl bych, aby byla mou ženou, kdyby byla srozuměna."

"Srozuměna?" řekl Štěpán pozdviženým hlasem, an se ho zmocňoval starý svéhlavý způsob, jako vždy, když narazil na odpor. "Srozuměna! Ovšem že bude! Proč by ne? Každý tě musí obdivovat, Filipe. Proč byste se nemohli vzíti hned, než odejdu? Rád bych to viděl. Rád bych vám požehnal."

Pohlédl dychtivě Filipovi do tváře.

Ten div nezasténal.

"Proč ne, Filipe?" naléhal Štěpán.

"Nezeptal jsem se jí ještě," řekl Filip. "Snad mne ani nemiluje. Někdy myslím, že miluje pana Owena."

"Tak se jí hned zeptej," odpověděl Štěpán a zavolal vysokým, temným hlasem, obvyklým u blížících se smrti: "Marto!"

Zaslechla ho a hned přispěchala.

Štěpán skoro vyčerpal své plíce nedočkavostí a nyní ležel, těžce dýchaje; pohlédl toužebně nejdříve na Filipa, pak na sestru.

"Filip ti chce něco říci", vydychl a spolkl lžíci léku, zanechaného lékařem, kterou mu Filip podával; pak zavřel opět oči.

Filip bál se podívati na Martu. Připadalo mu jako zneuctění této posvátné chvíle smrti, kdyby myslil na to, co bylo mu životem a radostí.

"Pověděl jsem Štěpánovi o své lásce k vám," řekl, snaže se přemoci chvění svého hlasu. "Neosmělil bych se obtěžovati vás tím v této době, ale Štěpán si přeje věděti, jak o tom soudíte."

Přistoupil k ní blíže a oba stáli těsně vedle Štěpánova lože. Hlasu jeho bylo přimíšeno cosi jako prosba o smilování a zároveň i trochu formálnosti před třetí osobou, takže se to vyjímalo skoro jako by diktoval kontrakt. Však Marta pamatovala vroucí jeho slova v temnu nočním krátce před tím a nepochybovala o jeho lásce.

Očima oplývajícíma slzami hleděla na něho a pokusila se o úsměv. Rty se jí pohnutím třásly, když prostě řekla:

"Miluji vás, Filipe," a podávala mu ruku.

Tu Štěpánova veliká, hnědá ruka těžce se zvedla a sevřela obě jejich a oba poklekli u lože.

"Vezměte se, dokud jsem zde!" šeptal. "Opustím vás tak snadněji." A prosebně na ně hleděl.

Marta zavzlykla a Filip něžně otočil rámě kolem ní.

"Snesla bys to — drahá moje?" zeptal se.

Chvilku mlčela a pak se sklopenou hlavou i očima odpověděla tiše:

"Ano."

Filip skloniv se, políbil ji na čisté čelo a Štěpán usmál se svým starým veselým způsobem.

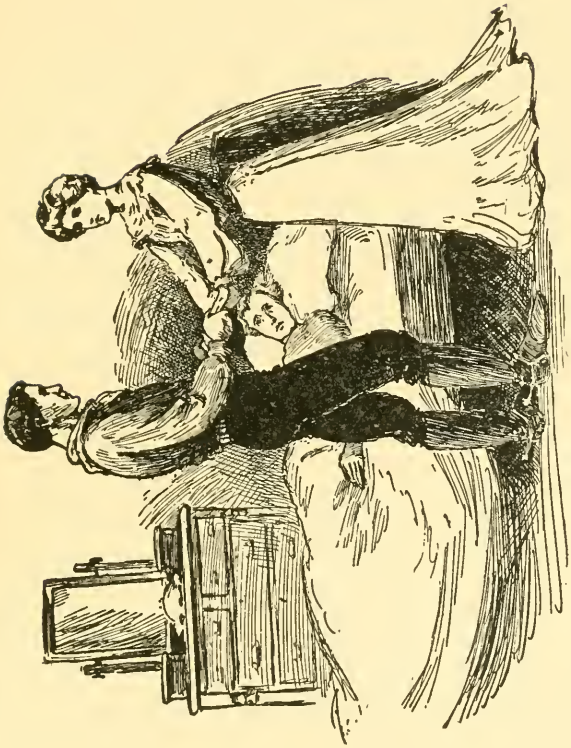

„Miluji vas, Filipe."

Stín smrti, který se již začínal na tváři jeho prostírati, byl na chvilku zapuzen.

"Kde jsou hoši?" zeptal se. "Ať sem přijdou a kazatel. Povím jim to. Ne, nechte mne! Velmi rád bych. Jděte a připravte se."

Velicí, drsní muži vešli; milovali ho a z lásky jej zkazili a zase pak chtěli spasit. Kazatel přišel za nimi a lékař přistoupiv ohmatával Štěpánovi tepnu. Štěpán ho ani nespozoroval; byl pln nedočkavé touhy.

"Hoši, bude svatba!" řekl měkce a vesele.

Myslili, že blouzní a podívali se na sebe smutně a významně.

"Jistě, hoši," řekl, vida, že mu nerozumí. — "Docela jistě. Odneste mne do vedlejšího pokoje. Ne, doktore, nechte nás. Zůstanu živ,—až jim vše povím. Tam raději umru. Rychle, hoši, čas letí. Filip s Martou již čekají a kazatel je oddá."

Stará jeho netrpělivost vyčerpávala rychle jeho síly. Lékař hleděl vážně, ale přece tiše řekl:

"Vyneste ho. Je to stejné."

Zvedli jemně žíněnku, ti, již vyhlíželi nemotorni, a položili ji na lože, jež uchystali uprostřed pokoje naproti krbu. Když ho složili, myslili, že je už po něm: však za okamžik oživl podivuhodně a s úsměvem zašeptal:

"Začněte."

Filip a Marta, klidni a bledi, stáli ruku v ruce před velikou kyticí letních květů, již Marta uchystala pro večer. Bylo to místo, kde vyučovala poprvé nedělní třídu a byla také bíle oblečena.

V očích zářil jí jas, který zaháněl i smutek smrti. Štěpán hleděl na ni a připadalo mu, že ve chvilce pozvedne oči vzhůru a bude rozmlouvati s neviditelným Spasitelem.

Pokoj byl krásný a pouze Štěpán, leže s očima polozavřenýma, a netrpělivě očekávaje obřady, vzpomínal na starou, pustou světnici, s kouřící lampou a slaninou, do níž přivedli tuto sestru u večer jejího příjezdu. A v srdci děkoval Bohu, že přišla.

Kazatel s pohledem zaraženým a hlasem třesoucím vykonal obřad. Byla to těžká chvíle pro něho, kdy musel se vzdáti lásky zároveň když milý přítel umíral. Přijal žal i poučení najednou; ale bylo to z počátku trpké.

Tak za "chladného svítání mezi nocí a jitrem, kdy anjel smrti se zastavil, aby popatřil", byli oddáni. Kolem domu byla tmavá noc a na nebi třpytily se hvězdy.

Jakmile byl obřad i krátká modlitba skončeny, Štěpán pohnul sebou, jakoby chtěl vstáti, a pak vzpomněv, položil hlavu zpět.

"Hoši, už tu dlouho nebudu," řekl, "zůstal jsem jen k svatbě," a usmál se bezstarostně. Na to zvážněv, se zvukem poctivosti v hlase, který jej činíval milým, řekl:

"Něco od vás chci, hoši. Uděláte to, budete-li chtíti: Slibte mně, než odejdu. Vystavte zde kostel a povolejte kazatele. Půjde to snadno, zanecháte-li hospody. Hospoda a karty připravily nás o všecky naše peníze a udělaly z nás zvířata. Ho-

spoda mne zničila. Všichni to víte. Víte jak jsem přišel sem a koupil toto místo a pak propil to a vše ostatní, co jsem měl, a byl bych propadl ďáblu hned tenkrát, kdyby nebylo Filipa, který koupil můj majetek a udržoval mne aspoň trochu k dělání dobroty."

Dech se mu krátil, věty začínaly býti přerývané.

"Všichni víte, co má sestra pro mne učinila," pokračoval, "Bůh jí požehnej. Ale ani ona mne nemohla spasit. Ďábel mne příliš pevně držel. Lituji, že jsem jí neposlechl a nepřijal Pána Ježíše — to by bylo přece trochu pomohlo — teď je už pozdě. — On si mne už bude musit vzíti. A On to udělá. Srdce mé jest vyčištěno — ale život jest ztracen. Neodkládejte, hoši. Myslím si, kdyby zde byl býval kostel a kazatel, když jsem sem přišel — kazatel, který by žil tak jak by mluvil, — snad by se se mnou nebylo stalo tak. Což tedy, hoši, vystavíte tu kostel?"

Byli se odvrátili, aby zakryli slzy, které stékaly po jejich opálených tvářích; ale nyní přistupovali jeden po druhém slavnostně a tiskli jeho studenou ruku, hlasem stlumeným slibujíce.

"Dobře, hoši. Vím, že to uděláte," řekl Štěpán; "a, hoši," pokračoval se záblesk čtveráctví v oku, "ať mne položí na vršku, pod tím velkým stromem, a dejte tam znamení, aby vám připomínalo váš slib. Snad tak vám budu prospěšen připomínáním a nahradím, co jsem zmeškal."

Ztichl na chvíli. Hlas jeho byl nyní silný obdivuhodně.

"Zazpívejte mně, hoši," řekl otevřev oči. "Zpívejte staré písně. Budu se cítit více jako doma , uslyším-li cestou vaše hlasy."

Hleděli na sebe rozpačitě. Nevěděli co zpívati.

"Zpívejte ‚Jezu, milovníče můj!' Nežil jsem s ním, ať s ním alespoň zemru."

Silné hlasy začaly třesavě, jako varhany, ztrativší svého mistra by asi vydávaly hlas slabý a nesmělý, neboť srdce jejich byla plna smutku a zlomena.

Když dokončili, řekl:

"Zpívejte ‚Již doma, doma'. Vždycky jsem ji měl rád. A zpívejte, jako byste byli rádi. Zpívejte, jako jindy."

Vzmužili se a zpívali:

Již doma, doma přistál poutník —
dlouhá plavba skončena —
strhány plachty, zásob není,
i ta vesla zlomena.
Buď vítán s plesem, břehu žádostivý,
skončena cesta a s ní zápas divý.

Odměna již jest připravena
za boj v hladu, ustání,
v nahotě, v zimě, v pokušení,
za nemoci, za lkání.
Bolesti přešly, pějme o radosti,
poutníka čeká věnec spravedlnosti.

Zpívali jako v šťastných, minulých nedělích. Duch vítězství ovládl je.

Přestala bázeň z nepřítele,
nepotřebna noční stráž,
na poplach nezazní již hlasy,
zbytečna je lampy zář.
Bojovník znaven, mnohokráte klesal —
zas povstal — marně nepřítel vždy plesal.

"Dobře, hoši, to jsem já! Tak je to," volal Štěpán. Stín smrti už byl viditelný na jeho očích.

Hlasy jejich se stišily něžností, ale pokračovali ve zpěvu. Chtěli ho opravdu vezpívati do nebe, jak si toho přál, třeba jim při tom srdce pukala. Ať slyší jejich hlasy, pokud může.

Konečně doma! Aj, dny žele,
noci v slzách probděné,

Štěpán stiskl ruku Martinu při těch slovech a ona ho něžně políbila.

pochyby, hříchy, strach, boje,
touhy, sny nesplněné —
čím jste mně, nejtemnější chvíle, nyní,
v domě Otce, kde žalosti není.

Další písně začínal kazatel, ty které slyšíval v jejich shromážděních. Knih nepotřebovali, aniž by mohli se dívati do nich očima plnýma slz.

Život Štěpánův rychle míjel. Nemluvil, ani na ně nehleděl více. Jednou otevřel oči a pohlédnuv na Martu, zašeptal: "Drahá sestro!"

Dlouho ležel tak tiše, že všichni mysleli, že už nedýchá; tu náhle otevřel oči a silou přicházející ze světa k němuž se blížil, pozdvihl se s polštáře a silným, jasným hlasem volal: "Volal's mne, tatínku? Ano, už jdu!"

Dopadl zpět mrtev.

Přišla k němu vzpomínka z mládí, nebo zaslechl volání nebeského Otce?

Kazatel začal píseň: "Jist v loktech Ježíšových", a se štkáním, jež nebylo již potřeba zdržovati, všichni se připojili ku zpěvu Štěpánovy oblíbené písně. Slunce právě vycházelo z vršků a ozářilo jeho zlaté vlasy.

"Je již doma," řekl kazatel, "modleme se."

Poklekli kolem něho a naslouchali jeho modlitbě za ně, načež odešli zanechavše Filipa s Martou jejich žalu i radosti. Vešli do nového života, kde se plní sliby a kde se "k cíli běží", a každý z nich byl rozhodnut, splniti slib, jímž je Štěpán zavázal.

Šli mezi přátele Štěpánovy a sebrali slušnou sumu. V den pohřbu jeho přinesli ji Martě, řkouce, že je to na kostel a že stavbu začnou hned. Marta usmívajíc se v slzách, děkovala Bohu, neboť viděla své modlitby vyslyšené.

* * *

Uložili ho kam si přál, pod veliký strom, jenž korunoval vršek a postavili tam kámen, na nějž vyryli Štěpánovo jméno, den smrti a prostá slova: "Již doma".

Vedle hrobu se zvedal kostelíček, jehož věž, ukazovala k nebi, jehož dveře ve dne v noci k spasení tomu, kdo chtěl, se otvíraly, zvonek jeho svolával k shromážděním lidi z celé krajiny, a nade dveřmi v kámen vyryto, stálo:

NA PAMÁTKU ŠTĚPÁNA HALSTEADA.

Pan Owen nalezl zde svou církev; a Štěpánův život, ač již povolán domů, pokračuje na zemi ve vzpomínkách těch, jimž prospívá.

JUL 31 1906

LIBRARY OF CONGRESS
0 015 905 998 4